

■ รายงานการศึกษา

โอกาสและความท้าทาย ของไทยในกลุ่ม BRICS



คำนำ

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อศึกษา โอกาสและความท้าทายของประเทศไทยในการเข้าร่วมกลุ่ม BRICS ซึ่งเป็นกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่ประกอบด้วยประเทศตลาดเกิดใหม่ที่มีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโลก อันได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ รวมถึงประเทศสมาชิกใหม่ที่เข้าร่วมในระยะหลัง การขยายตัวของกลุ่ม BRICS ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการปรับสมดุลอำนาจทางเศรษฐกิจโลก แต่ยังเปิดประตูให้ประเทศกำลังพัฒนา รวมถึงไทย มีทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่กว้างขึ้นนอกเหนือจากกลุ่มความร่วมมือเดิม

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า จึงได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ **โอกาสและความท้าทายของไทยในกลุ่ม BRICS** โดยพิจารณาความครอบคลุมทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ การค้า และการเมือง รวมถึงวิเคราะห์บทบาทของ BRICS ในเวทีโลก ที่ไทยอาจได้รับประโยชน์ ตลอดจนข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น ความแตกต่างด้านมาตรฐานทางเศรษฐกิจ การแข่งขันจากประเทศสมาชิก และความท้าทายจากภูมิรัฐศาสตร์โลก เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาของไทยอย่างเหมาะสม และเสริมสร้างความสามารถในการใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศ

คณะผู้จัดทำหวังว่ารายงานฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย นักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป ในการมองเห็นภาพรวมของโอกาสและความท้าทายของไทย หากต้องการก้าวเข้าสู่เวที BRICS อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

คณะผู้จัดทำ
สิงหาคม 2568

สารบัญ

คำนำ

บทสรุปผู้บริหาร

ก - ค

- | | |
|--|----|
| 1. ความเป็นมาและความสำคัญของกลุ่ม BRICS | 1 |
| 2. โครงสร้าง กรอบความร่วมมือ การประชุมครั้งล่าสุด และมุมมองของประเทศสมาชิก BRICS | 7 |
| 3. บทบาทและความสำเร็จของกลุ่ม BRICS ในด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ | 18 |
| 4. เปรียบเทียบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกลุ่ม BRICS และกลุ่ม G7 | 27 |
| 5. ความแตกต่างของการเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ และการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือของกลุ่ม BRICS | 35 |
| 6. ทำที่ของประเทศไทยที่มีต่อกลุ่มความร่วมมือ BRICS และ Roadmap ของไทยต่อจากนี้ | 38 |
| 7. ความพร้อมของไทย | 41 |
| 8. โอกาสและความท้าทายของไทยในการเป็นสมาชิก กลุ่ม BRICS | 46 |

บรรณานุกรม

50

คณะผู้จัดทำ

บทสรุปผู้บริหาร

ความเป็นมาและความสำคัญ “BRIC” ถูกใช้เป็นครั้งแรกในปี 2544 โดย Jim O’Neill นักเศรษฐศาสตร์จากบริษัทการเงินที่ชื่อ Goldman Sachs ได้เขียนรายงานคาดการณ์ว่าประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อย่างบราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน จะกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในอนาคต จนกระทั่งในปี 2551 ได้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงิน ซึ่งเป็นแรงผลักดันสำคัญให้ประเทศ BRIC 4 ประเทศ ได้รับการสถาปนาอย่างเป็นทางการ และต่อมาในปี 2553 ได้กลายเป็น BRICS ที่ประกอบด้วย 5 ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ มีความครอบคลุมในเชิงภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจมากขึ้น โดยแนวคิดริเริ่มของการรวมกลุ่ม คือ (1) ความไม่สมดุลของระเบียบเศรษฐกิจโลก (2) วิกฤตการเงินโลกกับการเปลี่ยนขั้วอำนาจ (3) การแสวงหาอำนาจต่อรองและเวทีทางเลือก และ (4) การขยายอิทธิพลในระดับภูมิภาคและระดับโลก

ดังนั้น BRICS จึงเปรียบเสมือนตัวแทนกลุ่มประเทศโลกใต้ (Global South) หรือประเทศกำลังพัฒนาที่มีเป้าหมายในการสร้างสถาบันระหว่างประเทศใหม่ขึ้นมา เพื่อเป็นอีกทางเลือกนอกเหนือจากสถาบันระหว่างประเทศเดิมซึ่งเป็นเวทีหลักของโลกที่มักถูกครอบงำโดยชาติตะวันตกและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา ผ่านความพยายามที่จะมีบทบาทในระบบเศรษฐกิจโลก สร้างสถาบันทางการเงินขึ้นมาใหม่ พัฒนาระบบการชำระเงินของตนเองเพื่อลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ รวมถึงส่งเสริมระบบอำนาจโลกหลายขั้ว (Multipolarity) และระเบียบโลกใหม่

สำหรับกลไกการดำเนินงาน การรวมกลุ่มของ BRICS นี้ ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับของสนธิสัญญา ไม่มีสำนักงานเลขานุการถาวรหรือสำนักงานประจำรองรับ แต่กลไกการทำงานของ BRICS คือ การหมุนเวียนตำแหน่งประธานกลุ่มระหว่างประเทศสมาชิกในแต่ละปี โดยประธานจะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่ม BRICS หรือ BRICS Summit ที่นับเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ อีกทั้งยังมีการประชุมในระดับรัฐมนตรีและการประชุมอื่นที่ประเทศผู้ดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มในปีนั้นจะเป็นผู้กำหนดวาระ ลำดับความสำคัญ และปฏิทินกิจกรรมประจำปี

นอกจากนี้ ยังมีกลไกต่าง ๆ ที่สนับสนุนการดำเนินงานของกลุ่ม อาทิ สภาธุรกิจ BRICS สภาคลังสมอง BRICS พันธมิตรสตรีนักธุรกิจ BRICS เวทีธุรกิจ BRICS และเวทีวิชาการ BRICS อย่างไรก็ดี มีโครงสร้างบางส่วนที่เป็นทางการและอิงกับสนธิสัญญา ได้แก่ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ (New Development Bank: NDB) และกองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม (Contingent Reserve Arrangement: CRA)

สถานภาพของ BRICS ในปัจจุบัน มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอินโดนีเซีย และมีประเทศหุ้นส่วนอีก 9 ประเทศ ได้แก่ เบลารุส โบลีเวีย คาซัคสถาน คิวบา มาเลเซีย ไนจีเรีย ไทย ยูกันดา และอุซเบกิสถาน

จากข้อมูลปี 2567 สมาชิกกลุ่ม BRICS ทั้ง 10 ประเทศมีมูลค่า GDP รวมกัน 30,250,818 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (สัดส่วน 27.4% ต่อ GDP โลก) ขณะที่มีความจํานวนประชากรรวมกัน 3,866.8 ล้านคน (สัดส่วน 48.7% ของจํานวนประชากรโลก) และมีมูลค่าการค้าสินค้าอยู่ที่ 10,837,791 ล้านดอลลาร์สหรัฐ แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางเศรษฐกิจและประชากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทต่อรูปแบบของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่มีความสำคัญในระดับโลก ทั้งนี้ แม้จะยังเผชิญกับความท้าทายทั้งจากภายในและภายนอก อาทิ ความสัมพันธ์ทวิภาคีของประเทศสมาชิก และการต่อต้านจากชาติตะวันตก แต่การมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเข้มข้น และเจตจำนงทางการเมืองร่วมกันของประเทศสมาชิกหลัก 5 ประเทศ เป็นสิ่งที่ทำให้กลุ่ม BRICS ยังคงดำเนินต่อไป และเป็นที่จับตามองของนานาประเทศ

ด้านท่าทีของไทยที่มีต่อกลุ่มความร่วมมือ BRICS ปัจจุบันไทยมีสถานะเป็นประเทศหุ้นส่วนความร่วมมือของกลุ่ม BRICS ซึ่งที่ผ่านมา ไทยมีท่าทีในลักษณะเชิงบวกแบบระมัดระวัง โดยไม่แสดงความประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบอย่างเป็นทางการ แต่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมภายใต้แนวทางการทูตที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติ สมดุลทางภูมิรัฐศาสตร์ และความร่วมมือพหุภาคี ทั้งนี้ ไทยเคยได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุม BRICS+ (BRICS Plus Dialogue) ในช่วงที่จีนเป็นเจ้าภาพ ส่วนในทางเศรษฐกิจ ไทยมีท่าทีให้ความร่วมมือในโครงการริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางกับจีน มีข้อตกลงด้านพลังงานกับรัสเซีย รวมถึงข้อตกลงความร่วมมือด้านอาหารเพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังแอฟริกาใต้และบราซิลด้วย

อย่างไรก็ตาม การรักษาสมดุลภูมิรัฐศาสตร์ ความไม่แน่นอนและไม่มั่นคงของ BRICS โดยเฉพาะโครงสร้างการเงินระหว่างประเทศและโครงสร้างองค์กรหลังขยายสมาชิกภาพ รวมถึงการไม่มีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน อาจเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ไทยยังไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ ซึ่งหากไทยมีแผนเข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS ในอนาคต จะต้องมีการดำเนินการ (1) ประเมินเชิงนโยบายภายใน (Internal Review) (2) เสริมสร้างบทบาทผ่าน BRICS+ (Engagement) (3) การเตรียมความพร้อมในประเทศ (Institutional Readiness) (4) การเสนอความจำนงเข้าร่วม (Formal Application) และ (5) การเป็นสมาชิกและปรับตัวเพื่อเปลี่ยนผ่าน (Integration)

สำหรับโอกาสและความท้าทายของไทยในการเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ไทยมีความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะเข้าร่วมกลุ่ม BRICS โดยเฉพาะในมิติเศรษฐกิจ การค้า โครงสร้างพื้นฐาน และความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศสมาชิกภายในกลุ่ม การเข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS จะสร้างทั้งโอกาสและความท้าทายให้กับไทยทั้งทางการทูตและเศรษฐกิจ ดังนี้

- **ในทางการทูต**

โอกาส: การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ของไทยจะช่วยกระชับความสัมพันธ์ทางการทูต ยกระดับบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ และส่งเสริมนโยบายต่างประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ยืดหยุ่น และมีอิสระ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก นอกจากนี้ ไทยสามารถใช้กลไกของกลุ่ม BRICS เพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และรวบรวมเสียงสนับสนุนเพื่อผลักดันจุดยืนหรือประเด็นสำคัญที่ต้องการนำเสนอในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูสถานะทางการทูตของไทยให้กลับมามีบทบาทนำได้

ความท้าทาย: การรักษาสมดุลความสัมพันธ์กับพันธมิตรตะวันตกอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป เนื่องจากจีนและรัสเซียมีบทบาทสูงในกลุ่ม BRICS และมักถูกมองว่าเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์ของตะวันตก อีกทั้งมีข้อควรคำนึงด้วยว่าการเข้าร่วม BRICS อาจขัดกับเป้าหมายการเป็นสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เนื่องจากทั้งสององค์กรมีค่านิยมและวัตถุประสงค์ต่างกันอย่างชัดเจน

- ในทางเศรษฐกิจ

โอกาส: BRICS เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงที่สุดกลุ่มหนึ่งของโลก โดยเป็นกลุ่มที่มีอัตราการเติบโตของจำนวนประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลก และมีอัตราการขยายตัวของ GDP อยู่ที่ 4% สูงกว่าค่าเฉลี่ยของโลกที่อยู่ที่ 3.3% สะท้อนให้เห็นว่า BRICS เป็นตลาดการค้าขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อสูงและยังคงเติบโต การเข้าเป็นสมาชิกของไทยจะช่วยเพิ่มการเข้าถึงตลาดที่มีศักยภาพสูง ซึ่งช่วยกระจายความเสี่ยงทางการค้าจากการลดการพึ่งพาสหรัฐอเมริกาได้มากเกินไป อีกทั้งยังเป็นโอกาสในการปูทางไปสู่การจัดทำความตกลงทางการค้าและยกระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศสมาชิกอื่น นอกจากนี้ ยังเป็นโอกาสสำคัญในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศและแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ อาทิ อิเล็กทรอนิกส์ ยาและเวชภัณฑ์ และการเกษตร รวมถึงเป็นการเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนและเพิ่มบทบาทของไทยในสถาบันการเงินระหว่างประเทศอย่างธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่และกองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม

ความท้าทาย: ไทยอาจต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นจากประเทศสมาชิกบางประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าไทย และอาจต้องเผชิญกับการทะลักเข้ามาของสินค้าราคาถูกจากต่างประเทศ นอกจากนี้ ไทยอาจถูกมองว่ามีแนวโน้มที่จะพึ่งพาทางเศรษฐกิจต่อจีนมากขึ้น

ท้ายที่สุด ไทยจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์และผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS อย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติในระยะยาว และการรักษาสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก่อนตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการ

1.

ความเป็นมาและความสำคัญของกลุ่ม BRICS

กลุ่ม BRICS คือ การรวมตัวของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่มีขนาดใหญ่และอิทธิพลสูงในเวทีโลก ประกอบด้วย 5 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ กลุ่มนี้เริ่มต้นจากแนวคิดทางเศรษฐกิจในช่วงต้นศตวรรษที่ 21 ก่อนจะค่อย ๆ พัฒนาเป็นความร่วมมือในระดับระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างอำนาจต่อรองกับกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว และส่งเสริมระเบียบโลกที่หลากหลายและเท่าเทียมมากยิ่งขึ้น

1.1 จุดกำเนิดแนวคิด BRIC

BRIC เกิดขึ้นครั้งแรกในปี 2544 จากบทวิเคราะห์ชื่อดังของ Jim O'Neill นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษจากบริษัทการเงินระดับโลก Goldman Sachs เสนอว่า 4 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน จะกลายเป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกในอนาคตอันใกล้ พร้อมทั้งระบุว่า เศรษฐกิจของกลุ่ม BRIC จะเติบโตอย่างรวดเร็วและมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนสมดุลทางเศรษฐกิจจากโลกตะวันตกมาสู่โลกเกิดใหม่ แม้ในช่วงแรก คำว่า BRIC จะถูกใช้ในทางวิชาการและการวิเคราะห์เชิงเศรษฐกิจเป็นหลัก แต่แนวคิดดังกล่าวได้รับความนิยมจากรัฐบาลของประเทศที่เกี่ยวข้อง จนนำไปสู่การเริ่มต้นหารืออย่างไม่เป็นทางการของทั้ง 4 ประเทศ และภายหลังในปี 2553 แอฟริกาใต้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกลุ่ม BRIC จนได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็น BRICS โดยมีจีนเป็นประเทศหลักที่ผลักดันให้เพิ่มแอฟริกาใต้ เพื่อให้กลุ่มมีความครอบคลุมในเชิงภูมิรัฐศาสตร์ และเศรษฐกิจมากขึ้น โดยเฉพาะในทวีปแอฟริกา ซึ่งการที่แอฟริกาใต้เข้ามาเป็นสมาชิก ทำให้กลุ่มครอบคลุมทั้ง 4 ทวีป ได้แก่ อเมริกาใต้ ยุโรป เอเชีย และแอฟริกา ทั้งนี้ แนวคิดริเริ่มของการตั้งกลุ่ม BRIC สามารถแบ่งออกเป็น 4 แนวคิด ได้แก่

1. ความไม่สมดุลของระเบียบเศรษฐกิจโลก – หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ระบบเศรษฐกิจโลกถูกควบคุมโดยประเทศตะวันตกผ่านสถาบันหลักต่าง ๆ เช่น กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) ธนาคารโลก (World Bank) และองค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) อย่างไรก็ตาม ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อย่าง จีน อินเดีย หรือบราซิล ซึ่งมีเศรษฐกิจขนาดใหญ่และประชากรจำนวนมาก กลับมีอำนาจในการตัดสินใจภายในองค์กรดังกล่าวน้อยกว่าความเป็นจริง โดยที่อิทธิพลของกลุ่มประเทศ G7 และสหรัฐอเมริกา ยังคงมีบทบาทสูงในการกำหนดระเบียบกติกาโลก ส่งผลให้ประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่อาจไม่ได้รับความเท่าเทียมตามสมควร จึงก่อให้เกิดการรวมกลุ่มขึ้น เพื่อเป็นการรวมตัวกันและเรียกร้องให้มีการปฏิรูประบบเศรษฐกิจโลก และสร้างอำนาจต่อรองมากขึ้นในเวทีโลก

2. วิกฤตการเงินโลกกับการเปลี่ยนขั้วอำนาจ - วิกฤตการเงินโลกในปี 2551 เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ผลักดันแนวคิด BRIC ให้กลายเป็นจริง ในขณะที่ประเทศพัฒนาแล้วอย่างสหรัฐอเมริกาและหลายประเทศในยุโรปต้องเผชิญกับภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ ประเทศสมาชิกในกลุ่ม BRICS กลับสามารถฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็วและกลายเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจโลกแทน การที่ประเทศกำลังพัฒนาไม่พึ่งพิงตะวันตกมากเท่าเดิม แสดงให้เห็นว่า โลกไม่จำเป็นต้องพึ่งพาศูนย์กลางเพียงแห่งเดียวอีกต่อไป BRICS จึงเปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของขั้วอำนาจใหม่ที่มีความสามารถในการกำหนดนโยบายในระดับโลกด้วยตนเอง

3. การแสวงหาอำนาจต่อรองและเวทีทางเลือก - ในอดีตประเทศสมาชิก BRICS ถูกกำหนดนโยบายจากภายนอก โดยเฉพาะในช่วงสงครามเย็นและยุคหลังอาณานิคม การรวมกลุ่มจึงเป็นเครื่องมือสำคัญใน

การเพิ่มอำนาจต่อรองกับชาติตะวันตก นอกจากนี้ BRICS ยังเสนอทางเลือกใหม่ในด้านสถาบัน เช่น การก่อตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ (New Development Bank: NDB) และกองทุนสำรองฉุกเฉิน (Contingent Reserve Arrangement) เพื่อรองรับวิกฤตทางเศรษฐกิจ โดยไม่ต้องพึ่งพาสถาบันทางการเงินที่มีชาติตะวันตกเป็นผู้ควบคุม พร้อมทั้งการมีเวทีเฉพาะอย่าง BRICS Summit ยังเปิดโอกาสให้ผู้นำของแต่ละประเทศสามารถหารือและวางจุดยืนร่วมกันในประเด็นสำคัญ อาทิ การพัฒนาอย่างยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ โดยไม่ต้องผ่านกลไกขององค์การสหประชาชาติหรือ G20 ที่มีโครงสร้างแบบแบบดั้งเดิมและมีชาติตะวันตกเป็นหลัก

4. การขยายอิทธิพลในระดับภูมิภาคและระดับโลก - นอกเหนือจากความต้องการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจโลก BRICS ยังเป็นเครื่องมือสำคัญที่แต่ละประเทศใช้ในการขยายอิทธิพลในระดับภูมิภาคและระดับโลก เช่น จีนใช้ BRICS ควบคู่กับยุทธศาสตร์หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง (Belt and Road Initiative: BRI) เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือในเอเชีย แอฟริกา และลาตินอเมริกา ขณะที่อินเดียมอง BRICS เป็นเวทีที่ช่วยถ่วงดุลอำนาจกับจีน พร้อมกับยังสามารถขยายบทบาทในเอเชียใต้ ในส่วนของรัสเซียใช้ BRICS เป็นช่องทางทางการทูตในช่วงที่ประเทศเผชิญกับการคว่ำบาตรจากชาติตะวันตก อีกทั้งแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นตัวแทนเพียงหนึ่งเดียวของทวีปแอฟริกาใช้ BRICS เพื่อแสดงออกถึงเสียงของโลกกำลังพัฒนาในระดับสากล

1.2 การเริ่มต้นความร่วมมือระหว่างประเทศ

ในปี 2549 ประเทศสมาชิกกลุ่ม BRIC ทั้ง 4 ประเทศ ได้จัดการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศร่วมกันครั้งแรกระหว่างการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly: UNGA) ซึ่งถือเป็นก้าวแรกของความร่วมมืออย่างไม่เป็นทางการ ต่อมาได้มีการจัดการประชุมในระดับผู้นำ โดยการประชุมสุดยอด (Summit) ครั้งแรกของ BRIC จัดขึ้นเมื่อปี 2552 ที่เมืองเยคาเตรินเบิร์ก ประเทศรัสเซีย การประชุมนี้ถือเป็นหมุดหมายสำคัญ เพราะเป็นการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของประเทศสมาชิกในการแสวงหาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเงิน และการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังแสดงออกถึงความไม่พอใจต่อโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจโลกที่มีกลุ่มประเทศตะวันตกเป็นผู้ควบคุมหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารโลก

1.3 บทบาทของประเทศสมาชิกดั้งเดิม

บราซิล

บราซิลให้ความสนใจในการเข้าร่วม BRICS เนื่องจาก (1) การเข้าร่วม BRICS ช่วยเพิ่มภาพลักษณ์ของบราซิลในฐานะมหาอำนาจเกิดใหม่ โดยเทียบได้กับจีน อินเดีย และรัสเซีย แม้ว่าเศรษฐกิจบราซิลจะเติบโตต่ำกว่าค่าเฉลี่ยโลกก็ตาม (2) บราซิลสามารถมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของสถาบันระดับโลกเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงจากระบบชั่วคราวที่นำโดยสหรัฐอเมริกาไปเป็นระบบหลายขั้วได้ อาทิ สนับสนุนการปฏิรูปสถาบันที่มีอยู่แล้ว รวมถึงสนับสนุนการก่อตั้งสถาบันใหม่ นอกจากนี้ ยังมองว่าการเสริมสร้างความสัมพันธ์กับมหาอำนาจใหม่ที่กำลังเติบโตหรือมหาอำนาจอย่างจีน จะเป็นทางเพิ่มอิทธิพลในการเจรจากับสหรัฐอเมริกา (3) ส่งเสริมความสัมพันธ์กับจีนซึ่งเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของบราซิล โดยผลักดันบราซิลให้ใช้เวที BRICS เสริมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการทูต และ (4) บราซิลให้คุณค่ากับ BRICS ในฐานะกลุ่มสนับสนุนทางการทูตซึ่งกันและกัน ในช่วงเวลาที่สมาชิกบางประเทศเผชิญแรงกดดันจากชาติตะวันตก

รัสเซีย

ในปี 2567 ณ การประชุมสุดยอด BRICS ที่เมืองคาซาน ประเทศรัสเซีย ได้ตอกย้ำจุดยืนของรัสเซียในการใช้ BRICS เป็นเวทีส่งเสริมโลกแบบหลายขั้วที่ไม่อยู่ภายใต้การนำของสหรัฐอเมริกา โดยประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน ระบุว่า BRICS คือ กลไกต่อต้านการคว่ำบาตรที่ไม่ชอบธรรมและการครอบงำของค่านิยมตะวันตก อย่างไรก็ตาม ความสนใจของรัสเซียต่อ BRICS เปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางการเมือง โดยเริ่มจากการผลักดันการปฏิรูประบบการเงินโลกหลังวิกฤตเศรษฐกิจปี 2551 ไปสู่การใช้ BRICS เป็นเครื่องมือรับมือการโดดเดี่ยวจากชาติตะวันตกหลังผนวกไครเมียและการรุกรานยูเครน ทั้งนี้ รัสเซียมี 3 เป้าหมายหลัก ได้แก่ (1) สร้างภาพลักษณ์ตนเองในฐานะผู้นำโลกนอกตะวันตก (2) พัฒนาเครื่องมือทางเศรษฐกิจใหม่ที่ไม่ผูกติดกับกลไกการเงินของสหรัฐอเมริกา เช่น ระบบชำระเงินและการค้าสกุลเงินท้องถิ่น เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการคว่ำบาตร และ (3) ใช้ BRICS เป็นเวทีเจรจาทางการทูตในช่วงที่ผู้นำรัสเซียถูกจำกัดการเดินทางจากหมายจับของศาลอาญาระหว่างประเทศ พร้อมกันนี้ รัสเซียยังผลักดันการสร้างแพลตฟอร์มการค้าสินค้าสำคัญ เช่น พลังงาน โลหะ และปุ๋ย รวมถึงการมีบทบาทในประเด็นโลกยุคใหม่อย่างปัญญาประดิษฐ์ (AI) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความพยายามของชาติตะวันตกในการโดดเดี่ยวรัสเซียยังไม่เป็นผล ขณะที่ความไม่แน่นอนจากนโยบายสหรัฐอเมริกาภายใต้การบริหารประเทศของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ช่วยสร้างความน่าสนใจต่อทางเลือกทางการเงินใหม่ที่ BRICS พยายามสร้างขึ้น

อินเดีย

บทบาทของอินเดียใน BRICS มีความซับซ้อน เนื่องจากอินเดียมองว่ากลุ่มดังกล่าวไม่ได้เกิดจากเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน หากแต่เต็มไปด้วยความแตกต่างทางยุทธศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก แม้อินเดียจะมีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับรัสเซียและแอฟริกาใต้ ในส่วนความสัมพันธ์กับบราซิลนั้นเป็นมิตรแต่จำกัด ขณะที่ความสัมพันธ์กับจีนยังคงเป็นคู่แข่งเชิงยุทธศาสตร์ อินเดียมุ่งเน้นการใช้เวที BRICS (1) เป็นทางเลือกแสดงบทบาทนำในเวทีโลก นอกเหนือจากเวทีที่มีชาติตะวันตกครอบงำ (2) ส่งเสริมความหลากหลายของขั้วอำนาจ โดยมีอินเดียเป็นหนึ่งในมหาอำนาจ (3) ใช้ BRICS เป็นเวทีเสริมสร้างภาพลักษณ์ผู้นำของกลุ่มประเทศโลกใต้ (Global South) หรือประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นเป้าหมายเดิมที่ได้รับแรงผลักดันจากการเพิ่มสมาชิกใหม่ในกลุ่ม BRICS ของประเทศกำลังพัฒนา (4) แสดงจุดยืนความเป็นอิสระทางยุทธศาสตร์ด้วยความร่วมมือแบบยืดหยุ่นตามประเด็นต่าง ๆ และ (5) อินเดียคาดหวังว่า ธนาการเพื่อการพัฒนาใหม่และข้อตกลงกองทุนเงินสำรองกรณีฉุกเฉิน (Contingent Reserve Arrangement: CRA) จะช่วยสนับสนุนด้านการเงินแก่ประเทศกำลังพัฒนา โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินโอนจากตะวันตก และทำให้โครงสร้างระบบการเงินของโลกเป็นประชาธิปไตย (Democratize)

จีน

จีนมองว่าอำนาจของชาติตะวันตกกำลังเสื่อมถอยพร้อมกันกับการเพิ่มขึ้นของอิทธิพลของประเทศใน Global South จีนจึงใช้กลุ่ม BRICS เป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูประเบียบโลกใหม่ จีนได้ปรับบทบาทของ BRICS จากความร่วมมือด้านเศรษฐกิจสู่กรอบความร่วมมือที่ครอบคลุมในหลากหลายด้านมากขึ้น ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง ความมั่นคง และการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ระยะยาวของจีนในด้านการพัฒนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงการริเริ่มของจีน 3 โครงการ ที่นำเสนอโดยประธานาธิบดีสี จิ้นผิง เพื่อสร้างระเบียบโลกใหม่ ได้แก่ โครงการริเริ่มความมั่นคงของโลก (Global Security Initiative: GSI) มุ่งเน้นที่การส่งเสริมความมั่นคงและความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยเน้นการแก้ไข

ความขัดแย้งด้วยสันติวิธี โครงการริเริ่มการพัฒนาระดับโลก (Global Development Initiative: GDI) มุ่งเน้นที่การส่งเสริมการพัฒนาที่ครอบคลุมและยั่งยืน โดยเน้นการลดความยากจน การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาสังคมอย่างเท่าเทียม และโครงการริเริ่มอารยธรรมโลก (Global Civilization Initiative: GCI) มุ่งเน้นที่การส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรม การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการสร้างความเข้าใจระหว่างอารยธรรมต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความสามัคคีและสันติภาพของโลก

ในวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ของจีน การมีส่วนร่วมของ BRICS เป็นการเสริมด้านภูมิเศรษฐกิจ (Goeconomics) ของแผนริเริ่ม BRI และบทบาทด้านภูมิรัฐศาสตร์และความมั่นคงขององค์กรความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ (Shanghai Cooperation Organization: SCO) ในการขยายอิทธิพลระดับโลกของจีน ในเชิงเศรษฐกิจ จีนใช้ BRICS เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน อาหาร แร่ธาตุที่สำคัญ และห่วงโซ่อุปทาน และส่งเสริมอิทธิพลของเงินหยวน การลดบทบาทเงินดอลลาร์สหรัฐ และการกำหนดกฎเกณฑ์และมาตรฐานในเทคโนโลยีใหม่ อาทิ ปัญญาประดิษฐ์

แอฟริกาใต้

แอฟริกาใต้มองว่า BRICS เป็นเวทีสำคัญในการขยายบทบาทบนเวทีโลก โดยเป้าหมายของ BRICS สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของแอฟริกาใต้ที่ต้องการส่งเสริมระเบียบโลกแบบหลายขั้วโดยประเทศกำลังพัฒนามีบทบาทมากขึ้นในการกำหนดธรรมาภิบาลโลก แอฟริกาใต้ใช้ BRICS ผลักดันการปฏิรูประบบสถาบันต่าง ๆ เช่น คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ (United Nations Security Council: UNSC) IMF และธนาคารโลก ให้มีความเป็นธรรมและเปิดพื้นที่ให้ประเทศในแอฟริกาและ Global South มีบทบาทมากขึ้น นอกจากนี้ ในด้านเศรษฐกิจแอฟริกาใต้ยังใช้ BRICS เพื่อสร้างความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนกับสมาชิกอื่น ๆ เพื่อลดการพึ่งพาชาติตะวันตก รวมถึงมอง BRICS ในการเป็นเวทีผลักดันการเปลี่ยนแปลงด้านการพัฒนาความมั่นคง และธรรมาภิบาล ผ่านความร่วมมือทางวัฒนธรรม การศึกษา และการวิจัย เช่น โครงการ BRICS Network University (เครือข่ายมหาวิทยาลัยจากกลุ่มประเทศ BRICS ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและการวิจัยระหว่างสถาบันอุดมศึกษา) เป็นต้น ซึ่งช่วยให้แอฟริกาใต้มีส่วนร่วมในประเด็นสำคัญระดับโลก เช่น การกำกับดูแลดิจิทัล นโยบายภูมิอากาศ และแนวคิดเศรษฐกิจทางเลือก ความร่วมมือทางการเงินอย่างระบบการชำระเงินข้ามพรมแดน สะท้อนความพยายามลดความเสี่ยงจากระบบการเงินโลกที่ผันผวน และการรวมตัวทางการเงินในแอฟริกา เช่น ระบบ Pan-African Payment and Settlement System ในส่วนของด้านการค้า แอฟริกาใต้ต้องการเป็นประตูสู่ภูมิภาคแอฟริกา โดยเฉพาะภายใต้เขตการค้าเสรีทวีปแอฟริกา (African Continental Free Trade Area: AfCFTA¹)

1.4 ความสำคัญของ BRICS

ในโลกปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กลุ่มความร่วมมือระหว่างประเทศอย่าง BRICS ได้กลายเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ ความร่วมมือดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อประเทศสมาชิกเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อระบบระเบียบโลกในวงกว้าง ทั้งนี้ ความร่วมมือในกลุ่ม BRICS แบ่งเป็น 3 เสา ได้แก่ (1) เสาด้านการเมืองและความมั่นคง (2) เสาด้านเศรษฐกิจและการเงิน และ (3) เสาด้านมนุษยธรรมและวัฒนธรรม

¹ ปัจจุบัน ประเทศในทวีปแอฟริกา 54 จาก 55 ประเทศได้ลงนามในข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ยกเว้นประเทศเอริเทรีย (Eritrea) โดยมีการให้สัตยาบันแล้ว 48 ประเทศ

ด้านการเมือง

เนื่องจากเป็นเวทีความร่วมมือของประเทศที่มีโซ่มหาอำนาจตะวันตก แต่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ การทูต และทรัพยากรในระดับโลก สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มของโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากระเบียบโลกแบบขั้วเดียว (Unipolarity) ซึ่งมีสหรัฐอเมริกาเป็นศูนย์กลาง ไปสู่ระเบียบโลกแบบหลายขั้ว (Multipolarity) ที่มีอำนาจหลายกลุ่มขับเคลื่อนร่วมกัน ในทางรัฐศาสตร์ BRICS เป็นเครื่องมือเชิงสัญลักษณ์และยุทธศาสตร์ของประเทศสมาชิกในการแสดงออกถึงอิทธิพลทางการเมืองและความไม่พึงพอใจโลกตะวันตก สมาชิกแต่ละประเทศมีระบบการปกครองที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (อินเดีย บราซิล แอฟริกาใต้) ไปจนถึงระบอบอำนาจนิยมแบบรวมศูนย์ (จีน รัสเซีย) อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือนี้สะท้อนถึงความยืดหยุ่นทางอุดมการณ์ และเน้นผลประโยชน์ร่วม ในมิติของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ BRICS ส่งเสริมการทูตพหุภาคี (Multilateral Diplomacy) โดยใช้เวที BRICS Summit และกลไกย่อยต่าง ๆ เช่น BRICS+ และ BRICS Outreach เพื่อขยายบทบาทในระดับภูมิภาคและระดับโลก

การดำเนินนโยบายต่างประเทศของ BRICS เน้นความเสมอภาค ไม่แทรกแซงกิจการภายใน และการเคารพอิทธิปไตยของรัฐอื่น ซึ่งสวนทางกับแนวโน้มของการแทรกแซงจากชาติตะวันตกในนามของสิทธิมนุษยชนหรือประชาธิปไตย อีกประเด็นสำคัญคือ BRICS พยายามผลักดันการปฏิรูประบบสหประชาชาติ โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เพื่อให้สะท้อนโครงสร้างอำนาจโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งอินเดียและบราซิลต้องการเป็นสมาชิกถาวรที่มีสิทธิยับยั้ง เช่นเดียวกับจีนและรัสเซียที่มีอยู่แล้ว การรวมกลุ่มจึงช่วยเสริมอำนาจต่อรองของประเทศเหล่านี้ในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงของสถาบันระหว่างประเทศ ในระดับภูมิภาค สมาชิก BRICS ต่างมีอิทธิพลในภูมิภาคของตน เช่น จีนในเอเชียตะวันออก อินเดียในเอเชียใต้ รัสเซียในยูเรเชีย บราซิลในลาตินอเมริกา และแอฟริกาใต้ในทวีปแอฟริกา ความร่วมมือของกลุ่มนี้จึงเป็นเหมือนศูนย์กลางเชื่อมโยงภูมิภาคต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ส่งผลให้ BRICS กลายเป็นกลไกเชิงยุทธศาสตร์ที่สามารถต่อต้านการครอบงำของโลกตะวันตก และสร้างสมดุลใหม่ในเวทีโลก

ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่ม BRICS (สมาชิกดั้งเดิม 5 ประเทศ) มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในหลายมิติ โดยเฉพาะบทบาทในการสร้างสมดุลใหม่ให้กับระบบเศรษฐกิจโลก จากการที่ประเทศสมาชิกมีประชากรรวมกันประมาณ 3,266.9 ล้านคน หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณ 40.5% ของประชากรโลก และมี GDP รวมกันกว่า 25,917.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือเกือบหนึ่งในสี่ของโลก กลุ่ม BRICS จึงมีอำนาจต่อรองและอิทธิพลในระบบการค้า การเงิน และการลงทุนระหว่างประเทศอย่างชัดเจน ในด้านการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีจีนและอินเดียเป็นประเทศขับเคลื่อนหลักของ BRICS ด้วยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงและต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นศูนย์กลางการผลิต เทคโนโลยี และบริการระดับโลก รวมถึงจำนวนประชากรที่มีมากเป็นอันดับ 1 และ 2 ของโลก ขณะที่บราซิล รัสเซีย และแอฟริกาใต้ มีบทบาทสำคัญในการจัดหาทรัพยากรธรรมชาติ พลังงาน และสินค้าเกษตร ซึ่งทำให้ BRICS มีทั้งตลาดขนาดใหญ่ แหล่งทรัพยากร และศักยภาพการเติบโตครบวงจร อีกหนึ่งประเด็นที่ทำให้ BRICS มีบทบาทสำคัญคือ ความพยายามสร้างกลไกทางการเงินที่เป็นอิสระจากอิทธิพลของตะวันตก เช่น การจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ ซึ่งมุ่งเน้นการให้เงินกู้สำหรับโครงการที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานในประเทศสมาชิก และมีการใช้เงินสกุลท้องถิ่นเพื่อลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ ความเคลื่อนไหวดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยลดความเสี่ยงจากความผันผวนของค่าเงินดอลลาร์ แต่ยังเป็นการส่งสัญญาณถึงการปรับโครงสร้างอำนาจทางการเงินโลก

ในด้านความร่วมมือ BRICS มีบทบาทในการผลักดันการพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนา ด้วยแนวทางที่เน้นความเท่าเทียม การลงทุนที่ไม่ผูกมัดกับเงื่อนไขทางการเมือง และการแลกเปลี่ยนเทคโนโลยีระหว่างประเทศสมาชิก ความร่วมมือในลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มส่งเสริมเศรษฐกิจโลกให้มีความหลากหลาย และลดการผูกขาดของกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ด้านกลยุทธ์ BRICS ช่วยเสริมอำนาจต่อรองของประเทศสมาชิกในเวทีเศรษฐกิจโลก ทั้งในการประชุม G20 เวทีการค้าระหว่างประเทศ และการเจรจาด้านสภาพภูมิอากาศ การที่กลุ่มสามารถแสดงจุดยืนร่วมกันในหลายประเด็นสำคัญ เช่น การปฏิรูประบบการเงินโลก หรือการต่อต้านการค้าควาบาตรโดยชาติตะวันตก ทำให้ BRICS กลายเป็นกลุ่มพันธมิตรที่มีบทบาทเชิงยุทธศาสตร์มากยิ่งขึ้น โดยรวมแล้ว ความสำคัญของ BRICS ไม่ได้ได้อยู่แค่ตัวเลขทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่รวมถึงความสามารถในการกำหนดแนวโน้มใหม่ ๆ ของระบบเศรษฐกิจโลก ที่เน้นความหลากหลาย ความร่วมมือ และการกระจายอำนาจทางเศรษฐกิจให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ด้านสังคม

BRICS ให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมภายในประเทศของตน ซึ่งเป็นความท้าทายร่วมที่ประเทศสมาชิกส่วนใหญ่เผชิญ โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องความยากจน ความไม่เท่าเทียมทางการศึกษา และการเข้าถึงบริการสาธารณสุข การจัดตั้งโครงการความร่วมมือ เช่น BRICS Network University และ BRICS Health Ministers' Meeting สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และนวัตกรรมด้านสาธารณสุขและการศึกษาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความร่วมมือทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมหลากหลาย เช่น เทศกาลภาพยนตร์ (BRICS Film Festival) การแลกเปลี่ยนทางศิลปะ และเวทีสื่อมวลชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชน ลดอคติ และเสริมสร้างอัตลักษณ์ของแต่ละประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับโลก

พร้อมกันนี้ BRICS ยังได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นไปที่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ ทั้งในเป้าหมายด้านสุขภาพ ความเท่าเทียมทางเพศ การเข้าถึงศึกษา และการลดความเหลื่อมล้ำ โดย BRICS ได้ผลักดันนโยบายร่วมที่เน้นการมีส่วนร่วมของภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรม ครอบคลุม และมีภูมิคุ้มกันต่อความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ อาทิ โครงการ People-to-People (P2P) เพื่อให้ภาคประชาสังคมมีช่องทางแสดงความคิดเห็น และนำเสนอแนวทางเชิงนโยบาย โครงการ BRICS Women's Business Alliance (WBA) ซึ่งในปี 2566 ได้มีการจัดงาน BRICS Women's Entrepreneurship Forum โดยมีการลงนามในข้อตกลงความร่วมมือและ MOU ส่งเสริมผู้หญิงในธุรกิจในสาขาต่าง ๆ รวมถึงเพิ่มศูนย์ภูมิภาคสำหรับผู้หญิงในประเทศต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการพัฒนาสังคมของ BRICS ยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความแตกต่างในโครงสร้างทางสังคม ระบบการเมือง และนโยบายภายในของแต่ละประเทศ รวมถึงความเหลื่อมล้ำในบางพื้นที่ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการบูรณาการและดำเนินโครงการร่วมในระยะยาว

2.

โครงสร้าง ครอบคลุมความร่วมมือ การประชุมครั้งล่าสุด และมุมมองของประเทศสมาชิก BRICS

2.1 โครงสร้างของกลุ่ม BRICS

กลุ่มประเทศ BRICS ถือเป็นการรวมกลุ่มระหว่างประเทศที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การกำกับของสนธิสัญญาหรือชุดของสนธิสัญญาที่มีผลผูกพันต่อประเทศสมาชิก เช่นเดียวกับสหภาพยุโรป (EU) องค์การสนธิสัญญาป้องกันแอตแลนติกเหนือ (NATO) องค์การกลุ่มประเทศผู้ส่งออกน้ำมัน (OPEC) หรือแม้แต่ความตกลงการค้าเสรี (FTA) ของประเทศต่าง ๆ และไม่ได้มีสำนักงานเลขานุการถาวรหรือสำนักงานประจำใด ๆ รองรับ แต่กลไกการทำงาน ของ BRICS คือ การหมุนเวียนตำแหน่งประธานกลุ่มระหว่างประเทศสมาชิกในแต่ละปี โดยเรียงตามลำดับตัวอักษรของคำย่อ BRICS ก่อนที่จะมีการขยายสมาชิกภาพของกลุ่มในปี 2566 ซึ่งยังไม่แน่ชัดว่าจะใช้ระบบใดต่อไปภายใต้โครงสร้างใหม่ โดยโครงสร้างของ BRICS มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มประเทศ G7 และกลุ่ม G20 ซึ่งทั้งสองกลุ่มต่างไม่มีสำนักงานเลขานุการถาวรและใช้ระบบการหมุนเวียนประธานกลุ่มเช่นเดียวกัน

ประธานของกลุ่ม BRICS จะเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่มประเทศ BRICS (BRICS Summit) ซึ่งจัดขึ้นทุกปี และการประชุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกำหนดลำดับความสำคัญและปฏิทินกิจกรรมประจำปี โดยลำดับความสำคัญเหล่านี้จะถูกกำหนดผ่านการปรึกษาหารืออย่างใกล้ชิดกับประเทศสมาชิก BRICS และอิงจากวาระของประธานและข้อตกลงเดิมที่เคยมีไว้ เพื่อความต่อเนื่องของความร่วมมือในกลุ่ม BRICS ทั้งนี้ แม้บางประเทศจะไม่ได้เป็นสมาชิก BRICS แต่ก็ได้รับเชิญให้เข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำประจำปี เช่น ในการประชุมสุดยอดที่จัดขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม 2567 ณ นครคาซาน ประเทศรัสเซีย มีรายงานว่าผู้นำจากหลายประเทศ อาทิ เบลารุส อาร์เมเนีย คาซัคสถาน มองโกเลีย โบลิเวีย สาธารณรัฐคองโก และลาว ได้เข้าร่วมการประชุมด้วย นอกจากนี้ นายอันโตนิโอ กูเตอร์เรส เลขาธิการสหประชาชาติ ก็ได้เข้าร่วมการประชุมครั้งนี้เช่นกัน

นอกจากนี้ กลุ่ม BRICS ยังได้จัดตั้งกลไกต่าง ๆ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากผู้นำทางธุรกิจ นักวิชาการ และหน่วยงานคิดเชิงนโยบาย (Think Tanks) เพื่อสนับสนุนการประชุมสุดยอดของกลุ่ม ได้แก่ สภาธุรกิจ BRICS (BRICS Business Council) สภาคลังสมอง BRICS (BRICS Think Tanks Council) พันธมิตรสตรีนักธุรกิจ BRICS (BRICS Women's Business Alliance) เวทีธุรกิจ BRICS (The BRICS Business Forum) และ เวทีวิชาการ BRICS (The BRICS Academic Forum)

แม้ว่ากลุ่ม BRICS จะเป็นการรวมกลุ่มระหว่างประเทศที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ (Informal) และไม่อยู่ภายใต้สนธิสัญญาที่มีผลผูกพันประเทศสมาชิก แต่ก็มีโครงสร้างบางส่วนที่เป็นทางการและอิงกับสนธิสัญญา (treaty-based) คือ สถาบันการเงินระหว่างประเทศที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกลุ่ม BRICS เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ กองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม เป็นต้น

2.2 สถาบันการเงินระหว่างประเทศภายใต้ BRICS

2.2.1 ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ (New Development Bank: NDB)

ธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ หรือ New Development Bank (NDB) มีสำนักงานใหญ่ตั้งอยู่ที่นครเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน ก่อตั้งขึ้นในปี 2558 และเริ่มดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบในปี 2559 เพื่อเป็นทางเลือกใหม่ นอกเหนือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิม เช่น ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ และธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน นอกเหนือจากสถาบันการเงินระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิม เช่น ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่าง

ประเทศ และธนาคารพัฒนาเอเชีย (ADB) ซึ่งมักถูกวิจารณ์ว่ามีเงื่อนไขในการปล่อยกู้ที่เข้มงวดเกินไป และมีโครงสร้างที่ถูกครอบงำโดยประเทศพัฒนาแล้ว ขณะที่ประเทศกำลังพัฒนากลับมีบทบาทและสิทธิในการออกเสียงอย่างจำกัด โดยหน่วยงานที่มีอำนาจสูงสุดในการตัดสินใจของ NDB คือ คณะกรรมการผู้ว่าการ (Board of Governors) ซึ่งสมาชิกแต่ละประเทศจะมี 1 ที่นั่งในคณะกรรมการนี้ ขณะที่ตำแหน่งประธานของ NDB จะมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี และหมุนเวียนกันระหว่างสมาชิกของ NDB โดยประธานคนปัจจุบัน คือ อดีตประธานาธิบดีบราซิล ดิลมา รุสเซฟ (Dilma Rousseff) ซึ่งเข้าตำแหน่งตั้งแต่ปี 2566



สำนักงานใหญ่ของธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ ในนครเซี่ยงไฮ้ ประเทศจีน

ตามสนธิสัญญาก่อตั้ง NDB ได้ระบุวัตถุประสงค์ของธนาคารไว้ในมาตรา 1 ว่า ธนาคารจะระดมทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค และการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศสมาชิก BRICS ตลอดจนประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging Markets) และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ การเป็นสมาชิกของ NDB ไม่จำกัดเฉพาะประเทศสมาชิก BRICS เท่านั้น โดยมีเงื่อนไขเพียงว่า จะต้องเป็นประเทศสมาชิกของสหประชาชาติ ปัจจุบัน NDB มีสมาชิกอย่างเป็นทางการทั้งสิ้น 9 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้ บังกลาเทศ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ อียิปต์ และแอลจีเรีย ขณะที่อุรุกวัย กำลังจะเข้าเป็นสมาชิกใหม่ โดยได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการผู้ว่าการของ NDB และจะเข้าร่วมอย่างเป็นทางการเมื่อดำเนินการเข้าเป็นภาคี (Instrument of Accession) แล้วเสร็จ จนถึงปัจจุบัน NDB ได้อนุมัติเงินกู้ให้กับประเทศสมาชิกไปแล้วกว่า 3.9 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ สำหรับ 120 โครงการ โดยเกือบครึ่งหนึ่งเป็นเงินกู้เพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่ง และความช่วยเหลือฉุกเฉินเพื่อรับมือกับการระบาดของไวรัสโควิด-19

2.2 กองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม (Contingent Reserve Arrangement: CRA)

CRA เป็นความร่วมมือทางการเงินระหว่างธนาคารกลางของประเทศสมาชิก BRICS เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศสมาชิก ในกรณีที่เกิดวิกฤตค่าเงินในประเทศที่เป็นสมาชิก โดย CRA มีลักษณะเป็นกองทุนสำรองในรูปแบบของสัญญาแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ (Currency Swaps) มูลค่ารวม 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยประเทศจีนเป็นผู้สนับสนุนหลักที่มีสัดส่วนการสมทบสูงที่สุดถึง 41,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่บราซิล รัสเซีย และอินเดียสมทบประเทศละ 18,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และแอฟริกาใต้สมทบอีก 5,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ อย่างไรก็ตาม แม้ว่า CRA จะก่อตั้งขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกลไกความร่วมมือทางการเงินในยามวิกฤต แต่จนถึงปัจจุบันกลไกนี้ยังไม่เคยถูกใช้งานแม้แต่ครั้งเดียว

ขณะที่ เปาโล โนเกรียรา บาติستا (Paulo Nogueira Batista) นักเศรษฐศาสตร์ชาวบราซิลและอดีตรองประธานธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ระหว่างปี 2558 - 2560 ได้ให้ความเห็นว่า CRA ยังคงเผชิญกับปัญหาหลายด้าน โดยเฉพาะขนาดของกองทุนที่ยังถือว่าเล็กเกินไปเมื่อเทียบกับความต้องการที่อาจเกิดขึ้นจริง นอกจากนี้ CRA ยังคงต้องพึ่งพาระบบการเงินที่ใช้สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหมายความว่า การแลกเปลี่ยนเงินระหว่างธนาคารกลางของทั้ง 5 ประเทศ จะสามารถดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อผ่านการทำธุรกรรมด้วยสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น ส่งผลให้ CRA ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่รัสเซีย ซึ่งถูกสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกคว่ำบาตรทางการเงิน ภายหลังการรุกรานยูเครนเมื่อปี 2565

2.3 กรอบความร่วมมือของกลุ่ม BRICS

เว็บไซต์ของการประชุม BRICS Summit 2025 ซึ่งบราซิลเป็นเจ้าภาพ ระบุว่า ความเป็นหุ้นส่วนของกลุ่ม BRICS ตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสาหลักแห่งความร่วมมือ 3 ด้าน (Three Pillars of Cooperation) ได้แก่

1. การเมืองและความมั่นคง (Political and Security)
2. เศรษฐกิจ การเงิน และวัฒนธรรม (Economic and Financial and Cultural)
3. การแลกเปลี่ยนระหว่างประชาชน (People-to-People Exchanges)

นับตั้งแต่การก่อตั้งกลุ่ม BRICS เมื่อปี 2552 วาระของกลุ่มได้ขยายขอบเขตออกไปอย่างมาก ทั้งในด้านเนื้อหาและความซับซ้อน ครอบคลุมเกือบทุกประเด็นสำคัญในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นที่มีความสำคัญมากขึ้น เช่น สิ่งแวดล้อม พลังงาน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สุขภาพ และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม แม้ว่ากลุ่ม BRICS จะมีเสาหลักแห่งความร่วมมือ 3 ด้านเป็นพื้นฐาน แต่เพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ประเด็นความร่วมมือของกลุ่มสามารถแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

2.3.1 ความร่วมมือด้านการเมืองและความมั่นคง มุ่งเน้นการส่งเสริมพหุภาคีนิยม เพื่อยกระดับประสิทธิภาพของธรรมาภิบาลโลก รวมถึงการผลักดันให้มีการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ การป้องกันและจัดการกับความขัดแย้งและภัยพิบัติด้านมนุษยธรรม ตลอดจนการเสริมสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการก่อการร้ายและการทุจริตคอร์รัปชัน

2.3.2 ความร่วมมือด้านการเงิน เศรษฐกิจ และการค้า โดยผลักดันการเพิ่มบทบาทของประเทศกำลังพัฒนาในระเบียบเศรษฐกิจโลก สนับสนุนระบบการค้าพหุภาคี ตลอดจนส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศสมาชิก การพัฒนาแพลตฟอร์มการชำระเงินระหว่างประเทศ ความร่วมมือด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และมาตรการอำนวยความสะดวกทางการค้า ทั้งนี้ กลุ่ม BRICS ได้ดำเนินโครงการ "Partnership for the New Industrial Revolution (PartNIR)" ตั้งแต่ปี 2564 โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล การส่งเสริมอุตสาหกรรมชีวภาพ และการสนับสนุน SME ให้เข้าสู่ตลาดโลก

2.3.3 ความร่วมมือด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยผลักดันให้ประเทศสมาชิก BRICS มีบทบาทในการประชุม COP30 โดยเฉพาะในประเด็นการเงินเพื่อการรับมือกับสภาพภูมิอากาศ (Climate Finance) โดยจะพัฒนาแนวคิดและนโยบายภายใต้เป้าหมายการจำกัดอุณหภูมิโลกไม่ให้เพิ่มขึ้นเกิน 1.5°C เมื่อเทียบกับยุคก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม นอกจากประเด็นสิ่งแวดล้อมแล้ว ทางกลุ่ม BRICS ยังให้ความสำคัญกับความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ เสริมสร้างความพร้อมของชุมชนผ่านโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่น และผลักดันการเปลี่ยนผ่านด้านพลังงาน เช่น การใช้เชื้อเพลิงอากาศยานที่ยั่งยืน (SAF)

2.3.4 ความร่วมมือด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยการส่งเสริมความร่วมมือด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ความร่วมมือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ความร่วมมือด้านอวกาศในทางสันติ และการพัฒนานวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม ผ่านความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐบาล มหาวิทยาลัย ภาครัฐกิจ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศสมาชิก

2.3.5 ความร่วมมือด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาในหลากหลายมิติ ทั้งด้านสุขภาพ การศึกษา เยาวชน สิทธิสตรี การท่องเที่ยว กีฬา และวัฒนธรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมความเท่าเทียม ความยุติธรรม การมีส่วนร่วมทางสังคม และการลดความเหลื่อมล้ำทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา

2.3.6 ความร่วมมือระหว่างประชาชน (People-to-People, P2P) โดยส่งเสริมความเชื่อมโยงทางสังคมและวัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิก ผ่านการมีส่วนร่วมและความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยใช้กลไกต่าง ๆ เช่น สภาเยาวชน BRICS เภทริรัฐสภา สมาคมเมืองและเทศบาล สภาธุรกิจ BRICS เครือข่ายสตรี นักวิชาการ และประชาสังคม โดยกิจกรรมในกรอบความร่วมมือดังกล่าวจะประกาศผ่านเว็บไซต์ทางการของประธานาธิบดีบราซิล ซึ่งเป็นประธานของกลุ่ม BRICS ในปี 2568 เพื่อให้ภาคประชาสังคมสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วม

2.4 การขยายสมาชิกภาพของกลุ่ม BRICS

ในการประชุมสุดยอด BRICS ครั้งที่ 15 ที่เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ ระหว่างวันที่ 22 - 24 สิงหาคม 2566 ประเทศสมาชิกผู้ก่อตั้ง BRICS ทั้ง 5 ประเทศ ได้ตกลงเกี่ยวกับหลักการแนวทางมาตรฐาน หลักเกณฑ์ และกระบวนการในการขยายสมาชิกภาพของกลุ่ม ซึ่งเกิดขึ้นพร้อมกับการประกาศเชิญชวนให้ 6 ประเทศ ได้แก่ อาร์เจนตินา อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย และสหรัฐอเมริกาได้รับเชิญให้เข้าเป็นสมาชิกใหม่ของ BRICS ซึ่งภายหลังมีเพียง 4 ประเทศ ได้แก่ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน และสหรัฐอเมริกาได้รับเชิญและเข้าเป็นสมาชิกใหม่ของ BRICS อย่างเป็นทางการในวันที่ 1 มกราคม 2567 ขณะที่ซาอุดีอาระเบียยังไม่ได้ตอบรับคำเชิญ ส่วนอาร์เจนตินาได้ปฏิเสธคำเชิญ

กระบวนการขยายสมาชิกภาพของ BRICS กำหนดนิยามไว้ ดังนี้

- ประเทศที่แสดงความสนใจ (an interested country)
- ประเทศที่มีศักยภาพในการเข้าเป็นสมาชิก (a prospective BRICS member state)
- ประเทศที่ได้รับเชิญให้เป็นสมาชิก (an invited BRICS member state)
- ประเทศสมาชิก BRICS (a BRICS member state)

โดยมีลำดับของกระบวนการดังต่อไปนี้

1. สถานะของประเทศที่แสดงความสนใจ จะเริ่มต้นเมื่อผู้นำหรือรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศนั้นส่งหนังสือแสดงความประสงค์อย่างเป็นทางการต่อประธานกลุ่ม BRICS
2. ประธานกลุ่ม BRICS จะส่งต่อหนังสือแสดงความประสงค์ไปยังประเทศสมาชิก BRICS
3. ประธานกลุ่ม BRICS จะให้ข้อมูลหลักการแนวทาง มาตรฐาน เกณฑ์ และกระบวนการที่ตกลงกันไว้แก่ประเทศผู้แสดงความสนใจ โดยที่การประสานงานทั้งหมดกับประเทศผู้แสดงความสนใจจะถูกเก็บเป็นความลับ

4. กลุ่มผู้แทนของประเทศสมาชิก (Sherpas) ของ BRICS จะพิจารณาประเทศผู้แสดงความสนใจตามหลักการ มาตรฐาน และหลักเกณฑ์ขยายสมาชิกภาพของกลุ่มประเทศ BRICS และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อให้รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิก BRICS พิจารณา
5. ประเทศที่แสดงความสนใจ จะได้รับสถานะประเทศที่มีศักยภาพในการเป็นสมาชิกเมื่อ Sherpas มีข้อเสนอแนะเชิงบวกให้นำประเทศนั้นเข้าสู่วิธีการพิจารณาโดยรัฐมนตรีต่างประเทศสมาชิก BRICS
6. รัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศสมาชิก BRICS จะพิจารณาคูณสมบัติของประเทศที่มีศักยภาพ และจัดทำข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้นำของประเทศสมาชิกพิจารณาต่อไป
7. ผู้นำของประเทศสมาชิก BRICS จะเป็นผู้ตัดสินใจเรื่องการขยายสมาชิกภาพของ BRICS โดยอาศัยการปรึกษาหารืออย่างเต็มที่และจะต้องได้ฉันทามติจากทุกประเทศสมาชิก
8. ประเทศที่มีศักยภาพในการเป็นสมาชิก จะได้รับสถานะประเทศที่ได้รับเชิญให้เข้าเป็นสมาชิก BRICS เมื่อประธานของกลุ่ม BRICS ประกาศว่า ผู้นำของประเทศสมาชิก BRICS ได้บรรลุฉันทามติในการเชิญประเทศดังกล่าวให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ
9. ประธานของกลุ่ม BRICS จะแจ้งให้ประเทศที่ได้รับเชิญทราบถึงการตัดสินใจของผู้นำประเทศสมาชิก BRICS
10. ประเทศที่ได้รับเชิญจะเข้าเป็นสมาชิกของ BRICS อย่างเป็นทางการ เมื่อผู้นำหรือรัฐมนตรีต่างประเทศของประเทศนั้น ได้ส่งหนังสือแจ้งอย่างเป็นทางการถึงประธานของกลุ่ม BRICS ว่ายอมรับคำเชิญให้เข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS

ต่อมาในการประชุมสุดยอด BRICS ครั้งที่ 16 ที่นครคาซาน ประเทศรัสเซีย เมื่อปี 2567 ได้มีการจัดตั้งสถานะประเทศหุ้นส่วน (Partner Countries) ขึ้น โดยผู้นำประเทศสมาชิก BRICS เป็นผู้เสนอชื่อประเทศดังกล่าว 13 ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย เบลารุส โบลิเวีย คิวบา อินโดนีเซีย คาซัคสถาน มาเลเซีย ไนจีเรีย ไทย ตุรกี ยูกันดา อุซเบกิสถาน และเวียดนาม อย่างไรก็ตาม มีเพียง 10 ประเทศที่ได้รับการประกาศให้เป็นประเทศหุ้นส่วนของ BRICS อย่างเป็นทางการ โดยอีก 3 ประเทศ ได้แก่ แอลจีเรีย ไนจีเรีย และตุรกี ยังไม่ได้ตอบรับคำเชิญ

2.5 สาระสำคัญของการประชุม BRICS Summit ครั้งที่ 17

การประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่มประเทศ BRICS (BRICS Summit) ครั้งที่ 17 จัดขึ้นระหว่างวันที่ 6 - 7 กรกฎาคม 2568 ณ นครริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ภายใต้หัวข้อหลัก “เสริมสร้างความร่วมมือโลกได้เพื่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ครอบคลุมและยั่งยืนยิ่งขึ้น” (Strengthening Multilateralism for Fair Global Development and Security) โดยถือเป็นการประชุม BRICS Summit ครั้งแรก หลังจากที่ยูเครนได้ถอนตัวออกจากสมาชิกลำดับที่ 10 ของกลุ่ม BRICS เมื่อวันที่ 7 มกราคม 2568



ในระหว่างการประชุม ผู้นำของประเทศสมาชิก BRICS ทั้ง 10 ประเทศ ได้รับรองปฏิญญาริโอ เดอ จาเนโร (Rio De Janeiro Declaration) เพื่อยืนยันพันธสัญญาของกลุ่ม BRICS ในการเสริมสร้างพหุภาคีนิยม การเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ และผลักดันระเบียบโลกที่ยึดธรรมต่อประเทศกำลังพัฒนามากขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งทางการค้าและภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศมหาอำนาจ รวมถึงได้รับรองเอกสารสำคัญอีก 3 ฉบับ ได้แก่ กรอบปฏิญญาผู้นำ BRICS ว่าด้วยความร่วมมือด้านการเงินเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (BRICS Leaders' Framework Declaration on Climate Finance) ปฏิญญาผู้นำ BRICS ว่าด้วยธรรมาภิบาลปัญญาประดิษฐ์ระดับโลก (BRICS Leaders' Declaration on Global Governance of Artificial Intelligence) และความเป็นหุ้นส่วนของ BRICS เพื่อขจัดโรคที่มีสาเหตุจากปัจจัยทางสังคม (BRICS Partnership for the Elimination of Socially Determined Diseases) โดยการประชุม BRICS Summit ครั้งที่ 17 มีสาระสำคัญ ดังนี้

2.5.1 ประเด็นด้านการเมืองระหว่างประเทศ ที่ประชุม BRICS ได้แสดงจุดยืนเรียกร้องให้มีการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ (UN) โดยเฉพาะคณะมนตรีความมั่นคง ให้มีความเป็นประชาธิปไตยและมีความครอบคลุมมากขึ้น โดยการเพิ่มบทบาทและการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความท้าทายระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ที่ประชุมได้ประณามการโจมตีทางทหารต่ออิหร่านเมื่อเดือนมิถุนายน 2568 โดยไม่ได้ระบุชื่อสหรัฐอเมริกาและอิสราเอล และเรียกร้องให้มีการหยุดยิงในฉนวนกาซาและยูเครน รวมทั้งแสดงจุดยืนสนับสนุนเอกราชและการเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติของรัฐปาเลสไตน์ นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้แสดงจุดยืนคัดค้านมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจฝ่ายเดียว ซึ่งรวมถึงมาตรการคว่ำบาตรทางอ้อมต่อประเทศที่สาม (Secondary Sanction) ที่ไม่ได้รับความเห็นชอบจาก UNSC ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก การค้าระหว่างประเทศ และความก้าวหน้าในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.5.2 ประเด็นด้านเศรษฐกิจ ที่ประชุม BRICS ได้แสดงจุดยืนเรียกร้องการปฏิรูปโครงสร้างและการทำงานของกองทุนการเงินระหว่างประเทศให้เป็นธรรมต่อประเทศกำลังพัฒนามากยิ่งขึ้น โดยเรียกร้องให้เพิ่มสิทธิในการออกเสียงของประเทศกำลังพัฒนา และลดอิทธิพลของสหภาพยุโรปในการบริหารงาน ควบคู่กับการประกาศจัดตั้งกลไกการค้ำประกันพหุภาคีของกลุ่ม BRICS (BRICS Multilateral Guarantee: BMG) ภายใต้ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ เพื่อลดต้นทุนทางการเงินและกระตุ้นการลงทุนของประเทศสมาชิก โดยคาดว่าจะกลไกดังกล่าวจะมีความคล้ายคลึงกับสถาบันประกันการลงทุนพหุภาคี (Multilateral Investment Guarantee Agency: MIGA) ซึ่งอยู่ภายใต้ธนาคารโลก นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้มอบหมายให้

ผู้ว่าการธนาคารกลางหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของประเทศสมาชิกหาหรือเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการริเริ่มระบบการชำระเงินระหว่างประเทศของกลุ่ม BRICS (BRICS Cross-Border Payments Initiative: BCBPI) ซึ่งถูกเสนอครั้งแรกในการประชุม BRICS Summit ครั้งที่ 16 ที่ประเทศรัสเซีย เมื่อปี 2567 โดยระบบ BCBPI มีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถค้าขายระหว่างกันโดยใช้สกุลเงินท้องถิ่นแทนสกุลเงินดอลลาร์ อย่างไรก็ตาม ระบบดังกล่าวถูกมองว่าเป็นความพยายามลดการใช้สกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ (De-Dollarization) และระบบชำระเงินระหว่างประเทศ Swift ของชาติตะวันตก

นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้แสดงจุดยืนคัดค้านมาตรการกีดกันทางการค้าฝ่ายเดียว ซึ่งบิดเบือนกลไกการค้าระหว่างประเทศและละเมิดกฎระเบียบขององค์การการค้าโลกโดยไม่ได้ระบุชื่อสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้ตอบโต้ถ้อยแถลงดังกล่าวของกลุ่ม BRICS ภายในไม่กี่ชั่วโมง โดยแสดงความคิดเห็นผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย Truth Social ว่า “ประเทศใดที่สนับสนุนนโยบายต่อต้านสหรัฐอเมริกาของกลุ่ม BRICS จะถูกเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มเติมอีก 10% โดยไม่มีข้อยกเว้นใด ๆ ทั้งสิ้น” ต่อมาในวันที่ 9 กรกฎาคม 2568 ประธานาธิบดีทรัมป์ ได้ประกาศเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากบราซิลในอัตรา 50% เพิ่มขึ้นจากอัตราเดิมที่ 10% โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 สิงหาคม 2568 หากทั้งสองประเทศยังไม่สามารถบรรลุข้อตกลงทางการค้าระหว่างกัน

2.5.3 ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ที่ประชุม BRICS ได้แสดงจุดยืนเรียกร้องให้ประเทศพัฒนาแล้วให้การสนับสนุนทางการเงินกับประเทศกำลังพัฒนาเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ควบคู่กับการผลักดันแนวคิดการจัดตั้งกองทุนเพื่อคุ้มครองผืนป่าในเขตร้อนชื้น (Tropical Forests Forever Facility) ซึ่งริเริ่มโดยบราซิล เพื่อเป็นกลไกสำหรับประเทศกำลังพัฒนาในการจัดหาเงินทุนเพื่อบรรเทาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยไม่จำกัดอยู่แค่ข้อผูกพันตามความตกลงปารีสที่มีผลกับประเทศพัฒนาแล้วเท่านั้น นอกจากนี้ ที่ประชุมยังได้เรียกร้องให้มีการเปลี่ยนผ่านทางพลังงานจากการพึ่งพาพลังงานฟอสซิลไปสู่พลังงานหมุนเวียนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงโครงสร้างเศรษฐกิจและความจำเป็นของประเทศกำลังพัฒนาบางแห่งที่ยังคงต้องพึ่งพาพลังงานฟอสซิลในการผลิตไฟฟ้าหรือการส่งออก อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมได้แสดงจุดยืนปฏิเสธมาตรการปรับคาร์บอนข้ามพรมแดน (Carbon Border Adjustment Mechanisms: CBAM) โดยให้เหตุผลว่าเป็นมาตรการฝ่ายเดียวที่มีลักษณะเป็นการกีดกันทางการค้าโดยอ้อมเหตุผลด้านสิ่งแวดล้อม

2.6 มุมมองของประเทศสมาชิก BRICS

2.6.1 บราซิล

ประธานาธิบดีของบราซิล ลูอิซ อินาซีโอ ลูลา ดา ซิลวา (Luiz Inácio Lula da Silva) หรือลูลา ซึ่งได้รับเลือกให้กลับมาดำรงตำแหน่งอีกครั้งในเดือนตุลาคม 2565 ได้พยายามฟื้นฟูความสัมพันธ์กับจีนหลังจากที่ความสัมพันธ์ดังกล่าวตึงเครียดอย่างมากในช่วงการดำรงตำแหน่งของอดีตประธานาธิบดีจาอีร์ โบลโซนาโร (Jair Bolsonaro) ผู้มีจุดยืนฝักใฝ่สหรัฐอเมริกา ซึ่งดำรงตำแหน่งในช่วงปี 2562 - 2565 โดยประธานาธิบดีลูลาเดินทางเยือนจีนในเดือนเมษายน 2566 พร้อมคณะนักธุรกิจและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐบาล โดยมีเป้าหมายเพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยในระหว่างการเยือนจีน ผู้นำของทั้งสองประเทศได้ลงนามความตกลงร่วมกันถึง 15 ฉบับ

อย่างไรก็ตาม รัฐบาลของลูลาได้แสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าจะไม่พัฒนาความสัมพันธ์กับจีนโดยแลกมาด้วยการสูญเสียความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกา โดยเฟอร์นันโด ฮัดดาด (Fernando Haddad) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังของบราซิล กล่าวว่า บราซิลต้องการพัฒนาความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับทั้งสองประเทศ

โดยลูลาได้เดินทางเยือนกรุงวอชิงตันในเดือนกุมภาพันธ์ 2566 ซึ่งถือเป็นการเดินทางนอกภูมิภาคอเมริกาใต้ครั้งแรกหลังกลับมารับตำแหน่ง

2.6.2 รัสเซีย

การที่ประเทศสมาชิก BRICS ไม่ได้แสดงจุดยืนประณามการรุกรานยูเครนของรัสเซียเมื่อปี 2565 และยังคงรักษาความสัมพันธ์ทางการทูตกับรัสเซียในระดับปกติ แสดงให้ประธานาธิบดีวลาดิมีร์ ปูติน เห็นว่ารัสเซียสามารถพึ่งพาการสนับสนุนจากกลุ่ม BRICS โดยการสนับสนุนของประเทศสมาชิก BRICS ที่มีต่อรัสเซีย เป็นไปในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งการสนับสนุนทางการทูตและเศรษฐกิจอย่างชัดเจนโดยจีน การให้ความช่วยเหลือเพื่อหลีกเลี่ยงมาตรการคว่ำบาตร โดยเฉพาะการคว่ำบาตรด้านพลังงานโดยอินเดีย การเข้าร่วมการฝึกซ้อมทางทหารโดยแอฟริกาใต้ และการปกป้องรัสเซียเมื่อถูกประณามในเวทีระหว่างประเทศโดยบราซิล จนอาจจะกล่าวได้ว่าหากปราศจากการสนับสนุนจากประเทศสมาชิก BRICS รัสเซียคงเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากลำบากกว่านี้มาก

ขณะเดียวกัน สิ่งที่รัสเซียให้ความสำคัญมากที่สุดเรื่องหนึ่งนับตั้งแต่สงครามในยูเครน คือ การสร้างสถาบันและกระบวนการทางการเงินใหม่ ๆ เพื่อช่วยลดผลกระทบจากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของชาติตะวันตก สะท้อนได้จากคำปราศรัยของประธานาธิบดีปูตินในฐานะประธานกลุ่ม BRICS ประจำปี 2567 ที่เน้นย้ำถึงการเพิ่มบทบาทของ BRICS ในระบบการเงินระหว่างประเทศ การขยายความร่วมมือระหว่างธนาคารกลางของประเทศสมาชิก และเพิ่มการใช้สกุลเงินของท้องถิ่นในการค้าระหว่างกัน โดยรัสเซียได้ประกาศผลักดันระบบการชำระเงินระหว่างประเทศของกลุ่ม BRICS หรือ BCBPI ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับรัสเซีย หลังจากธนาคารหลายแห่งของรัสเซียถูกตัดออกจากระบบชำระเงินระหว่างประเทศ SWIFT ภายหลังจากการรุกรานยูเครน

2.6.3 อินเดีย

การไม่ผูกพันกับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและการต่อต้านการเลือกข้างในข้อพิพาทระดับโลก ถือเป็นหลักการสำคัญของนโยบายต่างประเทศอินเดียมาอย่างยาวนาน เพื่อให้อินเดียสามารถผลักดันผลประโยชน์สูงสุดของประเทศได้อย่างต่อเนื่อง การที่อินเดียพยายามสร้างสมดุลในความสัมพันธ์กับสหรัฐอเมริกาและจีน ถือเป็นตัวอย่างสำคัญของการยึดมั่นในหลักการดังกล่าว แม้ว่าในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา อินเดียได้เสริมความสัมพันธ์ทางทหารกับสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรในภูมิภาคอินโดแปซิฟิกผ่านกลไกความมั่นคงสี่ฝ่าย (Quadrilateral Security Dialogue: Quad) ซึ่งประกอบด้วยอินเดีย สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย และญี่ปุ่น แต่ในเวลาเดียวกัน อินเดียก็ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับจีนผ่านเวทีระหว่างประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่ม BRICS

กลุ่ม BRICS ถือเป็นเวทีสำคัญที่อินเดียและจีนใช้จัดการกับข้อพิพาทและเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยทั้งสองประเทศต่างมองว่า BRICS เป็นแรงผลักดันที่สำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกปัจจุบันที่นำโดยสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก ให้กลายเป็นระบบพหุอำนาจที่ประเทศกำลังพัฒนามีอิทธิพลมากขึ้นตามสัดส่วนของขนาดเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าทั้งจีนและอินเดียจะมีอุดมการณ์และผลประโยชน์ร่วมกันหลายด้าน แต่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศยังคงมีความตึงเครียด โดยเฉพาะในเรื่องพรมแดนที่พิพาทกันมาอย่างยาวนาน รวมถึงมีจุดยืนที่แตกต่างกับจีนในหลายด้าน โดยเฉพาะความพยายามลดการใช้เงินดอลลาร์ (de-dollarization) ที่ผลักดันโดยจีนและรัสเซีย ซึ่งอินเดียยังคงสงวนท่าทีต่อเรื่องดังกล่าว

2.6.4 จีน

จีนได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนกลุ่ม BRICS โดยไม่มีข้อกังขา เนื่องจากเป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดในกลุ่ม คิดเป็นกว่า 60% นอกจากนี้ จีนยังเป็นประเทศคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของประเทศสมาชิก BRICS เกือบทุกประเทศ ยกเว้นอียิปต์ ในขณะเดียวกัน ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศตะวันตกมักจะมีมุมมองว่าจีนใช้กลุ่ม BRICS เป็นเครื่องมือในการขยายอิทธิพลของตน โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ผ่านการผลักดันโครงการข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ซึ่งประเทศสมาชิก BRICS ทุกประเทศล้วนแต่มีส่วนร่วมในโครงการดังกล่าวทั้งทางตรงและทางอ้อม

จีนมีจุดยืนสนับสนุนการขยายจำนวนประเทศสมาชิก BRICS มาอย่างต่อเนื่อง โดยมองว่าจะช่วยเพิ่มอิทธิพลและอำนาจต่อรองของกลุ่ม BRICS ในเวทีระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การขยายจำนวนประเทศสมาชิกใหม่ซึ่งประกอบด้วยประเทศผู้ผลิตน้ำมันและแก๊สธรรมชาติรายใหญ่อ่างอิหร่านและสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE) ยังสอดคล้องกับผลประโยชน์ของจีนในฐานะประเทศบริโศภคพลังงานรายใหญ่ที่สุดของโลกท่ามกลางความตึงเครียดทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยปัจจุบัน กลุ่ม BRICS มีสัดส่วนในการผลิตน้ำมันดิบและแก๊สธรรมชาติของทั้งโลกประมาณ 42% และ 37% ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม การขยายจำนวนประเทศสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 5 ประเทศ อาจกลายเป็นดาบสองคม เพราะอาจเพิ่มความยุ่งยากในการบรรลุฉันทามติร่วมกันของประเทศสมาชิก กระนั้น การที่จีนยังคงสนับสนุนแนวทางดังกล่าวอย่างแข็งขัน อาจสะท้อนว่ารัฐบาลจีนได้ประเมินแล้วว่า การขยายจำนวนประเทศสมาชิกมีผลดีมากกว่าผลเสีย โดยเฉพาะโอกาสในการสร้างความร่วมมือทวิภาคีหรือไตรภาคีกับประเทศสมาชิกใหม่ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในภูมิภาคของตน

2.6.5 แอฟริกาใต้

นับตั้งแต่การสิ้นสุดของนโยบายแบ่งแยกสีผิว (Apartheid) เมื่อปี 2537 แอฟริกาใต้ได้ยึดมั่นในแนวทางการดำเนินนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมาอย่างต่อเนื่อง โดยในระหว่างการประชุม BRICS Summit ครั้งที่ 15 ซึ่งจัดขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม 2566 ที่นครโจฮันเนสเบิร์ก ประธานาธิบดีไซริล รามาโฟซา (Cyril Ramaphosa) ของแอฟริกาใต้ ได้เน้นย้ำถึงแนวทางดังกล่าวในถ้อยแถลงเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการประชุม ในขณะเดียวกัน การที่แอฟริกาใต้มีขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ การทูต และการทหาร น้อยกว่าประเทศมหาอำนาจระดับกลาง (Middle Power) อื่น ๆ ทำให้แอฟริกาใต้ตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าร่วมเวทีความร่วมมือพหุภาคีอย่าง BRICS เพื่อให้สามารถผลักดันวาระของตนในเวทีระหว่างประเทศได้มากขึ้น อาทิ การปฏิรูประเบียบโลกให้เป็นธรรมต่อประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในทวีปแอฟริกา นอกจากนี้ แอฟริกาใต้ยังมองว่าการเป็นสมาชิก BRICS จะช่วยเพิ่มโอกาสทางการค้าและการลงทุนกับประเทศอื่นที่อยู่นอกทวีปแอฟริกา โดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ที่มีประชากรมากกว่า 1,000 พันล้านคน

2.6.6 อียิปต์

ในช่วงปี 2566 - 2567 อียิปต์ต้องเผชิญกับวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการอ่อนค่าอย่างหนักของค่าเงินปอนด์อียิปต์ ปัญหาเงินเฟ้อที่พุ่งสูงเป็นประวัติการณ์ และปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดเรื้อรัง แม้ว่าอียิปต์จะเคยได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศมาแล้วหลายครั้งก็ตาม ดังนั้น อียิปต์จึงมีความหวังว่าการเป็นสมาชิก BRICS จะช่วยบรรเทาปัญหาการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ และช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ ตลอดจนแสดงความคาดหวังว่าธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่จะมอบเงินทุนเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานในเงื่อนไขที่ผ่อนปรนกว่าธนาคารโลกและสถาบันการเงินของประเทศตะวันตก

2.6.7 อิหร่าน

เนื่องจากอยู่ภายใต้มาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก ดังนั้น อิหร่านจึงมีความคาดหวังว่าการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS จะช่วยบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจจากมาตรการคว่ำบาตรดังกล่าว นอกจากนี้ อิหร่านยังมุ่งแสวงหาการลงทุนและองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีจากประเทศสมาชิก BRICS โดยเฉพาะในด้านพลังงานและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การเข้าเป็นสมาชิก BRICS สะท้อนให้เห็นถึงความปรารถนาของอิหร่านที่จะมีบทบาทมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงความตั้งใจที่จะหักล้างข้อกล่าวหาที่ว่าอิหร่านเป็นประเทศที่ถูกโดดเดี่ยวจากประชาคมโลก อย่างไรก็ตาม หลายฝ่ายยังคงตั้งข้อสงสัยว่าการเข้าร่วมกลุ่ม BRICS ของอิหร่านจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือทางการทูตได้อย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ เนื่องจากมาตรการคว่ำบาตรของสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตกยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการมีปฏิสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่น

2.6.8 เอิโอเปีย

Dareskedar Taye นักวิจัยอาวุโสประจำสถาบันกิจการต่างประเทศแห่งเอธิโอเปีย ให้ความเห็นว่าเอธิโอเปียเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่จำเป็นต้องได้รับเงินทุนจากภายนอกอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างเต็มที่ และมองว่ากลุ่ม BRICS เป็นแหล่งเงินทุนใหม่ที่สำคัญ ทั้งจากประเทศสมาชิกและจากสถาบันการเงินของ BRICS เช่น ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ เนื่องจากเงื่อนไขการปล่อยกู้ที่ผ่อนปรนกว่าสถาบันการเงินระหว่างประเทศแบบดั้งเดิมอย่าง IMF หรือ World Bank ทั้งนี้ แม้ว่าเอธิโอเปียจะมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงถึง 8.1% ในปี 2567 และคาดว่าจะขยายตัวที่ 6.6% ในปี 2568 แต่ก็ยังคงประสบปัญหาด้านเครดิตหลังจากที่เอธิโอเปียไม่สามารถชำระหนี้พันธบัตรยุโรปบางส่วนได้ในช่วงปลายปี 2566 ส่งผลให้บริษัทจัดอันดับความน่าเชื่อถือ Fitch ปรับลดอันดับเครดิตของประเทศจากระดับ C เป็น D

2.6.9 สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ (UAE)

การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ของ UAE ถูกมองว่ามีแรงจูงใจจากประเด็นทางเศรษฐกิจเป็นหลัก โดยเป็นส่วนหนึ่งของความพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับจีน ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของ UAE รวมถึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการจัดทำข้อตกลงทางการค้าและการลงทุนกับประเทศต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้ UAE สามารถกระจายโครงสร้างเศรษฐกิจออกจากการพึ่งพาน้ำมัน นอกจากนี้ UAE ยังมีศักยภาพในหลายด้านที่สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม BRICS ไม่ว่าจะเป็นศักยภาพในการเสริมสภาพคล่องให้กับธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่หรือความเชี่ยวชาญในด้านการเงินและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการบริหารจัดการโครงการที่อยู่ภายใต้ธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม แม้การเข้าเป็นสมาชิก BRICS จะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาลให้กับ UAE แต่ในขณะเดียวกัน ก็ถือเป็นสิ่งที่ท้าทายต่อความเป็นพันธมิตรอันยาวนานระหว่างสหรัฐอเมริกาและ UAE ท่ามกลางความพยายามขยายอิทธิพลของจีนในภูมิภาคตะวันออกกลาง ซึ่งได้ก้าวขึ้นมาเป็นประเทศผู้นำเข้าพลังงานรายใหญ่จากภูมิภาคดังกล่าวแทนที่สหรัฐอเมริกา

2.6.10 อินโดนีเซีย

อินโดนีเซียเข้าเป็นสมาชิกลำดับที่ 10 ของกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2568 แม้จะได้รับคำเชิญมาตั้งแต่ปี 2566 เมื่อทางกลุ่ม BRICS ได้ประกาศแผนการขยายจำนวนประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม อติตประธานาธิบดีโจโก วิโดโด (โจโกวี) ผู้นำอินโดนีเซียในขณะนั้น ยังคงลังเลที่จะเข้าร่วม เนื่องจากอินโดนีเซียได้ยึดมั่นในนโยบายต่างประเทศแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดมาอย่างยาวนาน และมักถูกมองว่าเป็น

พลังถ่วงดุลระหว่างจีนกับชาติตะวันตก ดังนั้น แต่ละฝ่ายจึงพยายามชักจูงอินโดนีเซียให้เข้าข้างฝ่ายตน โดยโจโกวีกังวลว่าการเข้าร่วม BRICS อาจถูกมองว่าเป็นการแสดงจุดยืนท้าทายสหรัฐอเมริกาและชาติตะวันตก โดยเฉพาะหากอดีตประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์กลับมาใช้อำนาจอีกครั้ง

อย่างไรก็ตาม เมื่อประธานาธิบดีปราโบโว ซูเบียนโต เข้ารับตำแหน่งในเดือนตุลาคม 2567 เขากลับมีมุมมองที่แตกต่างออกไป โดยผู้นำคนใหม่มองว่าการเข้าเป็นสมาชิก BRICS จะช่วยเปิดโอกาสให้อินโดนีเซียมีบทบาทมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศโดยไม่จำเป็นต้องเลือกข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และยังเป็นการตอกย้ำจุดยืนของประเทศในเรื่องนโยบายต่างประเทศที่เป็นอิสระ รวมถึงมีความมุ่งหวังว่าการเข้าร่วม BRICS จะช่วยเพิ่มโอกาสทางเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะการส่งออกไปยังตลาดใหม่ นอกเหนือจากตลาดหลักอย่างจีนและสหรัฐอเมริกาท่ามกลางความขัดแย้งทางการค้าและภูมิรัฐศาสตร์ของทั้งสองประเทศ

3.

บทบาทและความสำเร็จของกลุ่ม BRICS ในด้านเศรษฐกิจและการเมืองระหว่างประเทศ

แม้ในตอนแรก BRICS เป็นเพียงกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ขนาดใหญ่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง แต่ได้พัฒนาเป็นกลไกความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีบทบาททางการเมืองและเศรษฐกิจที่สำคัญ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประเทศในซีกโลกใต้ (Global South) ซึ่งหมายถึงประเทศกำลังพัฒนาและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ โดยมีบทบาทสำคัญต่อการเปลี่ยนสมดุลอำนาจในระบบระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม BRICS นั้นยังคงเคารพในระเบียบของสถาบันระหว่างประเทศ ทว่าต้องการมีส่วนร่วมในการแก้ไขกฎเกณฑ์บางอย่างอันจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศในซีกโลกใต้

3.1 บทบาทของ BRICS ในด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

กลุ่ม BRICS นั้นต้องการเป็นผู้นำของการรวมกลุ่มประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนา และมีส่วนร่วมในการผลักดันกฎระเบียบใหม่ต่าง ๆ ของโลกเศรษฐกิจการค้า ในปี 2567 กองทุนการเงินระหว่างประเทศคาดการณ์ว่า เศรษฐกิจโลกในอนาคตจะพึ่งพากลุ่มประเทศ BRICS ซึ่งเป็นกลุ่มเศรษฐกิจเกิดใหม่ และคาดการณ์ว่าการเติบโตในช่วง 5 ปีข้างหน้าจะมาจากประเทศสมาชิกในกลุ่ม BRICS มากขึ้น และหลังจากขยายสมาชิกกลุ่มบริกส์พลัส (BRICS+) มีศักยภาพที่จะกลายเป็นพลังทางภูมิเศรษฐศาสตร์ที่สำคัญ มีประชากรมากกว่า 45% ของประชากรโลก สร้าง GDP มากกว่า 35% และผลิตน้ำมัน 30% ของโลก โดย BRICS มีขนาดเศรษฐกิจตามอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity: PPP) เหนือกลุ่มประเทศ G7

3.1.1 บทบาทในระบบเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ

1) การสนับสนุนสถาบันทางเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ

กลุ่ม BRICS เชื่อมมั่นในสถาบันระหว่างประเทศ โดยรับรองว่าองค์การการค้าโลก (WTO) เป็นสถาบันพหุภาคีแห่งเดียวที่มีอำนาจตามกฎหมายในการกำหนดกฎเกณฑ์ของระบบการค้าพหุภาคี ทั้งยังเคารพหลักการของ IMF ด้วย โดยในแถลงการณ์ร่วมฉบับแรกกล่าวว่า BRICS จะสนับสนุนกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงานในองค์กรการเงินระหว่างประเทศ โดยประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนาต้องเป็นตัวแทนมากขึ้น อีกทั้งกลุ่ม BRICS ได้แสดงความกังวลต่อการเพิ่มขึ้นของมาตรการปกป้องการค้าและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี (non-tariff measures) เช่น การใช้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างผิดวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องการค้าของตนเอง และบิดเบือนการแข่งขันทางการค้า อย่างกลไกการปรับภาษีคาร์บอน ณ จุดผ่านแดน (CBAMs) ซึ่งอาจขัดกับหลักเกณฑ์ของ WTO และส่งผลกระทบต่อการค้าเสรีระหว่างประเทศสมาชิก และสมาชิก BRICS พยายามประสานจุดยืนร่วมกันเสนอต่อสหรัฐอเมริกาให้นำระบบพหุภาคีกลับมาใช้ จากการที่สหรัฐอเมริกา ภายใต้การนำของประธานาธิบดีทรัมป์เรียกเก็บอัตราภาษีตอบโต้ (Reciprocal Tariff) ต่อประเทศจีน

นอกจากนี้ BRICS ยังต้องการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ โดยในปี 2566 - 2567 ผู้นำ BRICS เรียกร้องให้มีการปฏิรูป IMF และธนาคารโลก เพื่อเพิ่มบทบาทและเสียงของประเทศกำลังพัฒนา และแถลงการณ์การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ BRICS เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2568 BRICS เน้นย้ำถึงความสำคัญของการปฏิรูป WTO เพื่อปกป้องระบบการค้าพหุภาคี โดยเฉพาะกับประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่และประเทศกำลังพัฒนา (Emerging Markets and Developing Countries: EMDCs) อีกทั้งยังมียุทธศาสตร์ BRICS 2025

ที่จะดำเนินการสนับสนุนการปฏิรูป WTO ไปจนถึงมุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมภายใน WTO เพื่อการมีระบบรับข้อพิพาท และต้องการปฏิรูป IMF และธนาคารโลก เพื่อเพิ่มการเป็นตัวแทนของประเทศกำลังพัฒนาในตำแหน่งผู้นำ ผ่านการเป็นประธาน G20 ติดต่อกันของอินเดีย บราซิล และแอฟริกาใต้ ในช่วงปี 2566 - 2568 และปีต่อ ๆ ไป รวมถึงสนับสนุนให้สหภาพแอฟริกากลายเป็นสมาชิก G20 สำเร็จ

2) การลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ (De-dollarization)

นโยบายทางการเงินของสหรัฐอเมริกา นั้นส่งผลกระทบต่อระบบการเงินของประเทศอื่น โดยหลังจากรัสเซียบุกยูเครนในปี 2565 สหรัฐอเมริกาได้ตัดธนาคารรัสเซียบางแห่งออกจากระบบชำระเงิน SWIFT และได้ผ่านกฎหมาย REPO Act ซึ่งอนุญาตให้ยึดทรัพย์สินของรัสเซียมูลค่า 300 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ และใช้ระบบการเงินที่มีดอลลาร์สหรัฐเป็นศูนย์กลางในการบังคับใช้มาตรการคว่ำบาตรทั่วโลก ส่งผลให้มีการทำธุรกรรมในรัสเซียโดยใช้เงินหยวนจีนหรือรูปีอินเดียเพิ่มขึ้น และในปี 2566 รัสเซียและบราซิลเสนอแนวคิดเรื่องสกุลเงินของกลุ่ม BRICS และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่ค้าขายกับรัสเซียเป็นหลัก โดยมีเป้าหมายที่จะลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ (De-dollarization) และใช้สกุลเงินท้องถิ่นในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศ แต่ก็ยังมีประเทศที่ระมัดระวัง เช่น จีนใช้ระบบ Cross-Border Interbank Payment System (CIPS) และอินเดียใช้ Structured Financial Messaging System (SFMS) ของประเทศตนเอง อย่างไรก็ตาม บราซิลซึ่งเป็นประธาน BRICS ในปัจจุบัน ระบุว่า BRICS ยังไม่มีแผนจะจัดตั้งสกุลเงินร่วมกัน หากแต่มุ่งเน้นการลงทุนร่วมกัน

เงินดอลลาร์สหรัฐยังคงเป็นสกุลเงินหลักที่ถือครองเป็นทุนสำรองอย่างเป็นทางการ โดยคิดเป็นสัดส่วนมากที่สุดของทุนสำรองของธนาคารกลาง อันดับสอง คือ สกุลเงินยูโร ส่วนสกุลเงินอื่น ๆ มีสัดส่วนค่อนข้างน้อย โดยประธานาธิบดีทรัมป์เคยกล่าวว่าจะเรียกเก็บภาษี 100% ต่อประเทศที่พยายามลดบทบาทของเงินดอลลาร์สหรัฐในระบบการเงินโลก และเรียกร้องประเทศเหล่านี้ ให้คำมั่นว่าจะไม่สร้างสกุลเงิน BRICS ใหม่ โดยทรัมป์เคยจะเก็บภาษี 100% กับสเปน เนื่องจากเข้าใจผิดว่าสเปนเป็นสมาชิก BRICS อย่างไรก็ตาม หากสหรัฐอเมริกาดำเนินการเก็บภาษีกับกลุ่ม BRICS จริง กลับจะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อของสหรัฐอเมริกาแทน และล่าสุดประธานาธิบดีทรัมป์ยังได้ประกาศว่า ประเทศใดที่จัดตัวเองให้อยู่ข้างนโยบายต่อต้านอเมริกาของ BRICS จะถูกเก็บภาษีเพิ่มเติมอีก 10% โดยไม่มีข้อยกเว้น

3) การสร้างระบบทางการเงิน

ในปี 2557 - 2558 กลุ่ม BRICS ได้จัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ สนับสนุนการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในการทำธุรกรรมทางการเงิน ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยนและเสริมสร้างเสถียรภาพทางการเงินในประเทศสมาชิก อย่างไรก็ตาม ประเทศศรีลังกา ที่แม้ว่ายังอยู่ระหว่างการพิจารณาเข้าร่วมเป็นสมาชิก BRICS อย่างเป็นทางการ แต่ได้สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของธนาคาร NDB แล้ว โดยรัฐบาลศรีลังกาบอกว่า NDB ซึ่งดำเนินงานตามหลัก “หนึ่งประเทศ หนึ่งเสียง” สอดคล้องกับนโยบายความเป็นกลางทางการเมือง และแนวทางพหุภาคีในการปฏิรูปโครงสร้างทางการเงินระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังมีกองทุนสำรองฉุกเฉินร่วมมีมูลค่ารวม 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยจีนเป็นผู้สนับสนุนหลักถึง 41,000 ล้านดอลลาร์ อย่างไรก็ตาม กลไกนี้ยังไม่เคยถูกนำมาใช้งานจริง สะท้อนถึงข้อจำกัดในโครงสร้างหรือระบบของกองทุน

นอกจากนี้ กลุ่ม BRICS ยังหารือในโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการชำระบัญชีและการรับฝากข้ามพรมแดนที่เป็นอิสระ (BRICS Clear) ซึ่งเปิดให้เข้าร่วมโดยสมัครใจ และยังมีระบบชำระเงิน BRICS (BRICS Pay) เพื่อส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และช่วยลดการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งใน

ระบบการเงินของกลุ่ม โดยมุ่งเน้นหลักไปที่การกระจายอำนาจทางการเงิน โดยการใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนและสกุลเงินท้องถิ่นในการทำธุรกรรมข้ามพรมแดน อินเดียยังได้นำเสนอระบบการชำระเงินที่เชื่อมโยงข้ามธนาคารหลายธนาคารเข้าด้วยกันผ่านแอปพลิเคชันเดียว (Unified Payment Initiative: UPI) ซึ่งกำลังถูกนำไปใช้ในฝรั่งเศส สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ มาเลเซีย สิงคโปร์ ภูฏาน และศรีลังกา นอกจากนี้ ในปี 2567 กลุ่ม BRICS ได้หารือเพิ่มเติมเกี่ยวกับโครงการริเริ่มการชำระเงินข้ามพรมแดนของ BRICS (BRICS Cross-Border Payments Initiative: BCBPI) โดยส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในการทำธุรกรรมระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อช่วยลดการพึ่งพาสกุลเงินหลักของโลก และเพิ่มความยืดหยุ่นของระบบการเงินระหว่างประเทศ อันเป็นแนวทางหนึ่งในการลดผลกระทบจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจของนโยบายการเงินของประเทศมหาอำนาจ

3.1.2 การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศซีกโลกใต้ (Global South)

การเจรจาทางเศรษฐกิจของ BRICS ตอนแรกเริ่มนั้นเป็นพหุภาคีแบบจำกัด (Plurilateral) หมายถึงการรวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการของกลุ่มประเทศต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาแนวทางเศรษฐกิจ ก่อนจะขยายบทบาทสู่เวทีเจรจาเพื่อส่งเสริมความร่วมมือของประเทศซีกโลกใต้ (South-South Cooperation) โดยแม้ว่าจะขาดปัจจัยร่วมพื้นฐาน แต่มีศักยภาพอย่างมากในการร่วมมือทางเศรษฐกิจ

ตารางแสดงถึงภาพรวมการค้าภายในกลุ่ม BRICS และจุดเด่นของแต่ละประเทศ

ประเทศ	ภาพรวมการค้ากับกลุ่มประเทศสมาชิก BRICS	จุดเด่น
บราซิล	ปี 2567 มูลค่าการค้ากับ BRICS+ (รวมทั้งสินค้าและบริการ) อยู่ที่ประมาณ 210 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ (ส่งออก 121 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นำเข้า 88 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) และส่งออกไปยังจีนมากกว่าสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปรวมกัน	บราซิลวางตัวเองเป็นสะพานเชื่อมระหว่าง BRICS กับตลาดลาตินอเมริกา และมุ่งหวังในการมีส่วนร่วมของประเทศสมาชิกในเศรษฐกิจโลก
รัสเซีย	ในปี 2566 การค้าของรัสเซียกับสมาชิก BRICS รวมอยู่ที่ 294 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 41.4% ของมูลค่าการค้าต่างประเทศทั้งหมดของรัสเซีย	การคว่ำบาตรจากตะวันตก ส่งผลให้รัสเซียหันมาพึ่งกลุ่ม BRICS ในด้านเศรษฐกิจมากขึ้น
อินเดีย	ในปี 2566 และปี 2567 การส่งออกของอินเดียไปยังประเทศในกลุ่ม BRICS+ ประมาณ 82 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 19% ของการส่งออกทั้งหมดของอินเดีย	เน้นการกระจายพันธมิตรทางการค้าและหลีกเลี่ยงการพึ่งพาประเทศใดประเทศหนึ่งมากเกินไป
จีน	ในปี 2567 การค้ารวมระหว่างจีนกับ BRICS ทั้งกลุ่ม มีมูลค่าสูงกว่า 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี	เชื่อว่าเมื่อปริมาณการค้าและประเทศเข้าร่วมมากขึ้น แนวโน้มลดการพึ่งพาดอลลาร์สหรัฐจะชัดเจนขึ้น
แอฟริกาใต้	ในปี 2566 การส่งออกของแอฟริกาใต้ไปยังประเทศ BRICS ประมาณ 20.5 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ การนำเข้า 35.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ	แอฟริกาใต้เห็นตนเองเป็นผู้นำทวีปแอฟริกาที่มีศักยภาพสูงในการพัฒนาเศรษฐกิจ

3.1.3 ความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศใหม่ ๆ

สีจิ้นผิง กล่าวว่ากลุ่ม BRICS+ ควรมีบทบาทเชิงรุกและนำในด้านการปฏิรูปธรรมาภิบาลเศรษฐกิจโลก โดยประกอบด้วยสมาชิกใหม่ ได้แก่ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอินโดนีเซีย ซึ่งการเพิ่มสมาชิกนี้ มีผลอย่างมากในประเด็นทางเศรษฐกิจหลายด้าน อย่างทางการอียิปต์กล่าวว่าการเข้าร่วมกลุ่ม BRICS ช่วยเปิดโอกาสใหม่ ๆ ให้กับประเทศ โดยเฉพาะจีน ซึ่งเป็นคู่ค้ารายใหญ่และนักลงทุนสำคัญ ในอียิปต์ และคาดหวังในการเข้าร่วม NDB เพื่อช่วยโครงการเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานของอียิปต์ สำหรับอิหร่านที่ถูกคว่ำบาตรจากตะวันตก ถือครอง 13% ของปริมาณน้ำมันสำรองใน OPEC จึงหันมาเสริมบทบาทผ่าน BRICS โดยหวังจะลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ และส่งเสริมการใช้สกุลเงินท้องถิ่น ในขณะที่เอธิโอเปียมีประชากรมากกว่า 120 ล้านคน เป็นตลาดภายในที่ใหญ่เป็นอันดับสองของแอฟริกาและมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ ได้รับการสนับสนุนด้านเทคนิคและเงินทุนจากจีนผ่านกลุ่ม BRICS และโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง ในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในภาคอุตสาหกรรมและเกษตร ส่วนสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ กำลังเสริมบทบาทในด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาโลจิสติกส์ พร้อมสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับจีน ปากีสถาน และประเทศในเอเชียกลาง เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงทางการค้าในภูมิภาค ในขณะที่อินโดนีเซีย เป็นเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่มีจีนเป็นคู่ค้าหลักอันดับ 1 มองว่า BRICS นั้นสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จับต้องได้

นอกจากนี้ ในปี 2568 ประเทศแอลจีเรีย เบลารุส โบลิเวีย คิวบา อินโดนีเซีย คาซัคสถาน มาเลเซีย ไนจีเรีย ไทย ตุรกี ยูกันดา อุซเบกิสถาน และเวียดนาม ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นรัฐหุ้นส่วน (Partner States) ของกลุ่ม BRICS ยูกันดามุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมอย่างมากต่อเป้าหมายของ BRICS ในการมีกรอบความร่วมมือที่เป็นเสียงของกลุ่มซีกโลกใต้เพิ่มขึ้น ส่วนมาเลเซียที่เป็นประธานอาเซียนในปี 2568 เน้นความร่วมมือกับกลุ่ม BRICS เพื่อส่งเสริมเทคโนโลยีสีเขียว ดิจิทัล และโครงสร้างพื้นฐาน พร้อมเสริมบทบาทในกลุ่มซีกโลกใต้ ในขณะที่ไทยต้องการขยายความร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาที่เติบโตได้ดีในทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มโอกาสด้านการค้าการลงทุน และการแข่งขันทางภูมิรัฐศาสตร์ไปจนถึงภูมิเศรษฐศาสตร์

3.2 บทบาทของ BRICS ในด้านการเมืองระหว่างประเทศ

ในด้านการเมืองระหว่างประเทศ กลุ่ม BRICS ให้ความเชื่อมั่นต่อสถาบันระหว่างประเทศ และใช้ความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนบทบาทของกลุ่มในเวทีโลก นอกจากนี้ BRICS ยังแสดงท่าทีที่ชัดเจนต่อประเด็นความขัดแย้งทางการเมืองและความมั่นคงในระดับภูมิภาคและระดับโลก พร้อมทั้งมุ่งหวังที่จะมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในระบบระหว่างประเทศที่ยึดหลักพหุภาคีนิยม

3.2.1 การสนับสนุนบทบาทของสหประชาชาติ

ในปี 2564 กลุ่ม BRICS กล่าวถึง หลักการที่บรรจุอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติในฐานะรากฐานที่ขาดไม่ได้ และบทบาทศูนย์กลางในระบบระหว่างประเทศ ต่อมาในปี 2566 กลุ่ม BRICS ย้ำถึงบทบาทศูนย์กลางของสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพและความมั่นคง และในปี 2567 กลุ่ม BRICS เน้นย้ำถึงบทบาทคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยจีนกล่าวว่า ประเทศต่าง ๆ จำเป็นต้องส่งเสริมการดำเนินการตามแนวคิดริเริ่มด้านความมั่นคงโลก (Global Security Initiative) ที่มีสหประชาชาติเป็นศูนย์กลาง โดยยึดหลักการสร้างร่วมและผลประโยชน์ร่วม ดังนั้น BRICS เห็นด้วยกับวัตถุประสงค์และหลักการ

สหประชาชาติ สนับสนุนการเจรจาแทนการเผชิญหน้าและผลประโยชน์ร่วมกัน โดยในปี 2568 ยังคงกล่าวถึงหลักการของกฎบัตรสหประชาชาติที่กลุ่ม BRICS ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญของระเบียบโลก

อย่างไรก็ดี BRICS แสดงถึงความต้องการที่จะปฏิรูปสถาบันทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยในปี 2566 ผู้นำ BRICS แสดงความตั้งใจที่จะสนับสนุนการปฏิรูประบบสหประชาชาติ โดยเฉพาะ คณะมนตรีความมั่นคง เพื่อให้มีความเป็นธรรมและครอบคลุมมากขึ้น และเพื่อเพิ่มการเป็นตัวแทนของประเทศกำลังพัฒนาในการเป็นสมาชิกของคณะมนตรี ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาจากภูมิภาคแอฟริกา เอเชีย และลาตินอเมริกา รวมถึงประเทศสมาชิก BRICS เอง โดยผู้นำของจีนอย่างสีจิ้นผิง ได้เรียกร้องให้ร่วมกันผลักดันให้ BRICS กลายเป็นช่องทางหลักในความร่วมมือระหว่างประเทศในซีกโลกใต้ และเป็นผู้ขับเคลื่อนหลักในการปฏิรูประบบธรรมาภิบาลโลก อีกทั้งการเป็นประธานของบราซิลใน BRICS ในปี 2568 ที่ให้ความสำคัญในการเมืองและความมั่นคง และต้องการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

3.2.2 การเพิ่มความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์

กลุ่ม BRICS ต้องการลดอิทธิพลในระเบียบโลก ที่ให้อำนาจพิเศษแก่ประเทศประชาธิปไตยเสรี ที่สร้างขึ้นโดยตะวันตก เพื่อประโยชน์ของตะวันตก ดังที่ประธานาธิบดีมาซูด เปเซชเคียน ของอิหร่านที่มองว่า ยุคของนโยบายต่างประเทศแบบฝ่ายเดียว (Unilateralism) กำลังจะสิ้นสุดลง อีกทั้งภายใต้รัฐบาลทรัมป์ ที่ส่งผลให้ประเทศอย่างจีน อินเดีย บราซิล และมหาอำนาจเกิดใหม่ในตะวันออกกลางขยายอิทธิพลผ่านความร่วมมือและข้อตกลงทวิภาคี ไปจนถึงการเพิ่มสมาชิก ล้วนส่งผลให้กลุ่ม BRICS ได้เปรียบในด้านภูมิรัฐศาสตร์ เช่น อิหร่าน ที่มีบทบาทสำคัญในตลาดน้ำมันและก๊าซโลก โดยจากความร่วมมือแบบเฉพาะกิจของจีนและอิหร่านในด้านการค้าน้ำมันผ่านช่องแคบฮอร์มุซ ถือเป็นหนทางหลักเลี่ยงแรงกดดันของสหรัฐอเมริกา โดยผล คือ การขยายอิทธิพลของจีนในตะวันออกกลาง ซึ่งถือเป็นความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ในการแข่งขันกับสหรัฐอเมริกา ขณะที่อียิปต์นั้นควบคุมเส้นทางเหนือคลองสุเอซ อันเป็นจุดคับขันสำคัญของการค้าทางทะเลของโลก และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ที่มีอิทธิพลทางยุทธศาสตร์ในพื้นที่ใกล้ช่องแคบบาบ-อัล-มันดะบ (Bab el-Mandeb) รวมถึงเอธิโอเปียที่กำลังเติบโตในภาคเกษตรกรรมและพลังงานหมุนเวียนซึ่งตั้งอยู่ใกล้ช่องแคบนี้ ภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความสำคัญเหล่านี้ล้วนเป็นความได้เปรียบของ BRICS เพราะเป็นเส้นทางเดินเรือหลักของการค้าระหว่างยุโรปและเอเชีย นอกจากนี้ อินเดีย อิหร่าน และรัสเซีย กำลังพัฒนาทางรถไฟและทางถนนระหว่างทิศเหนือ-ใต้ระหว่างประเทศ รวมถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นระหว่างจีน เอธิโอเปีย และอียิปต์ ยังช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมเชิงยุทธศาสตร์ของจีนทั่วทั้งทวีปแอฟริกาด้วยโครงการ Belt and Road Initiative และความร่วมมือด้านอวกาศและโครงสร้างพื้นฐาน แม้ว่าจะเกิดความขัดแย้งระหว่างอิหร่านและอิสราเอลล่าสุด หากแต่ยังมีช่องทางอื่น อย่าง UAE ที่ส่งน้ำมันภายในประเทศไปยังท่าเรือฟูไจราห์ อาวโอมาน ด้วยกำลัง 1.5 ล้านบาร์เรลต่อวัน เพื่อหลีกเลี่ยงช่องแคบฮอร์มุซ

ในขณะเดียวกัน ความได้เปรียบทางภูมิรัฐศาสตร์ ยังสะท้อนผ่านการที่สหรัฐอเมริกา เผชิญกับความท้าทายในการขยายอิทธิพลภายใน BRICS และประเทศที่เป็นกลาง เช่น แอฟริกาใต้ ประสงค์จะดำรงความเป็นกลาง สมาชิกใหม่อย่างอินโดนีเซียที่มีนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด โดยรับผลประโยชน์จากการลงทุนและโครงการโครงสร้างพื้นฐาน และหลีกเลี่ยงการมีส่วนร่วมในความขัดแย้งของมหาอำนาจ ส่งผลให้ประเทศเหล่านี้หลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่มาจากความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ และยังมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากการเลือกข้างระหว่างมหาอำนาจอาจส่งผลกระทบต่อพลวัตของโลกได้

3.2.3 ท่าทีต่อประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศ

BRICS มีความคลุมเครือในการเป็นทั้งเวที กลไก ไปจนถึงหุ้นส่วนเชิงยุทธศาสตร์ จึงถูกมองว่าเป็นกลไกสนับสนุนผลประโยชน์ของประเทศเจ้าภาพ โดยไม่ทำลายฉันทามติ แม้ว่ารัสเซียจะพยายามนำเสนอ BRICS ว่าเป็นขบวนการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด ทว่าตั้งแต่การรุกรานยูเครนของรัสเซีย BRICS กลับถูกมองว่าเป็นพันธมิตรของรัสเซียในการต่อต้านตะวันตก และการเพิ่มสมาชิกใหม่ยิ่งส่งผลให้ลักษณะเช่นนี้ดำรงอยู่ต่อไป เช่น การรวมอิหร่านเข้ามาในกลุ่มเมื่อปี 2567 และสัดส่วนของรัฐที่ไม่เป็นประชาธิปไตยใน BRICS ที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้ BRICS+ มีแนวโน้มไปในทิศทางต่อต้านตะวันตก

1) ความขัดแย้งของกลุ่มประเทศสมาชิก

จีนและอินเดียไม่เพียงแต่เป็นมหาอำนาจในเอเชีย แต่ยังเป็นคู่แข่งกันในภูมิภาคเดียวกัน ในปี 2563 จีนปะทะกับอินเดียบริเวณชายแดนหิมาลัย มีผู้เสียชีวิตจากทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ อินเดียยังมีความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับประเทศตะวันตก โดยเฉพาะผ่านกลุ่มควอด (Quadrilateral Security Dialogue: Quad) กับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา เองก็กำลังเสริมความสัมพันธ์กับอินเดียเพื่อถ่วงดุลอิทธิพลของจีน ทรมั้ประกาศระหว่งการพบกับนายกรัฐมนตรีโมดีว่า อินเดียจะได้รับสิทธิเข้าถึงเครื่องบินรบ F-35 ซึ่งก่อนหน้านี้มีเฉพาะพันธมิตรนาโต้ อิสราเอล และญี่ปุ่นเท่านั้นที่ได้ใช้ นอกจากนี้ การประชุมในปี 2567 เดือนมกราคม อินเดียเสนอให้รับเอธิโอเปียเข้าเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ ซึ่งเอธิโอเปียเป็นประเทศที่เคยมีความตึงเครียดกับจิบูตีและเอริเทรีย ที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นกับจีนทั้งด้านพันธมิตรทางยุทธศาสตร์และเศรษฐกิจ สะท้อนภาพความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างอินเดียและจีน

การขยายกลุ่มยิ่งส่งผลให้ BRICS ดำเนินการได้ยากยิ่งขึ้นในการบรรลุฉันทามติ ส่งผลต่อสมาชิกที่เป็นประชาธิปไตยอย่างบราซิล อินเดีย และแอฟริกาใต้ ที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสหรัฐอเมริกา และยุโรป ต้องเผชิญความยากลำบาก นอกจากนี้ อียิปต์และเอธิโอเปียยังมีข้อพิพาทเรื่องการจัดการแม่น้ำไนล์ ส่วนซาอุดีอาระเบียและอิหร่านยังคงมีความขัดแย้งด้านประวัติศาสตร์เพื่อความเป็นผู้นำในภูมิภาคตะวันออกกลางมาอย่างยาวนาน ส่งผลให้บราซิลที่เป็นประธาน BRICS ในปีนี้ ต้องพยายามรักษาจุดยืนในฐานะประเทศประชาธิปไตย ในกลุ่มที่มีอิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ รัสเซีย และจีนที่ไม่ใช่ประเทศประชาธิปไตย ปรากฏให้เห็นในปี 2566 ที่ผู้นำอาร์เจนตินาปฏิเสธไม่เข้าร่วมกลุ่ม BRICS โดยกล่าวว่าจะไม่ติดต่อกับประเทศคอมมิวนิสต์ และเมื่อไม่นานมานี้ ในการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ BRICS ในเดือนเมษายน ไม่สามารถออกแถลงการณ์ร่วมได้เนื่องจากความเห็นต่างเกี่ยวกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยเฉพาะระหว่างประเทศสมาชิกใหม่บางประเทศ เช่น อียิปต์และเอธิโอเปีย กับสมาชิกเดิม เช่น บราซิล อินเดีย และแอฟริกาใต้

2) การแสดงออกต่อประเด็นความขัดแย้งระหว่างประเทศ

หลักการไม่แทรกแซงกิจการของรัฐอื่น เป็นทิศทางนโยบายทางการเมืองระหว่างประเทศของ BRICS ตั้งแต่เริ่ม โดยในปี 2562 กลุ่ม BRICS ออกแถลงการณ์ผลักดันกระบวนการทางการเมืองที่นำโดยชาวซีเรียและเป็นของชาวซีเรีย และ BRICS ย้ำถึงหลักการแนวทางที่นำโดยชาวแอฟริกาในการแก้ไขปัญหาของภูมิภาคตนเอง รวมถึงการดำเนินการโดยสหภาพแอฟริกาและองค์การอนุภูมิภาคแอฟริกา ตามหลักการความเป็นเจ้าของโดยชาวแอฟริกา และประเทศสมาชิก BRICS สนับสนุนแผนฟื้นฟูและบูรณะฉนวนกาซา ยืนยันอย่างมั่นคงในหลักการชาวปาเลสไตน์ปกครองปาเลสไตน์ในการมีเอกราชและการมีรัฐของตนเอง

นอกจากนี้ BRICS ให้ความสำคัญกับการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างประเทศโดยสันติวิธี แต่ด้วยสมาชิกที่มีประเด็นทางการเมืองระหว่างประเทศ จึงทำให้ท่าทีของกลุ่มต่อสถานการณ์ระหว่างรัสเซียกับยูเครน และ

ต่อมามาตรการคว่ำบาตรจีนในกรณีชาวอุยกูร์ มีลักษณะระมัดระวังและไม่แสดงออกอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของ BRICS และภูมิภาคตะวันออกกลางยืนยันความมุ่งมั่นร่วมกันในการแก้ไขปัญหาอย่างสันติบนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศที่บราซิล และหลังจากความตึงเครียดระหว่างอินเดียและปากีสถาน จีนสนับสนุนให้จัดการความขัดแย้งผ่านการเจรจา ส่วนอินเดียก็คัดค้านไม่ให้ปากีสถานเข้าร่วมการประชุมยุทธศาสตร์นอกการประชุม BRICS และได้เน้นย้ำในเวที BRICS ว่าต้องเร่งหามาตรการร่วมเพื่อจัดการที่หลบภัยของกลุ่มก่อการร้ายและกลุ่มติดอาวุธ

ในปี 2567 เลขาธิการสหประชาชาติได้เข้าร่วมการประชุมในกรอบ BRICS ซึ่งนำไปสู่การที่ยูเครนปฏิเสธการเยือนของเลขาธิการ โดยมองว่าเป็นสัญญาณของการมีท่าทีที่เป็นมิตรต่อรัสเซีย ซึ่งยูเครนถือเป็นผู้ก่อสงคราม ทว่ารองโฆษกของเลขาธิการสหประชาชาติ กล่าวว่า การเข้าร่วมประชุมเป็นแนวปฏิบัติมาตรฐานและมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อภารกิจของสหประชาชาติ เพราะประเทศในกลุ่ม BRICS ถือเป็นประชากรราวครึ่งหนึ่งของโลก แสดงให้เห็นสถานะทางการเมืองระหว่างประเทศของกลุ่ม BRICS ที่มีความเข้มแข็ง ในขณะที่ท่าทีของ BRICS ต่อความขัดแย้งล่าสุดระหว่างอิสราเอลและอิหร่านนั้นยังคงเป็นไปด้วยความระมัดระวัง โดยหลังจากที่สหรัฐอเมริกาโจมตีอิหร่าน ประเทศจีน รัสเซีย และปากีสถาน ได้ร่วมกันเสนอร่างในที่ประชุม UN Security Council ให้มีการหยุดยิงโดยทันที ส่วนจีนและบราซิลถือว่าสหรัฐอเมริกา ละเมิดหลักการพื้นฐานของกฎบัตรสหประชาชาติและกฎหมายระหว่างประเทศ ขณะที่อินเดียและแอฟริกาเรียกร้องให้มีการเจรจาโดยสันติ อย่างไรก็ตาม BRICS ไม่มีแถลงการณ์ประณามอิสราเอลอย่างต่อหน้าต่อตา

3) BRICS และระเบียบโลกใหม่

บทบาทสำคัญของประเทศ BRICS คือ การส่งเสริมความเป็นพหุภาคีหรือโลกหลายขั้ว (Multipolarity) หมายความว่า BRICS นั้น ให้ความสำคัญกับความร่วมมือของรัฐบาลไทยหลายประเทศ เพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ โดยเป็นตัวแทนของซีกโลกใต้ในการส่งเสริมระเบียบระหว่างประเทศที่มีความยุติธรรมและเป็นพหุภาคีมากยิ่งขึ้น ซึ่งปรากฏในเอกสารสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นแถลงการณ์ผู้นำในปี 2566 และปี 2567 ที่เลขาธิการสหประชาชาติได้กล่าวถึงถึงบทบาทของ BRICS ในการเสริมสร้างพหุภาคีนิยมเพื่อการพัฒนาและความมั่นคงระดับโลก และยังชื่นชมความมุ่งมั่นและการสนับสนุนที่มีคุณค่าของกลุ่ม BRICS ต่อพหุภาคีนิยมและการแก้ปัญหาระหว่างประเทศ และในแถลงการณ์ปี 2568 กลุ่ม BRICS มีความมุ่งมั่นอย่างแรงกล้าต่อพหุภาคีและกฎหมายระหว่างประเทศ อีกทั้งการเป็นประธานของบราซิล ยังกล่าวอย่างไม่อาจละเลยที่จะเสริมสร้างพหุภาคีให้แข็งแกร่งขึ้น โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่พหุภาคีถูกโจมตีจากทุกด้าน พร้อมเน้นย้ำว่า BRICS เป็นผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่งในเวทีระหว่างประเทศที่เสริมสร้างพหุภาคี ไม่ได้มีเพื่อต่อต้านประเทศใด โดยบรรดาผู้นำของ BRICS เชื่อมั่นว่าการที่มีประชากรจำนวนมาก ทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ ศักยภาพการพัฒนามหาศาล และอิทธิพลระหว่างประเทศที่เพิ่มขึ้น ได้กลายเป็นแบบอย่างของพหุภาคีนิยมที่ต่างจากระเบียบโลกที่ถูกตั้งขึ้นโดยตะวันตก

ปรากฏการณ์ของ BRICS คือ ผลจากพหุภาคีที่หนาแน่นและเข้มข้น เนื่องจากจีนรู้สึกว่ามันถูกโอบล้อม (Containment) โดยเครือข่ายพันธมิตรทางทหารของสหรัฐอเมริกา ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก จึงพยายามรับมือกับความท้าทายเหล่านี้และยืนยันบทบาทของตนในเวทีโลก แม้ว่าในปัจจุบัน จะไม่มีมหาอำนาจใดสามารถเข้ามาแทนที่สหรัฐอเมริกา แต่การเข้าร่วมในกลุ่ม BRICS เป็นเวทีที่ประเทศเหล่านี้ท้าทายบรรทัดฐานของระบบที่เคยกีดกันพวกตน และปฏิเสธไม่ได้ว่า เปรียบเสมือนทางเลือกนอกเหนือจากระบบการเมืองระหว่างประเทศของตะวันตก

3.3 ความสำเร็จของ BRICS

BRICS ได้พัฒนาจากเวทีเฉพาะทางเศรษฐกิจและการค้า เป็นการเพิ่มความครอบคลุมในด้านการเมืองและความมั่นคง และมีบทบาทด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่เด่นชัดขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังการขยายสมาชิก แม้ว่า จะไม่มีการก่อตั้งทางกฎหมายหรือเลขาธิการถาวรก็ตาม

3.3.1 ด้านการเมืองความมั่นคง

BRICS เน้นย้ำถึงความสำคัญของการยึดมั่นในกฎบัตรสหประชาชาติ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง ผ่านการเจรจาและวิธีการทางการทูต ในปี 2558 BRICS มีความร่วมมือในการป้องกันและต่อต้านการก่อการร้าย โดยใช้กรอบความร่วมมือและส่งเสริมการดำเนินงานของกลุ่มทำงานต่อต้านการก่อการร้าย (BRICS Counter-Terrorism Working Group) พัฒนาสู่การสร้าง Action Plan เชิงปฏิบัติ ในปี 2564 และขยายการทำงานในประเด็นที่เฉพาะ รวมถึงผลักดันกรอบความร่วมมือระดับสากลในปี 2567 เพื่อส่งเสริมบทบาทของ BRICS กับ องค์การสหประชาชาติ และพันธมิตรระหว่างประเทศ ทั้งยังมีการจัดตั้งคณะกรรมการ BRICS ด้านการต่อต้าน การจัดหาเงินทุนแก่การก่อการร้ายและการฟอกเงินซึ่งอยู่ในขั้นพิจารณาก่อตั้ง ส่วนในปี 2568 บราซิลที่เป็น เจ้าภาพการประชุมเน้นประเด็นการใช้ไซเบอร์ การฟอกเงิน และมีการประชุมระดับผู้นำสำนักงานอัยการของ ประเทศสมาชิก สำหรับการอภิปรายประเด็นที่มีความสนใจร่วมกันและมีความสำคัญอย่างมากในยุคปัจจุบัน เช่น การต่อสู้กับอาชญากรรมข้ามชาติ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อวัตถุประสงค์ทาง อาชญากรรม

ด้านความมั่นคงในรูปแบบใหม่ ๆ ในปี 2559 มีการรับรอง Goa Declaration and Action Plan ซึ่งครอบคลุมประเด็นความร่วมมือด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งยังมีการจัดตั้ง คณะทำงานร่วม BRICS ด้านการบริหารความเสี่ยงภัยพิบัติ (BRICS Joint Task Force on Disaster Risk Management) และเห็นชอบให้จัดตั้งคณะทำงานร่วม เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคโนโลยี และแนวทางปฏิบัติ ที่ดีที่สุดในการบริหารความเสี่ยงและลดผลกระทบจากภัยพิบัติ และกลุ่มปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตของ BRICS (ACWG) เพื่อส่งเสริมการดำเนินการตามภาระผูกพันของ UNCAC และเพิ่มการประสานงานระหว่าง สมาชิก BRICS ในเวทีต่อต้านการทุจริตระหว่างประเทศอื่น ๆ

ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ ตั้งแต่ปี 2560 มี BRICS Roadmap on Security in the Use of ICTs เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในการรับมือภัยคุกคามไซเบอร์และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่าง ปลอดภัย ผ่านการประชุมกลุ่มทำงาน (WGSICTs) ส่วนด้านการเมืองระหว่างประเทศ ปี 2566 BRICS ได้เรียกร้องให้เคารพกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ และเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยการเจรจา ส่วนประเทศจีนมีบทบาทโดดเด่นในการเรียกร้องหยุดยิงในกาซ่า และผู้นำของ BRICS ยังได้เรียกร้องให้มี การตั้งรัฐปาเลสไตน์ในตามแนวเขตแดนก่อนปี 2510 (ค.ศ. 1967) และสนับสนุนแนวทางสันติภาพแบบสองรัฐ นอกจากนี้ บราซิลยังจัดตั้งเวทีรัฐสภา (BRICS Parliamentary Forum) อีกด้วย

3.3.2 ด้านเศรษฐกิจและการเงิน

ในปี 2565 แม้ว่าจะได้รับผลกระทบที่ยืดเยื้อจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 แต่มูลค่าการค้า สินค้าของประเทศ BRICS มีถึง 8.55 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ เพิ่มขึ้นถึง 33.4% เมื่อเทียบเป็นรายปี คิดเป็น สัดส่วน 18% ของมูลค่าการค้าสินค้าทั่วโลก และ 25% ของการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศของโลก โดยมีความสำเร็จด้านเศรษฐกิจและการเงิน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ (NDB) ก่อตั้งในปี 2557 เพื่อให้เงินทุนสำหรับการพัฒนาแก่ประเทศต่าง ๆ โดยเป็นทางเลือกหรือคู่แข่งกับธนาคารโลก และ IMF

ด้วยทุนจดทะเบียนเริ่มต้น 50 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ NDB ได้อนุมัติโครงการต่าง ๆ มูลค่าเงินรวมประมาณ 3 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยในปี 2566 NDB ได้อนุมัติสินเชื่อรวมมูลค่า 3.4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ มุ่งเน้นไปที่โครงการด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การขนส่ง พลังงานสะอาด และการจัดการน้ำ และโครงการพลังงานหมุนเวียนในบราซิล โครงการสร้างถนนแบบเก็บค่าผ่านทางในรัสเซีย โครงการปรับปรุงเครือข่ายทางรถไฟในอินเดีย โครงการขนส่งก๊าซธรรมชาติในรูปแบบของเหลว (LNG) ของจีน และโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำและสุขภาพของแอฟริกาใต้ ในขณะเดียวกัน NDB หยุดทำธุรกรรมใหม่ทั้งหมดกับรัสเซียตั้งแต่ปี 2565 จนถึงปัจจุบัน เพื่อตอบสนองต่อมาตรการคว่ำบาตรและความไม่แน่นอนทางภูมิรัฐศาสตร์

นอกจากนี้ ยังมี BRICS Contingent Reserve Arrangement ก่อตั้งขึ้นในปี 2558 เพื่อเป็นกองทุนสำรองเงินตราร่วมระหว่างสมาชิก BRICS โดยมีวัตถุประสงค์ช่วยสนับสนุนกันในช่วงเกิดวิกฤตทางการเงิน เช่น ปัญหาขาดดุลบัญชีเดินสะพัดหรือสภาพคล่องทางการเงิน แม้ว่า CRA จะยังไม่เคยถูกใช้งานจริงในกรณีวิกฤต แต่ถือเป็นสัญลักษณ์ของความร่วมมือทางการเงินที่เข้มแข็งในกลุ่ม BRICS มีวงเงินสำรองรวมกว่า 100,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมความมั่นใจทางการเงินระหว่างสมาชิก ลดการพึ่งพากองทุน IMF และส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศเศรษฐกิจกำลังพัฒนา

ในส่วนของการประชุมรัฐมนตรีการคลังและผู้ว่าการธนาคารกลางของกลุ่ม BRICS เริ่มต้นในปี 2556 ถือเป็นกลไกความร่วมมือที่สำคัญในการประสานนโยบายทางการเงินและการคลังระหว่างประเทศสมาชิก ตัวอย่างความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ การประชุมในปี 2558 ที่จีนเป็นเจ้าภาพ ได้เห็นชอบแผนปฏิบัติการร่วมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือทางการเงินและการพัฒนากองทุน CRA รวมทั้งการผลักดัน NDB ที่เปิดตัวในปี 2557 เพื่อสนับสนุนการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานในประเทศสมาชิก ล่าสุดในปี 2567 การประชุมรัฐมนตรีการคลังและผู้ว่าการธนาคารกลางของ BRICS ได้เน้นย้ำการขยายบทบาทของธนาคารพัฒนาใหม่และเสริมสร้างการประสานงานทางการเงินเพื่อรับมือกับความท้าทายระดับโลก และยังมีนวัตกรรมทางการเงินและเทคโนโลยีการเงิน (FinTech) เช่น BRICS Bridge เริ่มพัฒนาตั้งแต่ปี 2561 ริเริ่มโดย BRICS Business Council เพื่อสร้างระบบชำระเงินข้ามพรมแดนที่ใช้เทคโนโลยีบล็อกเชนและสกุลเงินท้องถิ่น ส่วน BRICS Pay เปิดตัวอย่างเป็นทางการในการประชุมปี 2567 โดยธนาคารกลางของรัสเซียสนับสนุนแนวทางเพื่อบรรเทาปัญหาการถูกคว่ำบาตร นอกจากนี้ ยังมีการวิจัย CBDC Center และ BRICS Food Token ที่รองรับการค้าสินค้าเกษตร

ด้านอื่น ๆ เช่น ศูนย์นวัตกรรม BRICS (BRICS Partnership on New Industrial Revolution Innovation Center: PartNIR) เพื่อเพิ่มศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น AI หุ่นยนต์ และระบบอัตโนมัติ ในปี 2560 ก่อตั้ง BRICS E-commerce Working Group ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการค้าผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความสะดวกในการทำธุรกรรมออนไลน์รวมถึงขยายโอกาสทางการค้าระหว่างประเทศสมาชิก และยังมีข้อริเริ่มของฝ่ายรัสเซียในการจัดตั้งแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้าเกษตรภายในกลุ่ม BRICS (BRICS Grain Exchange) ที่จะช่วยกำหนดราคาที่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีรายได้น้อยหรือขาดแคลนทรัพยากร อย่างไรก็ตาม อาจจะต้องใช้เวลาหลายปีในการเตรียมการ ทั้งนี้ ในปี 2568 มีการจัดตั้งและเปิดตัวศูนย์ความเชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรม (BRICS Centre for Industrial Competences: BCIC) ร่วมกับองค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (UNIDO) เพื่อส่งเสริมทักษะด้านอุตสาหกรรม 4.0 และจัดตั้งกลุ่มทำงาน BRICS SME Working Group เพื่อเสริมสร้างการแลกเปลี่ยนความรู้ผ่านกลไกระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลเกษตรพื้นฐาน BAIES (Basic Agricultural Information Exchange System) และการวิจัยการเกษตรอย่าง BARP (BRICS Agricultural Research Platform)

4.

เปรียบเทียบการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจกลุ่ม BRICS และกลุ่ม G7

BRICS มักถูกเปรียบเทียบกับกรรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจอื่น เนื่องจากประเทศสมาชิก BRICS เป็นประเทศตลาดเกิดใหม่ (Emerging Market) ที่มีศักยภาพและเริ่มมีอิทธิพลต่อโลกมากขึ้น โดยเฉพาะการเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ (Group of Seven: G7) ซึ่งเป็นหัวหน้าทางเศรษฐกิจเดิมที่มีอิทธิพลและบทบาทอย่างยาวนานในการกำหนดทิศทางของเศรษฐกิจโลก โดยมีข้อมูล ดังนี้

- 1) ความเป็นมา จุดประสงค์ และสมาชิกของกลุ่ม
- 2) โครงสร้างและกลไกการทำงาน และ
- 3) สถานภาพในปัจจุบัน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ

4.1 กลุ่ม BRICS

4.1.1 ความเป็นมา จุดประสงค์ และสมาชิก

BRICS เป็นกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ที่รวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มอิทธิพลของตนในระเบียบโลก โดยมีพื้นฐานแนวคิดที่ว่าสถาบันระหว่างประเทศถูกครอบงำโดยชาติตะวันตกมากเกินไป และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา จึงต้องการสร้างทางเลือกอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสถาบันระหว่างประเทศเดิมที่เป็นเวทีพหุภาคีหลักของโลก

คำว่า BRIC ถูกใช้เป็นครั้งแรกในปี 2544 โดยนายจิม โอนีลล์ (Mr. Jim O'Neil) หัวหน้าทีมวิจัยเศรษฐกิจโลกจากโกลด์แมน แซคส์ (Goldman Sachs) ในรายงาน “The World Needs Better Economic BRICS” ซึ่งคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจของทั้ง 4 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน จะมีขนาดใหญ่ขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและจะกลายเป็นหนึ่งในเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของโลกภายในอีก 50 ปีข้างหน้า

ในปี 2551 กลุ่ม BRIC ได้รับการสถาปนาอย่างเป็นทางการระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศของบราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน ในช่วงการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และในปี 2552 การประชุมสุดยอดผู้นำ BRIC ถูกจัดขึ้นเป็นครั้งแรกที่เมืองเยคาเตรินเบิร์ก ประเทศรัสเซีย ต่อมาในปี 2553 กลุ่ม BRIC ได้มีการตกลงกันเพื่อขยายเป็น BRICS โดยรวมประเทศแอฟริกาใต้เข้ามาเป็นสมาชิกใหม่ ทำให้แอฟริกาใต้ได้เข้าร่วมการประชุมสุดยอด BRICS ครั้งที่ 3 ในปี 2554 ที่จัดขึ้นที่เมืองซานย่า ประเทศจีน

ปัจจุบัน BRICS มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ สมาชิกถาวรเดิมตามข้อตกลงภายในกลุ่ม คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ และสมาชิกที่รับเข้ามาใหม่² คือ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอินโดนีเซีย นอกจากนี้ ยังมีประเทศหุ้นส่วนของ BRICS อีก 9 ประเทศ ได้แก่ เบลารุส โบลิเวีย คาซัคสถาน คิวบา มาเลเซีย ไนจีเรีย ไทย ยูกันดา และอุซเบกิสถาน การขยายของกลุ่ม BRICS นั้นแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของการที่ประเทศต่าง ๆ ให้ความสนใจกับกลุ่ม BRICS ที่เป็นทางเลือกใหม่ของเวทีความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งอาจส่งผลให้ BRICS มีอิทธิพลและบทบาทต่อประเด็นต่าง ๆ ของโลกเพิ่มขึ้น

² ตั้งแต่ปี 2567 เกิดการขยายกลุ่ม BRICS ขึ้นอีกครั้ง โดยอียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS เติมรูปแบบเดือนมกราคม 2567 และอินโดนีเซียเข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบในเดือนมกราคม 2568

4.1.2 โครงสร้างและกลไกการทำงาน

BRICS เกิดจากการรวมกลุ่มกันอย่างไม่เป็นทางการ ไม่ใช่องค์กร ไม่มีสนธิสัญญาก่อตั้ง เลขานุการ หรือ สำนักงานใหญ่ เป็นการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ ของประเทศนอกตะวันตก มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มอิทธิพลของตน ในระเบียบโลก และต้องการสร้างทางเลือกอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากเวทีพหุภาคีหลักของโลก เช่น ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ BRICS จึงเป็น เวทีในการแลกเปลี่ยนหรือประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของประเทศ ประสานนโยบายเศรษฐกิจ และการทูตของสมาชิก ก่อตั้งสถาบันการเงินใหม่ และลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ

แม้ BRICS จะไม่ใช่องค์กรถาวร แต่มีกลไกการทำงานและความร่วมมือที่พัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเงิน การพัฒนา และการเมืองในกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ โดยการประชุมสุดยอดผู้นำ (BRICS Summit) ถือเป็นกลไกสำคัญ ตำแหน่งประธานกลุ่ม BRICS จะหมุนเวียน กันไปในแต่ละปี และมีหน้าที่เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำกลุ่ม BRICS ในปีนั้น ๆ ตลอดจนกำหนด วาระหลักของการประชุม ทั้งนี้ การออกแถลงการณ์ร่วม (Declaration) และการดำเนินการใด ๆ ภายในกลุ่ม เป็นไปตามการตัดสินใจแบบฉันทามติ (Consensus-based) ไม่มีการลงคะแนนเสียง แต่ต้องได้รับความเห็นพ้อง ของทุกประเทศสมาชิกจึงจะดำเนินการได้ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่มีการรับสมาชิกใหม่เข้าสู่กลุ่ม การหมุนเวียนตำแหน่งประธานจึงยังไม่มี ความชัดเจน ซึ่งอาจมีการปรับเปลี่ยนและหารือกันใหม่ในอนาคต

นอกจากการประชุมสุดยอดผู้นำแล้ว ยังมีการประชุมระดับรัฐมนตรีเพื่อขับเคลื่อนความร่วมมือ ในด้านต่าง ๆ อาทิ การประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ (Foreign Ministers' Meeting) รัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจและการค้า (Economic and Trade Ministers) รัฐมนตรีคลังและผู้ว่าการธนาคารกลาง (Finance Ministers and Central Bank Governors) รัฐมนตรีด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (Science, Technology, and Innovation Ministers) รัฐมนตรีด้านสุขภาพ (Health Ministers) รัฐมนตรีการศึกษา (Education Ministers) รัฐมนตรีสิ่งแวดล้อม (Environment Ministers) รัฐมนตรีแรงงานและการจ้างงาน (Labor and Employment Ministers) และสาขาอื่น เช่น การเกษตร พลังงาน ฯลฯ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเด็นเร่งด่วนหรือวาระที่เจ้าภาพกำหนด ในแต่ละปี

อีกทั้งยังมีการประชุมรูปแบบอื่น คือ **BRICS Outreach** และ **BRICS Plus** โดย BRICS Outreach เป็นการประชุมระหว่างประเทศสมาชิก BRICS กับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกันกับประเทศที่ดำรง ตำแหน่งประธานในปีนั้น โดยประเทศที่เป็นประธานจะเชิญประเทศจากภูมิภาคของตนเข้าร่วม ส่วน BRICS Plus เป็นการประชุมระหว่างประเทศสมาชิก BRICS กับประเทศทั่วไปที่ได้รับเชิญ โดยมีเป้าหมายเพื่อขยาย เครือข่ายพันธมิตรของ BRICS ไปทั่วโลก

BRICS มีหน่วยงานและกลไกที่ไม่ใช่กลไกระดับผู้นำหรือรัฐมนตรี แต่ทำหน้าที่สนับสนุนและเสริมสร้าง ความร่วมมือในมิติต่าง ๆ อาทิ

- **BRICS Business Council (BBC)** สำหรับส่งเสริมและเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านธุรกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างภาคธุรกิจของประเทศสมาชิก พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไข ปัญหาที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม โดยมีคณะทำงานใน 9 สาขา ได้แก่ 1) การบิน (Aviation) 2) ธุรกิจเกษตรหรือเกษตรอุตสาหกรรม (Agribusiness) 3) เศรษฐกิจดิจิทัลและปัญญาประดิษฐ์ (Digital Economy & Artificial Intelligence) 4) พลังงาน เศรษฐกิจสีเขียว และภูมิอากาศ (Energy, Green Economy & Climate) 5) บริการทางการเงิน (Financial Services)

- 6) โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) 7) อุตสาหกรรมการผลิต (Manufacturing) 8) การพัฒนาทักษะ เทคโนโลยีประยุกต์ และนวัตกรรม (Skills Development, Applied Technology & Innovation) และ 9) การค้าและการลงทุน (Trade & Investment)
- **BRICS Think Tanks Council (BTTC)** สำหรับการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างนักวิจัย นักวิชาการ และคลังสมอง (Think Tanks) ซึ่งจะมีการจัดการประชุมเวทีวิชาการของ BRICS (BRICS Academic Forum) เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายรวมถึงข้อเสนอแนะ และนำเสนอต่อผู้นำของกลุ่ม BRICS พิจารณาต่อไป
 - **BRICS Women's Alliance (WBA)** โดยเป็นช่องทางเพื่อส่งเสริมธุรกิจของผู้หญิงในกลุ่ม BRICS ทั้งการส่งเสริมผู้ประกอบการสตรี การขยายเครือข่ายธุรกิจ เสริมสร้างความร่วมมือแบบ B2B และเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจ โดยมีคณะทำงานครอบคลุม 7 สาขา ได้แก่ 1) การพัฒนานวัตกรรม (Innovative Development) 2) การดูแลสุขภาพ (Healthcare) 3) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) 4) ความมั่นคงทางอาหารและความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อม (Food Security and Environmental Safety) 5) เศรษฐกิจที่ครอบคลุม (Inclusive Economy) 6) การท่องเที่ยว (Tourism) และ 7) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Expert ESG Dialogue)

นอกจากนี้ ได้ก่อตั้ง**ธนาคารพัฒนาแห่งใหม่ (New Development Bank: NDB)** เป็นธนาคารระหว่างประเทศที่ให้การสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในประเทศสมาชิก BRICS และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ และ**กองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม (Contingent Reserve Arrangement: CRA)** ซึ่งเป็นกรอบความร่วมมือที่จัดตั้งขึ้นภายใต้สนธิสัญญา Treaty for the Establishment of a BRICS Contingent Reserve Arrangement เพื่อให้การสนับสนุนด้านสภาพคล่องและความมั่นคงทางการเงินของประเทศสมาชิก ตลอดจนเป็นเครื่องมือป้องกันความเสี่ยงทางการเงินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

สำหรับความพยายามที่จะลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ ได้มีการหารือเรื่องการใช้สกุลเงินทางเลือก ตลอดจนการจัดตั้งระบบ **BRICS Pay** ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนาเพื่อเป็นระบบชำระเงินและโอนเงินดิจิทัลข้ามประเทศ มีเป้าหมายในการส่งเสริมความเชื่อมโยงทางการเงินระหว่างประเทศสมาชิก ทั้งนี้ BRICS Pay ได้รับเสียงวิพากษ์วิจารณ์ว่าจะกลายเป็นอีกทางเลือกของระบบการชำระเงินระหว่างประเทศแทนระบบ SWIFT ของตะวันตก

4.1.3 สถานภาพปัจจุบัน

ในทางเศรษฐกิจ จากข้อมูลปี 2567 กลุ่ม BRICS (5) มี GDP รวมกันอยู่ที่ 27,389,850 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 24.8% ต่อ GDP โลก ขณะที่จำนวนประชากรรวมกันอยู่ที่ 3,271.9 ล้านคน คิดเป็น 41.2% ของจำนวนประชากรโลก ด้านการค้ามีมูลค่าการค้าสินค้ารวมอยู่ที่ 8,868,446 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเป็นมูลค่านำเข้าสินค้า 3,984,789 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าส่งออกสินค้า 4,883,657 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

สำหรับ BRICS (10) มี GDP รวมกันอยู่ที่ 30,250,818 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 27.4% ต่อ GDP โลก ขณะที่จำนวนประชากรรวมกันอยู่ที่ 3,866.8 ล้านคน คิดเป็น 48.7% ของจำนวนประชากรโลก ด้านการค้ามีมูลค่าการค้าสินค้าอยู่ที่ 10,837,791 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเป็นมูลค่านำเข้าสินค้า 4,933,577 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าส่งออกสินค้า 5,904,214 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตารางข้อมูล GDP จำนวนประชากร และมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกสินค้าของประเทศสมาชิกเต็มกลุ่ม
BRICS 10 ประเทศ ปี 2567

ประเทศ	GDP		ประชากร		นำเข้าสินค้าจากโลก		ส่งออกสินค้าไปโลก	
	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % ต่อ GDP โลก	จำนวน (ล้านคน)	สัดส่วน % ต่อประชากรโลก	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่าโลก	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่าโลก
โลก	110,549,440	100.0	7,934.2	100.0	24,746,997	100.0	24,430,772	100.0
บราซิล	2,171,340	2.0	212.6	2.7	277,954	1.1	337,046	1.4
รัสเซีย	2,161,210	2.0	146.1	1.8	294,536	1.2	417,170	1.7
อินเดีย	3,909,100	3.5	1,441.7	18.2	701,596	2.8	442,600	1.8
จีน	18,748,009	17.0	1,408.3	17.7	2,587,234	10.5	3,576,765	14.6
แอฟริกาใต้	400,191	0.4	63.2	0.8	123,469	0.5	110,076	0.5
อียิปต์	383,109	0.3	107.3	1.4	86,333	0.3	42,137	0.2
เอธิโอเปีย	143,123	0.1	108.4	1.4	21,489	0.1	4,501	0.02
อิหร่าน	401,357	0.4	86.6	1.1	68,554	0.3	105,900	0.4
สหรัฐอเมริกาบริติช	537,079	0.5	11.0	0.1	538,753	2.2	603,313	2.5
อินโดนีเซีย	1,396,300	1.3	281.6	3.5	233,659	0.9	264,706	1.1
BRICS (5) ³	27,389,850	24.8	3,271.9	41.2	3,984,789	16.1	4,883,657	20.0
BRICS (10) ⁴	30,250,818	27.4	3,866.8	48.7	4,933,577	19.9	5,904,214	24.2

ที่มา: ข้อมูล GDP และจำนวนประชากรจาก IMF, World Economic Outlook, April 2025 และมูลค่านำเข้า-ส่งออกสินค้าจากองค์การการค้าโลก, WTO Stats, ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2568

จะเห็นได้ว่า การขยายกลุ่มในปี 2567 นั้นมีนัยทางภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ โดยแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลทางเศรษฐกิจและประชากรที่เพิ่มขึ้น โดยปัจจุบันกลุ่ม BRICS ที่มีสมาชิก 10 ประเทศ มีขนาดเศรษฐกิจคิดเป็นสัดส่วนมากกว่าหนึ่งในสี่ของเศรษฐกิจโลก และมีจำนวนประชากรรวมกันคิดเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของประชากรโลก กลุ่มนี้มีแนวโน้มที่จะมีบทบาทต่อรูปแบบของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมถึงประเด็นอื่น ๆ ที่มีความสำคัญในระดับโลก

อย่างไรก็ตาม BRICS ยังเผชิญกับประเด็นท้าทายทั้งจากภายในและภายนอกกลุ่ม ความท้าทายภายใน อาทิ ความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกภายในกลุ่ม เช่น จีนและอินเดีย ความสัมพันธ์ของประเทศสมาชิกกับสหรัฐอเมริกาที่มีรูปแบบความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน รูปแบบหรือกลไกการดำเนินงานของกลุ่มหลังจากรับสมาชิกใหม่เพิ่มเติม การพัฒนาโครงสร้างหรือสถาบันทางเลือกที่ใช้แทนสถาบันระหว่างประเทศที่มีอยู่เดิม และความท้าทายจากภายนอก อาทิ การต่อต้านที่เพิ่มขึ้นจากประเทศตะวันตก ทั้งนี้ สิ่งสำคัญที่ทำให้กลุ่ม BRICS ยังคงดำเนินต่อไปและเป็นที่น่าจับตามองของทั้งประเทศกำลังพัฒนาและประเทศพัฒนาแล้ว คือ เจตจำนงทางการเมืองและการที่ประเทศสมาชิกหลัก 5 ประเทศมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างเข้มข้น

³ BRICS (5) ประมวลข้อมูลปี 2567 ของสมาชิก 5 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้

⁴ BRICS (10) ประมวลข้อมูลปี 2567 ของสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอินโดนีเซีย

4.2 กลุ่ม G7

กลุ่ม BRICS มักจะถูกหยิบยกขึ้นมาเปรียบเทียบกับกลุ่ม G7 เนื่องจากกลุ่ม G7 เป็นกลุ่มประเทศพัฒนาแล้วที่มีอิทธิพลสูงในระบบเศรษฐกิจและการเมืองโลก ขณะที่ BRICS เป็นกลุ่มประเทศเกิดใหม่ที่พยายามเสนอระเบียบโลกทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากแบบเดิม จึงถูกมองว่าเป็นสองขั้วของอำนาจเศรษฐกิจโลกที่มีเป้าหมายคล้ายกัน นั่นคือการมีบทบาทในการกำหนดทิศทางของเศรษฐกิจโลก

4.2.1 ความเป็นมา จุดประสงค์ และสมาชิก

กลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำ 7 ประเทศ หรือ G7 เริ่มขึ้นในปี 2518 โดยผู้นำ 6 ประเทศจากเยอรมนี ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร อิตาลี ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา ซึ่งล้วนเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่สำคัญที่สุดของโลกในช่วงเวลานั้น ได้พบปะกันอย่างไม่เป็นทางการที่ประเทศฝรั่งเศส เพื่อหารือปัญหาทางเศรษฐกิจในช่วงทศวรรษ 1970 (พ.ศ. 2513 - 2522) นั่นคือ วิกฤตราคาน้ำมันและการล่มสลายของระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่ (Bretton Woods System) โดยผู้นำทั้ง 6 ประเทศ ได้ประสานนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศและเห็นพ้องในมาตรการเบื้องต้นเพื่อรับมือกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยในช่วงเวลานั้น ต่อมาในปี 2519 แคนาดาได้รับเชิญให้เข้าร่วมหารือที่เปอร์โตริโก ทำให้ผู้นำทั้ง 7 ประเทศได้ประชุมร่วมกันเป็นครั้งแรก

ในปี 2520 ได้มีการพบหารือกันเป็นครั้งแรกระหว่างกลุ่ม G7 กับประชาคมยุโรป (European Community) หรือสหภาพยุโรปในปัจจุบัน ณ กรุงลอนดอน และตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมา สหภาพยุโรปได้เข้าร่วมการประชุมในทุกวาระอย่างสม่ำเสมอ หลังสิ้นสุดสงครามเย็นในปี 2534 เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพโซเวียต มิคาอิล กอร์บาชอฟ (Gorbachev) ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเจรจากรอบในการประชุมสุดยอดเป็นครั้งแรก และในปี 2541 รัสเซียได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่และขยายเป็นกลุ่ม G8 อย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม รัสเซียได้ถูกถอดออกจากการเป็นสมาชิกในปี 2557⁵

ในปัจจุบัน กลุ่ม G7 ประกอบด้วย เยอรมนี ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร อิตาลี ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา และแคนาดา โดยสหภาพยุโรปไม่ใช่สมาชิกของกลุ่ม G7 แต่ถูกมองว่าเป็นสมาชิกโดยพฤตินัย (de-facto) เนื่องจากเข้าร่วมการประชุมสุดยอดของกลุ่ม G7 อยู่เสมอ และสามารถร่วมเจรจาทวิภาคีและลงนามในแถลงการณ์ร่วมกับประเทศสมาชิก G7 ได้ เพียงแต่ไม่มีสิทธิเป็นประธานหรือเจ้าภาพจัดการประชุม ทั้งนี้ ตำแหน่งประธานของกลุ่มจะหมุนเวียนกันไปในแต่ละปี เพื่อจัดการประชุมหารือ พบปะกันเป็นระยะ ร่วมกันจัดทำข้อตกลง และออกแถลงการณ์ร่วมกันเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ

ขอบเขตของการหารือร่วมกันในช่วงแรกมักเป็นประเด็นทางเศรษฐกิจและการเงินโลก ทว่าตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 (พ.ศ. 2523 - 2532) เป็นต้นมา ขอบเขตความสนใจของกลุ่ม G7 ได้ขยายไปสู่ประเด็นทางการเมืองต่างประเทศและความมั่นคง เช่น ความขัดแย้งระยะยาวระหว่างอิหร่านและอิรัก และการที่สหภาพโซเวียตบุกครองอัฟกานิสถาน ซึ่งปัจจุบันประเด็นการหารือของกลุ่ม G7 มีทั้งประเด็นด้านเศรษฐกิจและการเงินระหว่างประเทศ ตลอดจนประเด็นทางการเมืองและประเด็นระดับโลกทุกมิติ อาทิ นโยบายต่างประเทศและความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความยั่งยืน ซึ่งเป้าหมายหลักของ G7 คือ การส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงของโลก พร้อมทั้งรักษาระเบียบระหว่างประเทศโดยยึดหลักเสรีและยึดกฎเกณฑ์เป็นพื้นฐาน

⁵ กลุ่ม G7 เคยเป็นที่รู้จักในชื่อ Group of Eight หรือ G8 โดยในปี 2541 ได้รับรัสเซียเข้าเป็นสมาชิก จึงกลายเป็นกลุ่ม G8 จนกระทั่งในปี 2557 รัสเซียได้ถูกถอดออกจากการเป็นสมาชิก เนื่องจากแต่ละประเทศเห็นว่ารัสเซียได้ทำการผนวกไครเมียของยูเครนเข้าเป็นดินแดนอย่างผิดกฎหมาย

4.2.2 โครงสร้างและกลไกการทำงาน

G7 ไม่ใช่สถานบันระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการ เป็นเวทีประชุมแบบไม่เป็นทางการของผู้นำประเทศและรัฐบาล ไม่มีสำนักเลขาธิการถาวร ไม่มีสนธิสัญญา และไม่มีโครงสร้างการบริหารถาวร

ตำแหน่งประธานกลุ่ม G7 จะหมุนเวียนกันไปในแต่ละปีตามลำดับ คือ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ญี่ปุ่น อิตาลี และแคนาดา โดยประเทศที่เป็นประธานในปีนั้น ๆ มีอำนาจในการกำหนดวาระและลำดับความสำคัญของนโยบายประจำปี รวมถึงเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมสุดยอดผู้นำการประชุมรัฐมนตรี และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อเสนอใด ๆ ภายใต้อ G7 จะต้องได้รับการเห็นชอบอย่างเป็นเอกฉันท์หรือมาจากมติร่วมกัน (Consensus) ของประเทศสมาชิกจึงจะมีผลบังคับใช้ได้ และการประชุมสุดยอดผู้นำประจำปีของ G7 มักจะสรุปด้วยการออกแถลงการณ์ร่วม (Joint Communiqué) พร้อมด้วยรายงานและแผนงานร่วม

การประชุมระดับรัฐมนตรีเป็นอีกระดับการประชุมที่ได้รับความสนใจนอกเหนือจากการประชุมสุดยอดผู้นำ ซึ่งหัวข้อการประชุม จำนวนครั้ง และประเภทของการประชุมรัฐมนตรี อาทิ กลุ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ (Trade Ministers) กลุ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (Foreign Ministers) กลุ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง (Finance Ministers) กลุ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสิ่งแวดล้อม (Ministers of the Environment) และกลุ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน (Employment Ministers) จะถูกกำหนดโดยประเทศที่เป็นประธานในปีนั้นเช่นเดียวกัน และการประชุมจะสิ้นสุดลงด้วยแถลงการณ์ของรัฐมนตรีหรือแผนปฏิบัติการร่วมกัน

นอกจากนี้ ผู้นำและรัฐมนตรี G7 อาจจัดประชุมเพิ่มเติมตามความจำเป็น เพื่อแก้ไขวิกฤตการณ์ระดับโลกที่เกิดขึ้นหรือความท้าทายระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่รุนแรง อีกทั้งมีการประชุมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มปฏิบัติงานของ G7 ตลอดทั้งปีเพื่อผลักดันค่านิยมสัญญาที่ให้ไว้ในการประชุมระดับสูงของ G7 องค์การอิสระที่ไม่ใช่ภาครัฐหรือกลุ่มการมีส่วนร่วมของ G7 เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทในการให้คำแนะนำแก่ G7 เป็นประจำทุกปี โดยกลุ่มการมีส่วนร่วมเหล่านี้ ประกอบด้วย กลุ่มธุรกิจ กลุ่มภาคประชาสังคม กลุ่มแรงงาน กลุ่มวิทยาศาสตร์ กลุ่มวิจัยและวิชาการ กลุ่มผู้หญิง และกลุ่มเยาวชน

ทั้งนี้ G7 ไม่มีการจัดตั้งองค์กรหรือสถาบันเฉพาะภายในกลุ่ม เป็นเพียงเวทีหารือทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศพัฒนาแล้วที่มีแนวคิดใกล้เคียงกัน และพึ่งพาองค์การระหว่างประเทศนอกกลุ่ม อาทิ ธนาคารโลก กองทุนการเงินระหว่างประเทศ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และองค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือ (North Atlantic Treaty Organization: NATO) ซึ่งประเทศสมาชิก G7 มักมีอิทธิพลต่อองค์การระหว่างประเทศเหล่านั้น โดยเฉพาะธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นผู้บริจาครายใหญ่และควบคุมเงินทุนขององค์กรในสัดส่วนที่สูง

4.2.3 สถานภาพปัจจุบัน

ในทางเศรษฐกิจ จากข้อมูลปี 2567 กลุ่ม G7 มี GDP รวมกันอยู่ที่ 49,289,610 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 44.6% ต่อ GDP โลก ขณะที่จำนวนประชากรรวมกันอยู่ที่ 786.4 ล้านคน คิดเป็น 9.9% ของจำนวนประชากรโลก ด้านการค้ามีมูลค่าการค้าสินค้านำเข้าอยู่ที่ 15,131,775 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยเป็นมูลค่านำเข้าสินค้า 8,281,163 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และมูลค่าส่งออกสินค้า 6,850,612 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ตารางข้อมูล GDP จำนวนประชากร และมูลค่าการนำเข้า-ส่งออกสินค้าของประเทศในกลุ่ม G7 ปี 2567

ประเทศ	GDP		ประชากร		นำเข้าสินค้าจากโลก		ส่งออกสินค้าไปโลก	
	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % ต่อ GDP โลก	จำนวน (ล้านคน)	สัดส่วน % ต่อประชากรโลก	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่าโลก	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่าโลก
โลก	110,549,440	100.0	7,934.2	100	24,746,997	100	24,430,772	100.0
ฝรั่งเศส	3,162,020	2.9	68.4	0.9	750,230	3.0	640,247	2.6
สหรัฐอเมริกา	29,184,900	26.4	340.1	4.3	3,359,319	13.6	2,065,180	8.5
สหราชอาณาจักร	3,644,640	3.3	69.2	0.9	815,973	3.3	512,840	2.1
เยอรมนี	4,658,530	4.2	84.7	1.1	1,424,545	5.8	1,682,888	6.9
ญี่ปุ่น	4,026,210	3.6	123.9	1.6	742,608	3.0	707,028	2.9
อิตาลี	2,372,060	2.1	59.0	0.7	615,194	2.5	674,447	2.8
แคนาดา	2,241,250	2.0	41.1	0.5	573,294	2.3	567,982	2.3
G7	49,289,610	44.6	786.4	9.9	8,281,163	33.5	6,850,612	28.0

ที่มา: ข้อมูล GDP และจำนวนประชากรจาก IMF, World Economic Outlook, April 2025 และมูลค่านำเข้า-ส่งออกสินค้าจากองค์การการค้าโลก, WTO Stats, ณ วันที่ 27 มิถุนายน 2568

จะเห็นได้ว่า กลุ่ม G7 ที่มีเพียง 7 ประเทศ แม้จะมีจำนวนประชากรรวมกันไม่ถึง 10% ของจำนวนประชากรโลก แต่มีขนาดเศรษฐกิจคิดเป็นเกือบครึ่งหนึ่งของเศรษฐกิจโลก และแม้จะไม่มีองค์กรและสถาบันระหว่างประเทศเป็นของตนเอง แต่องค์กรและสถาบันส่วนใหญ่สะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลและผลประโยชน์ของกลุ่ม G7 ในทางอ้อม เนื่องจากสมาชิก G7 มีส่วนร่วมในการออกแบบระบบ (Architects) ในช่วงของการก่อตั้งองค์กรจากการเป็นประเทศมหาอำนาจ เป็นผู้บริจาคเงินทุนหลักทำให้ควบคุมโควตาเงินทุนและเสียงโหวตในองค์กรได้ อีกทั้งยังมี OECD เป็นเวทีด้านนโยบายของประเทศพัฒนาแล้วที่มีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานทางด้านเศรษฐกิจ ภาษี และการลงทุน ตลอดจนมีเครื่องมือด้านความมั่นคงอย่าง NATO ที่เกือบทุกประเทศใน G7 (ยกเว้นญี่ปุ่น) เป็นสมาชิกอยู่ และสหรัฐอเมริกาก็มีบทบาทอย่างมาก และมักจะถูกใช้เป็นเครื่องมือด้านความมั่นคงของโลกตะวันตก กลไกเหล่านี้ ทำให้ G7 มีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจ ความมั่นคง และอุดมการณ์ระหว่างประเทศมาอย่างยาวนาน

ตารางสรุปเปรียบเทียบข้อมูลกลุ่ม BRICS และ G7 ในประเด็นต่าง ๆ

ประเด็น/กลุ่ม	BRICS	G7
ที่มา/ก่อตั้ง	- ปี 2544 BRIC ถูกใช้เป็นครั้งแรกในรายงานของโกลด์แมน แซคส์ (Goldman Sachs) เพื่อเรียกกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ที่เศรษฐกิจเติบโตเร็ว ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน - ปี 2551 กลุ่ม BRIC ได้รับการสถาปนาอย่างเป็นทางการ - ปี 2553 แอฟริกาใต้เข้าเป็นสมาชิกใหม่ เกิดการขยายเป็นกลุ่ม BRICS	- ปี 2518 ผู้นำ 6 ประเทศ ได้แก่ เยอรมนี ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร อิตาลี ญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกา พบปะกันอย่างไม่เป็นทางการเพื่อหารือปัญหาวิกฤตราคาน้ำมันและการล่มสลายของ Bretton Woods System - ปี 2519 แคนาดาได้รับเชิญให้เข้าร่วมหารือ ทำให้กลุ่ม G7 ได้ประชุมร่วมกันเป็นครั้งแรก - ปี 2541 รัสเซียเข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่และขยายเป็นกลุ่ม G8 อย่างไรก็ตาม รัสเซียถูกถอดออกจากการเป็นสมาชิกในปี 2557 จึงกลับมาเป็นกลุ่ม G7 ดั้งเดิม
สมาชิกในปัจจุบัน	มีสมาชิกทั้งหมด 10 ประเทศ ได้แก่ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ และอินโดนีเซีย	- มีสมาชิกทั้งหมด 7 ประเทศ ได้แก่ ฝรั่งเศส สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร เยอรมนี ญี่ปุ่น อิตาลี และแคนาดา - สหภาพยุโรปไม่ได้เป็นสมาชิก แต่เข้าร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอ
GDP รวม (ปี 2567)	30,250,818 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (27.4% ของ GDP โลก)	49,289,610 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (44.6% ของ GDP โลก)
จำนวนประชากร (ปี 2567)	3,866.8 ล้านคน (48.7% ของประชากรโลก)	786.4 ล้านคน (9.9% ของประชากรโลก)
เป้าหมาย/จุดยืน	สร้างทางเลือกอื่นที่นอกเหนือจากสถาบันระหว่างประเทศเดิมที่เป็นเวทีพหุภาคีหลักของโลก ซึ่งมักถูกครอบงำโดยชาติตะวันตกและไม่ตอบสนองต่อความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา	สนับสนุนระบบระเบียบโลกแบบเสรีนิยมและค่านิยมตะวันตก
โครงสร้างองค์กรและกลไกการทำงาน	- ตำแหน่งประธานกลุ่มจะหมุนเวียนกันไปในแต่ละปี เพื่อเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสุดยอดผู้นำและประชุมระดับรัฐมนตรี - การประชุมในรูปแบบ BRICS Outreach และ BRICS Plus - มีการจัดตั้งสภา (Council) เช่น BBC BTTC WBA เพื่อเป็นเวทีและช่องทางผลักดันประเด็นสำคัญในมิติต่าง ๆ	- ตำแหน่งประธานกลุ่มจะหมุนเวียนกันไปในแต่ละปี เพื่อเป็นเจ้าภาพจัดประชุมสุดยอดผู้นำและประชุมระดับรัฐมนตรี - มีการประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มปฏิบัติงานตลอดทั้งปี เพื่อผลักดันประเด็นที่ให้อำนาจในการประชุมระดับสูง - มีองค์กรอิสระที่ไม่ใช่ภาครัฐหรือกลุ่มการมีส่วนร่วมที่มีบทบาทในการให้คำแนะนำ
องค์กรและสถาบันภายใต้กลุ่ม	- ธนาคารพัฒนาแห่งใหม่ เพื่อสนับสนุนการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานในประเทศสมาชิก BRICS และประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ - กองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม เพื่อสนับสนุนด้านสภาพคล่องและความมั่นคงทางการเงิน	ไม่มีการจัดตั้งองค์กรหรือสถาบันภายใต้กลุ่ม แต่มีอิทธิพลมากในองค์กรระหว่างประเทศ อาทิ IMF World Bank OECD และ NATO

5.

ความแตกต่างของการเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ และการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือของกลุ่ม BRICS

5.1 รูปแบบของสมาชิกภาพในกลุ่ม BRICS

รูปแบบสมาชิกภาพของกลุ่ม BRICS แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ สมาชิกเต็มรูปแบบ (Full Membership) และหุ้นส่วนความร่วมมือ (Partnership/Dialogue Partner) ซึ่งจะมีความแตกต่างในหัวข้อสำคัญ ดังนี้

- **บทบาทและสถานะภาพ** สมาชิกรูปแบบเต็ม ซึ่งประกอบไปด้วยบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ เป็นสมาชิกถาวรตามกฎหมายหรือข้อตกลงภายในกลุ่ม มีสิทธิในการกำหนดนโยบาย ออกเสียงลงมติ และมีส่วนร่วมโดยตรงในการตัดสินใจสำคัญต่าง ๆ ของกลุ่ม มีส่วนในการกำหนดทิศทางในระดับเศรษฐกิจ การเมือง และความร่วมมือด้านอื่น ๆ และสามารถเข้าร่วมประชุมสุดยอด (BRICS Summit) ในฐานะหนึ่งในผู้นำกลุ่มอย่างเท่าเทียม ในขณะที่หุ้นส่วนความร่วมมือ ซึ่งเป็นประเทศที่มีความร่วมมือกับ BRICS ในลักษณะเฉพาะกิจหรือโครงการต่าง ๆ ไม่มีสถานะถาวร เป็นสมาชิกโดยคำเชิญหรือความตกลงเฉพาะกิจเท่านั้น ไม่มีสิทธิออกเสียงลงมติในกลไกหลักของกลุ่ม และไม่สามารถได้รับเชิญเข้าร่วมบางเวที เช่น การประชุมคู่ขนาน หรือการประชุมพิเศษเฉพาะเรื่อง (sectoral dialogue) แต่อาจใช้สถานะหุ้นส่วนเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การสมัครเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบในอนาคตเพื่อยกระดับบทบาทและสถานะได้

- **สิทธิและอำนาจในการเข้าถึงทรัพยากร** สมาชิกเต็มรูปแบบจะสามารถเข้าถึงกลไกทางการเงินของ BRICS เช่น New Development Bank (NDB) ได้อย่างเต็มที่ โดยสามารถเป็นผู้กู้และผู้ถือหุ้นของธนาคาร NDB ได้โดยตรง สามารถเสนอโครงการหรือขอสินเชื่อเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน มีอำนาจเสนอวาระ และมีอิทธิพลต่อแนวทางของความร่วมมือของกลุ่ม ในขณะที่หุ้นส่วนความร่วมมืออาจได้รับเงินทุนผ่านความร่วมมือ แต่ไม่มีสถานะเป็นผู้ถือหุ้น สามารถเข้าถึงได้บางโครงการหรือการสนับสนุนเฉพาะด้านเท่านั้น และต้องผ่านความเห็นชอบของสมาชิกหลักก่อนเสมอ รวมถึงการไม่มีสิทธิในการบริหารหรือเสนอทิศทางการดำเนินงาน หรือการจัดสรรทรัพยากรของกลุ่ม

- **ระดับความสัมพันธ์ทางการเมืองและยุทธศาสตร์** สมาชิกเต็มรูปแบบจะถูกนับว่าเป็นพันธมิตรในเชิงยุทธศาสตร์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และความมั่นคง ซึ่งจะมีส่วนร่วมในแผนระยะยาวของกลุ่ม เช่น การสร้างสกุลเงินทางเลือก การจัดตั้งเครือข่ายพลังงาน และความร่วมมือด้านวิจัยและพัฒนา ขณะที่หุ้นส่วนความร่วมมือได้รับเชิญในฐานะแขกหรือผู้สังเกตการณ์เท่านั้น และจะถูกนับว่ามีความร่วมมือในประเด็นเฉพาะ เช่น การค้า การลงทุน หรือสิ่งแวดล้อม เพราะยังไม่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของแกนหลักของ BRICS

5.2 ปัจจัยที่ใช้กำหนดการเข้าเป็นสมาชิกภาพใน BRICS

- **การตัดสินใจทางการเมืองของสมาชิกเดิม** สมาชิกภาพต้องได้รับความเห็นชอบ โดยฉันทามติ (Consensus) จากประเทศสมาชิก BRICS ปัจจุบัน โดยประเทศสมาชิกหลักจะพิจารณาว่า ผู้สมัครหรือผู้มีส่วนร่วมมีความเหมาะสมหรือไม่ ทั้งในเชิงยุทธศาสตร์และความร่วมมือในอนาคต

- **ระดับความร่วมมือที่ผ่านมา** สมาชิกหลักจะพิจารณาว่าประเทศที่เข้ามาสมัครมีความร่วมมือในระดับทวิภาคี (bilateral) หรือพหุภาคี (multilateral) กับประเทศ BRICS หรือไม่ ในระดับใด และในอดีตมีการเข้าร่วมประชุม BRICS+ หรือโครงการความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การเงิน หรือสังคมใดกับ BRICS หรือ

มีประวัติการมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศร่วมกับ BRICS เช่น สนับสนุนระบบพหุภาคีต่อต้านการผูกขาดอำนาจของกลุ่มตะวันตกหรือไม่

- **น้ำหนักทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์** สมาชิกหลักจะพิจารณาจากขนาดเศรษฐกิจ (GDP การค้า และการลงทุน) ความสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ เช่น ท่าเลที่ตั้ง กลุ่มพันธมิตรทางการเมือง ภูมิภาคที่ต้องการให้ BRICS ขยายบทบาท ตัวอย่างเช่น แอฟริกาใต้ที่ได้รับเชิญให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกหลัก เพื่อเป็นตัวแทนของภูมิภาคแอฟริกาทั้งหมด เป็นต้น
- **ความสอดคล้องในอุดมการณ์และแนวทาง** ประเทศที่ต้องการเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ต้องมีแนวทางที่สอดคล้อง อาทิ การสนับสนุนระบบพหุภาคี การปฏิสเถระเบียบโลกที่ผูกขาดโดยตะวันตก และสนใจระบบการเงินทางเลือก เช่น การลดการพึ่งพาเงินดอลลาร์สหรัฐ เป็นต้น
- **ข้อเสนอเฉพาะของประเทศผู้สมัคร** ซึ่งจะต้องเป็นข้อเสนอที่อาจทำให้กลุ่ม BRICS ได้ประโยชน์ เช่น การลงทุนร่วม โครงการโครงสร้างพื้นฐาน การแลกเปลี่ยนทางเทคโนโลยี เป็นต้น

ระดับสมาชิกภาพของ BRICS แยกตามลักษณะการเข้าร่วม

ระดับสมาชิกภาพ	ลักษณะ	ประเทศ
สมาชิกเต็มรูปแบบ (Full Member)	เป็นสมาชิกถาวร มีสิทธิเต็ม	บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน แอฟริกาใต้
สมาชิกใหม่ (New Member 2567 เป็นต้นไป)	ได้รับการรับรองให้เข้า BRICS อย่างเป็นทางการ	อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์
หุ้นส่วน (BRICS+ / Dialogue Partner)	ได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมพิเศษโดยมีความร่วมมือบางด้าน	ตุรกี เม็กซิโก ไทย ฯลฯ
ประเทศผู้สังเกตการณ์ / ผู้มีศักยภาพ	มีความสนใจ หรือแสดงความจำนงจะเข้าร่วม	อาร์เจนตินา (ขอลองหลังเปลี่ยนรัฐบาล) คิวบา ไนจีเรีย ฯลฯ

5.3 ลำดับเวลา (Timeline) ของการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS

- **ระยะก่อตั้งกลุ่ม ปี 2549 - 2552 (ค.ศ. 2006 - 2009)**
 - ปี 2549 มีการเริ่มหารืออย่างไม่เป็นทางการระหว่าง บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน (BRIC) ในการประชุมที่นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา
 - ปี 2551 กลุ่ม BRIC ออกแถลงการณ์ร่วมฉบับแรกที่ระบุแนวคิดความร่วมมือ
 - ปี 2552 จัดการประชุมสุดยอด BRIC ครั้งแรก ที่เมืองเยคาเตรินเบิร์ก ประเทศรัสเซีย
- **ระยะการเชิญประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมเป็นสมาชิกใหม่ ปี 2553 (ค.ศ. 2010)**
 - ปี 2553 แอฟริกาใต้ได้รับเชิญให้เข้าร่วมกลุ่ม และกลายเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบเป็นประเทศที่ 5 พร้อมชื่อกลุ่มที่เปลี่ยนจาก “BRIC” เป็น “BRICS”

- **ระยะเติบโตและการริเริ่มโครงการสำคัญ ปี 2557 - 2560 (ค.ศ. 2014 – 2017)**
 - ปี 2557 ตั้ง New Development Bank (NDB) และ Contingent Reserve Arrangement (CRA) เพื่อสนับสนุนประเทศกำลังพัฒนา
 - ปี 2560 เริ่มแนวคิด BRICS+ เพื่อเชิญประเทศนอกกลุ่มเข้าร่วมความร่วมมือ เช่น เม็กซิโก อินโดนีเซีย ตุรกี อิหร่าน ไทย ฯลฯ
- **ระยะขยายสมาชิกภาพ BRICS+ ปี 2565 - 2568 (ค.ศ. 2022–2025)**
 - ปี 2565 มีหลายประเทศแสดงความจำนงเข้าร่วมกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการ เช่น อิหร่าน อาร์เจนตินา
 - ปี 2566 จัดการประชุมสุดยอดที่เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศแอฟริกาใต้ โดย BRICS ประกาศรับ 6 ประเทศใหม่ เข้าร่วมเป็นสมาชิกเริ่มตั้งแต่ปี 2024 ได้แก่ ซาอุดีอาระเบีย อิหร่าน อียิปต์ สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เอธิโอเปีย และอาร์เจนตินา
 - ปี 2567 ประเทศที่ได้รับเชิญ 5 ประเทศ เริ่มเข้าร่วมกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการ ขณะที่อาร์เจนตินาขอถอนการสมัครเข้าเป็นสมาชิก ทำให้กลุ่ม BRICS ขยายตัวจาก 5 เป็น 10 ประเทศ
 - ปี 2568 เป็นต้นไป มีประเทศที่อยู่ระหว่างการพิจารณาหรือแสดงความสนใจ ได้แก่ อินโดนีเซีย ไนจีเรีย บังกลาเทศ เวเนซุเอลา รวมถึงไทย อีกทั้งยังมีแนวโน้มว่า BRICS จะขยายสมาชิกกรอบใหม่ โดยเน้นภูมิภาคที่ยังไม่มีตัวแทน เช่น อเมริกากลาง เป็นต้น

แผนภาพแสดงลำดับเวลาของการจัดตั้งและเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาพของกลุ่ม BRICS



6.

ท่าทีของประเทศไทยที่มีต่อกลุ่มความร่วมมือ BRICS และ Roadmap ของไทยต่อจากนี้

6.1 ท่าทีของไทยต่อกลุ่ม BRICS

ไทยมีท่าทีในลักษณะเชิงบวกแบบระมัดระวัง โดยไม่แสดงความประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบอย่างเป็นทางการในขณะนี้ แต่เปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมในฐานะหุ้นส่วนหรือผู้สังเกตการณ์ ภายใต้แนวทางการทูตที่ให้ความสำคัญกับผลประโยชน์แห่งชาติ สมดุลทางภูมิรัฐศาสตร์ และความร่วมมือพหุภาคี ทั้งนี้ ไทยได้แสดงท่าทีใน 2 ลักษณะ คือ

- **ท่าทีในระดับรัฐบาล** มีแนวทางการแสดงท่าทีที่สำคัญ ได้แก่

- ไทยมีแนวคิดการสนับสนุนแนวทางพหุภาคี (Multilateralism) เนื่องจากไทยมีจุดยืนคล้าย BRICS ในหลายด้าน อาทิ การสนับสนุนระบบการค้าในกรอบพหุภาคี การคัดค้านการใช้มาตรการฝ่ายเดียว (Unilateral Sanctions) และการสนับสนุนความเป็นธรรมในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งเป็นหลักการด้านการค้าที่ไทยยึดมั่นมาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

- ไทยให้ความร่วมมือผ่านเวที BRICS+ ซึ่งไทยเคยได้รับเชิญเข้าร่วมประชุมแบบ BRICS+ (BRICS Plus Dialogue) โดยเฉพาะในช่วงที่จีนเป็นเจ้าภาพ และในเวลานั้นไทยเข้าร่วมในฐานะหุ้นส่วนความร่วมมือ ไม่ใช่สมาชิกเต็มรูปแบบ

- ไทยยังไม่มีอาการออกแถลงการณ์สมัครเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ ปัจจุบัน ไทยยังไม่มี การแสดงท่าทีที่ชัดเจนว่าประสงค์จะเข้าร่วมเป็นสมาชิกถาวรของ BRICS เนื่องจากกระทรวงการต่างประเทศของไทยยังคงต้องประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์อย่างรอบด้าน ก่อนที่จะมีการตัดสินใจว่าจะเข้าร่วมกลุ่ม BRICS ในระดับใด

- **ท่าทีในทางเศรษฐกิจ** มีแนวทางการแสดงท่าทีที่สำคัญ ได้แก่

- ไทยจะเปิดกว้างต่อการค้าและการลงทุนกับประเทศสมาชิก BRICS โดยเฉพาะจีนและอินเดียที่เป็นคู่ค้าและนักลงทุนรายใหญ่ของไทย โดยไทยร่วมมือในโครงการริเริ่ม "หนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง" กับจีน อีกทั้งยังมีข้อตกลงด้านพลังงานกับรัสเซีย และข้อตกลงความร่วมมือด้านอาหารเพื่อการส่งออกสินค้าเกษตรไปยังแอฟริกาใต้และบราซิลด้วย

- ไทยจะยังไม่เข้าร่วมในโครงการสำคัญของ BRICS เช่น New Development Bank (NDB) โดยปัจจุบันไทยยังไม่ได้มีการดำเนินการสมัครเป็นสมาชิกของธนาคารพัฒนาใหม่ (NDB)

6.2 เหตุผลที่ไทยยังไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบ

- **การรักษาสมดุลภูมิรัฐศาสตร์** ไทยมีความสัมพันธ์เชิงยุทธศาสตร์กับทั้งสหรัฐอเมริกา จีน และประเทศตะวันตก ซึ่งความสัมพันธ์กับประเทศข้างต้นอาจถูกกระทบหากไทยเข้าร่วม BRICS อย่างเป็นทางการ

- **ความไม่แน่นอนด้านเศรษฐกิจของ BRICS** กลุ่ม BRICS ยังมีโครงสร้างการเงินระหว่างประเทศที่ไม่มั่นคงเท่าระบบของตะวันตก

- **BRICS ไม่มีแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่ชัดเจน** การเป็นหุ้นส่วนกับ BRICS ผ่านกลไก BRICS+ เพียงพอแล้วสำหรับการเข้าถึงตลาดและเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้โดยไม่ต้องรับความเสี่ยงทางการเมืองอย่างเต็มรูปแบบ

- การเปลี่ยนแปลงภายในกลุ่ม BRICS มีระบบการขยายสมาชิกภาพที่ยังไม่ชัดเจนในแง่โครงสร้างองค์กรและอิทธิพลของแต่ละประเทศ ทำให้การเข้าร่วมอาจมีความเสี่ยงทั้งในทางการเมืองและเศรษฐกิจ

6.3 Roadmap ของการเข้าร่วมเป็นสมาชิกภาพกลุ่ม BRICS ของไทย

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังไม่ได้ประกาศ Roadmap อย่างเป็นทางการในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกเต็มรูปแบบของกลุ่ม BRICS อย่างชัดเจน เนื่องจากไทยพยายามจะเข้าสู่กระบวนการรับพิจารณาเข้าเป็นสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organization for Economic Cooperation and Development: OECD) ก่อนการเข้าร่วมกลุ่ม BRICS เพราะไม่ต้องการให้ชาติตะวันตกมองว่าไทยเอาใจออกห่างหรือไม่ใส่ใจในประเด็นของ OECD ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อสถานะทางการค้าในอนาคต

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า หากรัฐบาลไทยมีแผนเข้าร่วม BRICS ในอนาคตอย่างจริงจัง Roadmap ที่เหมาะสม ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลักที่จะทำให้ไทยเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อประเมินความคุ้มค่าและผลกระทบ ประกอบกับการเตรียมความพร้อมในระดับประเทศและระหว่างประเทศ โดยจะแบ่งการดำเนินการออกเป็น 5 ระยะ ซึ่งไทยได้มีการดำเนินการไปบ้างแล้วในบางขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

- **ระยะที่ 1 : การประเมินเชิงนโยบายภายใน (Internal Review)** ควรมีกิจกรรม ดังนี้
 - วิเคราะห์ผลประโยชน์-ความเสี่ยง ประเมินผลดีและผลเสียอย่างรอบด้านและครอบคลุมในทุกมิติ โดยเฉพาะมิติทางเศรษฐกิจ การเมือง การทูต และความมั่นคง
 - ศึกษาโครงสร้าง BRICS เพื่อให้เข้าใจบทบาทของกฎเกณฑ์ของการเป็นสมาชิกภาพ รวมถึงองค์กรต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การดำเนินงานของ BRICS อาทิ New Development Bank (NDB) และ Contingent Reserve Arrangement (CRA) เป็นต้น
 - จัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจ ในระดับกระทรวง โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ อาทิ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง BOI กระทรวงพลังงาน เป็นต้น เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการปฏิบัติตามข้อตกลงและพันธกรณีต่าง ๆ ของกลุ่ม BRICS ซึ่งในปัจจุบัน ไทยยังไม่มีการจัดตั้งคณะทำงานดังกล่าว
 - จัดเวทีรับฟังความคิดเห็น โดยรวบรวมความคิดเห็นจากภาคเอกชน นักวิชาการ และภาคประชาชน เกี่ยวกับความพร้อมในการเข้าร่วม และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นหากมีการเปิดตลาดสินค้าประเภทต่าง ๆ
- **ระยะที่ 2 : การเสริมสร้างบทบาทผ่าน BRICS+ (Engagement)** ควรมีกิจกรรม ดังนี้
 - เริ่มการเข้าร่วมประชุมในเวที BRICS+ ไทยควรดำเนินการขอเข้าร่วมการประชุม BRICS+ อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปีในฐานะประเทศผู้สังเกตการณ์หรือหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจในระยะเริ่มต้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกับสมาชิกกลุ่ม ทั้งนี้ ไทยเคยเข้าร่วมกิจกรรมและการประชุมในกรอบ BRICS+ มาตั้งแต่ปี 2560 ในฐานะประเทศตลาดเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง
 - มีโครงการพัฒนาร่วมกัน ด้วยการเสนอความร่วมมือที่คาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งสองฝ่าย เช่น ความร่วมมือในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ภาคการเกษตร เทคโนโลยี และพลังงาน
 - เปิดช่องทางการทูต เพื่อหารือในประเด็นเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับ BRICS โดยเฉพาะกับสมาชิกหลักอย่าง จีน อินเดีย บราซิล รัสเซีย และแอฟริกาใต้ ซึ่งไทยได้มีการแสดงออกทางการเมืองที่ชัดเจน

ในช่วงที่นายมาริช เสงี่ยมพงษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เข้าร่วมการประชุมสุดยอดผู้นำ BRICS ณ เมืองคาซาน ประเทศรัสเซีย เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2567

○ ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปมีส่วนร่วมในกลไกของ BRICS อาทิ เครือข่าย Think Tank /Youth Forum และ Women in BRICS เป็นต้น

● **ระยะที่ 3 : การเตรียมความพร้อมในประเทศ (Institutional Readiness)** ควรมีกิจกรรม ดังนี้

○ การปรับปรุงกฎหมายและข้อบังคับ เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของ BRICS อาทิ การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของ New Development Bank (NDB) แม้ในปัจจุบัน ไทยจะยังไม่ได้เข้าร่วมใน NDB แต่ได้มีการเสนอให้มีการหารือ เพื่อปฏิรูปสถาบันพัฒนาทางการเงินระหว่างประเทศที่ให้ความสำคัญกับประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น โดยได้เชิญสมาชิก BRICS เข้าร่วม High-Level Discussions on the Financial Architecture ซึ่งไทยในฐานะประธาน ACD จะจัดขึ้นในปี 2568

○ การปรับนโยบายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ด้วยการเพิ่มสัดส่วนการค้ากับประเทศที่เป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS และการเปิดเส้นทางขนส่งใหม่เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า

○ เตรียมโครงสร้างพื้นฐานรองรับ เช่น ศูนย์ประสานงานความร่วมมือไทย - BRICS หรือ ช่องทางการชำระเงินด้วยสกุลเงินทางเลือก เป็นต้น

○ การเจรจาแบบทวิภาคี การเจรจาแบบทวิภาคีกับประเทศอื่น ๆ ในกลุ่ม BRICS ที่ไทยยังไม่มี FTA ด้วย โดยไทยแสดงบทบาทและความพร้อมในการเป็นสะพานเชื่อมระหว่างกลุ่ม BRICS กับ กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ไทยมีบทบาทสำคัญ อาทิ ASEAN APEC ACD และ BIMSTEC

● **ระยะที่ 4 : การเสนอความจำนงเข้าร่วม (Formal Application)** ควรมีกิจกรรม ดังนี้

○ การแสดงเจตจำนงทางการทูต ด้วยการส่งจดหมายแสดงความตั้งใจเข้าร่วมกลุ่ม ให้กับประธานกลุ่ม BRICS ที่มีวาระการดำรงตำแหน่งในปีนั้น ซึ่งในขั้นตอนนี้ไทยได้เคยแจ้งต่อรัสเซีย ประธานกลุ่ม BRICS ปี 2567 ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม 2567 เพื่อขอเข้าร่วมเป็นประเทศหุ้นส่วนของกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการ นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 เป็นต้นไป

○ การขอการสนับสนุนจากสมาชิกเดิม เพื่อให้จุดยืนในการเข้าร่วมของไทยได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกเดิมอย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้มีเสียงต่อต้านน้อยลง โดยเฉพาะเสียงสนับสนุนจากมหาอำนาจอย่าง จีน รัสเซีย และอินเดีย

○ ยื่นสมัครเป็นสมาชิก NDB เป็นขั้นตอนสำคัญที่จะทำให้ไทยสามารถเข้าร่วมกลุ่ม BRICS ได้อย่างเต็มตัว ซึ่งเป็นกระบวนการที่ต้องทำควบคู่ไปกับการสมัครเป็นสมาชิก BRICS แต่ในปัจจุบัน ไทยยังไม่มีสมัครเข้าเป็นสมาชิกของ NDB แต่อย่างใด

● **ระยะที่ 5 : เป็นสมาชิกภาพ และปรับตัวเพื่อเปลี่ยนผ่าน (Integration)** ควรมีกิจกรรม ดังนี้

○ การเข้าเป็นสมาชิกใหม่ ในขั้นตอนนี้ จะต้องได้รับฉันทามติจากประเทศสมาชิกหลักของ BRICS 5 ประเทศ คือ บราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และแอฟริกาใต้ ซึ่งถือเป็นตัวแทนในแต่ละภูมิภาค

○ การปรับบทบาทในเวทีโลก ด้วยการกำหนดนโยบายร่วมกัน โดยเฉพาะทางด้านการเงิน การค้า และความมั่นคงทางอาหาร เป็นต้น

○ จัดตั้งศูนย์ข้อมูล BRICS ในประเทศไทย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่จำเป็นให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ได้รับทราบ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานความร่วมมือระหว่างไทยและกลุ่ม BRICS ให้มีความแน่นแฟ้นมากขึ้น

○ ทำการศึกษาและประเมินผลกระทบเป็นระยะ ทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์และเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ เพื่อพิจารณาว่าจะขยายหรือยับยั้งความร่วมมือหรือไม่ในอนาคต

7.

ความพร้อมของไทย

กลุ่ม BRICS กำลังก้าวขึ้นเป็นขั้วอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ท้าทายระบบเศรษฐกิจโลกที่มีชาติตะวันตกเป็นแกนนำ จากการขยายบทบาทของกลุ่มในการกำหนดแนวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การส่งเสริมสกุลเงินท้องถิ่น การจัดตั้งธนาคารเพื่อการพัฒนาใหม่และการหารือเกี่ยวกับการขยายสมาชิกภาพประเทศไทยในฐานะเศรษฐกิจขนาดกลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้แสดงความสนใจที่จะเข้าร่วมกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการ ซึ่งประเด็นนี้นำไปสู่คำถามสำคัญว่า “ไทยมีความพร้อมเพียงใดในการเข้าร่วม BRICS”

7.1 หลักเกณฑ์สำคัญในการสมัครเป็นสมาชิก BRICS

- สอดคล้องกับหลักการนำของ BRICS โดยผู้สมัครต้องยึดมั่นในหลักการของ BRICS เช่น ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว ความเสมอภาค และความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน
- มีบทบาทสนับสนุนและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับ BRICS โดยต้องแสดงให้เห็นถึงความตั้งใจในการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ต่ออนาคตของกลุ่ม
- เป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือเศรษฐกิจเกิดใหม่ที่มีอิทธิพลเชิงภูมิรัฐศาสตร์และระดับโลก โดยเฉพาะมีอิทธิพลต่อภูมิภาคของตน
- ยึดถือค่านิยมและหลักการที่ก่อตั้ง BRICS เช่น
 - ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียว
 - ความเท่าเทียม
 - ความเคารพซึ่งกันและกัน
 - ความเปิดกว้าง
 - ความครอบคลุม
 - ความร่วมมือที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน
 - การตัดสินใจโดยฉันทามติ
- มีความสัมพันธ์ทางการทูตที่ดีต่อประเทศสมาชิกปัจจุบันทุกประเทศ และต้องไม่ใช้มาตรการคว่ำบาตรใด ๆ ต่อสมาชิก BRICS เว้นแต่จะเป็นการคว่ำบาตรที่ผ่านความเห็นชอบของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ
- มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในระดับโลกและภูมิภาค พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนผ่านความร่วมมือด้านการค้า การลงทุน และเศรษฐกิจ
- เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ สนับสนุนพหุภาคีนิยม (Multilateralism) และการปฏิรูประบบธรรมาภิบาลโลก (Global Governance Reform) บนพื้นฐานของกฎหมายระหว่างประเทศ
- สนับสนุนการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยเฉพาะเพื่อเพิ่มบทบาทของประเทศกำลังพัฒนาในแอฟริกา เอเชีย และลาตินอเมริกา เช่น บราซิล อินเดีย และแอฟริกาใต้
- สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และแสดงความมุ่งมั่นต่อวาระการพัฒนาโลก
- มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและอิทธิพลในภูมิภาคและระดับโลก และมีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจที่เปิดกว้างและยั่งยืน
- มีความสัมพันธ์ทางการค้าอย่างมีนัยสำคัญกับสมาชิก BRICS เดิม

- สนับสนุนระบบการค้าพหุภาคีที่เปิดกว้าง โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ และยึดหลักกติกา ซึ่งสะท้อนอยู่ในระบบขององค์การการค้าโลก
- ยอมรับแถลงการณ์และวิสัยทัศน์ร่วมของ BRICS
- ยอมรับข้อตกลงและกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ของ BRICS เช่น MOU ความตั้งใจร่วม (Letter of Intent) กลไกการทำงานต่าง ๆ
- ยอมรับวิธีการทำงานของ BRICS ตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลง Terms of Reference ที่จัดทำโดย Sherpas และได้รับการรับรองจากผู้นำ BRICS

7.2 กระบวนการสมัครเข้าเป็นสมาชิก

เมื่อวันที่ 22 - 24 สิงหาคม 2566 ณ ที่ประชุมสุดยอดกลุ่ม BRICS ครั้งที่ 15 ณ นครโจฮันเนสเบิร์ก สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ ได้มีมติเห็นชอบเอกสาร BRICS Membership Expansion Guiding Principles, Standard, Criteria and Procedure ซึ่งได้กำหนดกระบวนการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS 6 ขั้นตอน ดังนี้

(1) ประเทศที่สนใจจะสมัครเข้าเป็นสมาชิกยื่นหนังสือแสดงความประสงค์อย่างเป็นทางการต่อประธานกลุ่ม BRICS ในระดับผู้นำหรือรัฐมนตรีต่างประเทศ โดยเมื่อยื่นหนังสือแสดงความประสงค์แล้ว จะมีสถานะเป็นประเทศที่แสดงความสนใจ

(2) ประธานกลุ่ม BRICS แจ้งให้ประเทศสมาชิกทั้งหมดทราบ โดยการติดต่อสื่อสารระหว่างประเทศสมาชิกกลุ่ม BRICS กับประเทศที่สนใจจะเป็นความลับ

(3) BRICS Sherpa พิจารณาคำขอของประเทศที่แสดงความสนใจตามหลักการและหลักเกณฑ์การรับสมาชิกใหม่ที่กำหนด หากผ่านการพิจารณา BRICS Sherpa ก็จะเสนอให้ประเทศดังกล่าวเป็นว่าที่ประเทศสมาชิกกลุ่ม BRICS (Prospective BRICS Member State) เพื่อให้รัฐมนตรีต่างประเทศกลุ่ม BRICS พิจารณาต่อไป

(4) รัฐมนตรีต่างประเทศกลุ่ม BRICS นำเสนอรายชื่อประเทศที่ผ่านการพิจารณาในระดับรัฐมนตรีให้ผู้นำประเทศสมาชิก BRICS พิจารณา

(5) เมื่อผู้นำประเทศสมาชิกกลุ่ม BRICS เห็นชอบโดยฉันทามติ ประธานกลุ่ม BRICS จะมีมติเชิญประเทศที่ได้รับความเห็นชอบดังกล่าวเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS โดยจะได้รับสถานะเป็นประเทศที่ได้รับเชิญ

(6) เมื่อประเทศที่ได้รับเชิญมีหนังสือตอบรับคำเชิญในระดับผู้นำรัฐบาลหรือรัฐมนตรีต่างประเทศถึงประธานกลุ่ม BRICS แล้ว จึงจะมีสถานะเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS เต็มรูปแบบ (Full Member) อย่างเป็นทางการ

7.3 ศักยภาพของไทยทางด้านเศรษฐกิจ

ในทางเศรษฐกิจ GDP ของไทยในปี 2567 อยู่ที่ 526,411 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 0.48% ต่อ GDP โลก⁶ เมื่อเทียบกับประเทศสมาชิก BRICS แล้ว ไทยมีขนาดเศรษฐกิจเล็กกว่าบราซิล รัสเซีย อินเดีย จีน และอินโดนีเซีย แต่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่กว่าประเทศสมาชิกอย่างแอฟริกาใต้ อียิปต์ เอธิโอเปีย อิหร่าน และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ขณะที่ไทยมีจำนวนประชากร 70.3 ล้านคน คิดเป็น 0.89% ของจำนวนประชากรโลก

⁶ ข้อมูล GDP และจำนวนประชากรจาก IMF, World Economic Outlook, April 2025, สืบค้น ณ วันที่ 8 สิงหาคม 2568

ซึ่งมากกว่าจำนวนประชากรของแอฟริกาใต้และสหรัฐอเมริกาบราซิล แม้ไทยจะไม่ได้มีขนาดเศรษฐกิจที่ใหญ่ และเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจในภูมิภาคหรืออนุภูมิภาค แต่นับว่ามีขนาดเศรษฐกิจที่พอเหมาะต่อการเป็นสมาชิกเมื่อเทียบกับสมาชิกกลุ่ม BRICS ทั้ง 10 ประเทศในปัจจุบัน

ด้านการค้า หากพิจารณาจากสมาชิกกลุ่ม BRICS หลัก 5 ประเทศ ในปี 2567 ไทยมีมูลค่าการค้ากับ BRICS (5) อยู่ที่ 145,041.73 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 23.92% ของมูลค่าการค้าไทย โดยจีนเป็นคู่ค้าอันดับ 1 ของไทย และอินเดียเป็นคู่ค้าอันดับ 7 ของไทย ขณะที่บราซิล แอฟริกาใต้ และรัสเซีย ยังมีสัดส่วนมูลค่าการค้าระหว่างกันน้อย จึงมีโอกาที่จะขยายมูลค่าทางการค้าสู่ตลาดประชากรขนาดใหญ่ของ BRICS ได้อีก รวมถึงประเทศสมาชิกใหม่อื่น ๆ ด้วย โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม สินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม การเกษตรที่ไทยมีศักยภาพในการผลิตและส่งออก

ตารางข้อมูลการค้าของไทยกับประเทศคู่ค้าในกลุ่ม BRICS (5) ปี 2567

ประเทศ	มูลค่าการค้า		ดุลการค้า	ไทยนำเข้า			ไทยส่งออก		
	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่าการค้า		มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่านำเข้า	ขยายตัว % (YoY)	มูลค่า (ล้าน USD)	สัดส่วน % มูลค่าส่งออก	ขยายตัว % (YoY)
บราซิล	6,438.32	1.06	-1,964.79	4,201.56	1.38	-5.48	2,236.76	0.74	22.84
รัสเซีย	1,584.21	0.26	190.63	696.79	0.23	0.69	887.42	0.30	8.11
อินเดีย	17,457.26	2.88	6,064.40	5,696.43	1.86	-3.86	11,760.83	3.91	16.26
จีน	115,891.59	19.12	-45,337.37	80,614.48	26.39	13.82	35,277.11	11.73	3.23
แอฟริกาใต้	3,670.35	0.61	2,466.87	601.74	0.20	7.49	3,068.61	1.02	-13.05
BRICS (5)	145,041.73	23.92	-38,580.26	91,811.00	30.05	11.36	53,230.73	17.70	5.49
อื่น ๆ	461,220.84	76.08	33,797.27	213,711.78	69.95	3.71	247,509.06	82.30	5.50
โลก	606,262.57	100.00	-4,782.99	305,522.78	100.00	5.90	300,739.79	100.00	5.50

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

ตารางแสดงมูลค่าการนำเข้าส่งออกของไทยกับประเทศคู่ค้าในกลุ่ม BRICS (5) 10 อันดับแรก

สินค้านำเข้า 10 รายการแรก จาก BRICS (5)	ไทยนำเข้า		สินค้าส่งออก 10 รายการแรก ไป BRICS (5)	ไทยส่งออก	
	มูลค่า (ล้าน USD)	ขยายตัว % (YoY)		มูลค่า (ล้าน USD)	ขยายตัว % (YoY)
เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	11,290.15	26.54	ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็งและแห้ง	5,732.92	-8.21
เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ	9,133.91	20.64	ผลิตภัณฑ์ยาง	3,937.93	9.89
เคมีภัณฑ์	6,744.59	0.08	เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	3,448.66	61.85
เครื่องใช้ไฟฟ้าในบ้าน	6,278.86	6.34	เม็ดพลาสติก	3,432.58	-8.91
เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และ ส่วนประกอบ	4,758.09	23.62	เคมีภัณฑ์	3,000.82	24.96
พืชและผลิตภัณฑ์จากพืช	4,307.43	-7.47	รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ	2,334.98	-3.1
เหล็ก เหล็กกล้าและผลิตภัณฑ์	4,151.57	3.82	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของ เครื่องจักรกล	1,898.59	41.87
สินแร่โลหะอื่น ๆ เศษโลหะและผลิตภัณฑ์	4,135.37	12.68	ยางพารา	1,837.87	13.03
ผลิตภัณฑ์โลหะ	2,835.97	15.94	สินค้าอุตสาหกรรมอื่น ๆ	1,751.33	-1.46
ผลิตภัณฑ์ทำจากพลาสติก	2,601.87	12.64	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1,696.74	-29.75
รวม 10 รายการ	56,237.79	12.33	รวม 10 รายการ	29,072.42	4.97
ไทยนำเข้าจาก BRICS (5) รวมทั้งสิ้น	91,811.00	11.36	ไทยส่งออกไป BRICS (5) รวมทั้งสิ้น	53,230.73	5.49

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์

นอกจากนี้ จากผลการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดย International Institute for Management Development (IMD) ประจำปี 2568 ไทยอยู่ในอันดับที่ 30 จากทั้งหมด 69 ประเทศ (ลดลงจากอันดับที่ 25 ในปีก่อนหน้า) โดยตัวชี้วัดหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่ 8 (ลดลง 3 อันดับ จากอันดับที่ 5) ตัวชี้วัดหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐอยู่ในอันดับที่ 32 (ลดลง 8 อันดับ จากอันดับที่ 24) ตัวชี้วัดหลักด้านประสิทธิภาพภาครัฐอยู่ในอันดับที่ 24 (ลดลง 4 อันดับ จากอันดับที่ 20) และตัวชี้วัดหลักด้านโครงสร้างพื้นฐานอยู่ในอันดับที่ 47 (ลดลง 4 อันดับ จากอันดับที่ 27)

ตัวชี้วัดหลักด้านสมรรถนะทางเศรษฐกิจของไทย ลดลง 3 อันดับมาอยู่ในอันดับที่ 8 จากปัจจัยย่อยด้านการลงทุนระหว่างประเทศที่ลดลง ขณะที่ปัจจัยย่อยด้านการจ้างงานยังทรงตัว ส่วนปัจจัยย่อยด้านเศรษฐกิจภายในประเทศ การค้าระหว่างประเทศ และระดับราคามีอันดับที่ดีขึ้นจากปีก่อนหน้า โดยภาพรวมไทยมีอัตราการว่างงาน อัตราเงินเฟ้อ และการขยายตัวของหนี้สาธารณะในระดับต่ำ มีจุดแข็งด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมขนส่ง รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาไปสู่การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นกลางและสูงก็ส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยยังคงมีเสถียรภาพ อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีจุดอ่อนที่ต้องให้ความสำคัญเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในทางเศรษฐกิจ อาทิ จำนวนแรงงานจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ หนี้ภาครัฐเร็วร้อน รายได้ภาครัฐจากการเก็บภาษีลดลงเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ และโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ในภาพรวม ประเทศที่ BRICS รับเข้าเป็นสมาชิกมักมีขนาดเศรษฐกิจระดับกลางถึงใหญ่ และมีบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจโลก ไม่ว่าจะเป็นแหล่งพลังงาน วัตถุดิบ หรือศูนย์กลางการผลิตและตลาดบริโภค ซึ่งประเทศไทยมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับสองในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานโลก โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ และอาหาร โดยมีศักยภาพเป็นฐานเศรษฐกิจสำคัญในภูมิภาค ขณะที่กลุ่ม BRICS มุ่งเน้นความร่วมมือระหว่างประเทศที่มีแนวทางการทูตแบบไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และสนับสนุนโลกหลายขั้ว ไทยมีแนวทางนโยบายทางการทูตแบบไม่เลือกข้างมาโดยตลอด โดยรักษาความสัมพันธ์อันดีกับทั้งจีน รัสเซีย อินเดีย และในขณะเดียวกันก็มีความร่วมมือแน่นแฟ้นกับสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสหภาพยุโรปในทางการทูต ไทยมีบทบาทสำคัญในเวทีพหุภาคี อาทิ อาเซียน APEC และ G7 ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะของสมาชิก BRICS ที่ต้องการมีบทบาทในเวทีโลก นอกจากนี้ ไทยยังมีความพร้อมที่จะเป็นสะพานเชื่อมระหว่าง BRICS กับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมกันนี้ ไทยมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและการทูตที่ดีกับประเทศสมาชิก BRICS โดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งเป็นคู่ค้าและแหล่งลงทุนหลัก

ขณะเดียวกัน ไทยก็มีความร่วมมือด้านความมั่นคงและการแลกเปลี่ยนเชิงยุทธศาสตร์กับรัสเซีย รวมถึงการเข้าร่วมในเวทีนานาชาติร่วมกับบราซิลและแอฟริกาใต้ในหลายกรอบ อย่างไรก็ตาม สมาชิก BRICS มักมีสถานะเป็นผู้นำหรือผู้มีอิทธิพลในภูมิภาคของตน เช่น แอฟริกาใต้ในแอฟริกา หรือบราซิลในลาตินอเมริกา แม้ไทยจะไม่ได้เป็นผู้นำที่ชัดเจนของอาเซียน แต่ก็มีค่าน้ำหนักสูงและมีศักยภาพ เมื่อพิจารณาตามหลักเกณฑ์ของ BRICS ประเทศไทยมีความพร้อม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และศักยภาพในภูมิภาค

บทสรุป

ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับหนึ่งที่จะเข้าร่วมกลุ่ม BRICS โดยเฉพาะในมิติเศรษฐกิจ การค้า โครงสร้างพื้นฐาน และความสัมพันธ์ทางการทูต อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จในการเข้าร่วมจะขึ้นอยู่กับ การกำหนดยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม การบริหารความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย และการปรับตัวเชิงโครงสร้างภายในประเทศให้ทันกับเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ในโลกที่กำลังเปลี่ยนผ่านจากระเบียบระหว่างประเทศแบบตะวันตกไปสู่ความหลากหลายของศูนย์อำนาจ การเข้าร่วม BRICS อาจเป็นโอกาสสำคัญที่ไทยไม่ควรมองข้าม หากดำเนินการอย่างรอบคอบและมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน

8.

โอกาสและความท้าทายของไทยในการเป็นสมาชิก กลุ่ม BRICS

8.1 โอกาสทางการทูต

การเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ไม่เพียงแต่จะช่วยเพิ่มโอกาสของไทยในการกระชับความสัมพันธ์ทางการทูตและยกระดับความร่วมมือกับประเทศสมาชิกกลุ่ม BRICS เท่านั้น แต่ยังถือเป็นโอกาสเชิงยุทธศาสตร์ในการยกระดับบทบาทและสถานะทางการทูตของไทยในเวทีระหว่างประเทศ ภายใต้นโยบายการต่างประเทศที่ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดและสามารถกำหนดทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อย่างมีอิสระ ยืดหยุ่น และสอดคล้องกับผลประโยชน์แห่งชาติ การเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ซึ่งวางสถานะเป็นเวทีที่ส่งเสริมความร่วมมือและบทบาทของประเทศกำลังพัฒนาจะช่วยเพิ่มอำนาจการต่อรองและเสริมสร้างบทบาทเชิงรุกของไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยไทยสามารถใช้กลไกของกลุ่ม BRICS เพื่อรวบรวมเสียงสนับสนุนจากประเทศสมาชิกในการผลักดันวาระ ประเด็นการพัฒนาหรือจุดยืนที่ไทยต้องการนำเสนอในเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้โอกาสที่ข้อเสนอของไทยจะได้รับการยอมรับและถูกนำไปปฏิบัติ มากกว่าผลักดันฝ่ายเดียว รวมถึงเพิ่มโอกาสของไทยในการร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ เพื่อผลักดันการปฏิรูปสถาบันระหว่างประเทศ อาทิ องค์การสหประชาชาติ องค์การการค้าโลก ธนาคารโลก และกองทุนการเงินระหว่างประเทศ เป็นต้น ตลอดจนกลไก ระเบียบ และกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศให้เป็นธรรมต่อประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น นอกจากนี้ ไทยยังสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิกของอาเซียนและกลุ่ม BRICS ในการเสริมสร้างความร่วมมือพหุภาคีระหว่างทั้งสองกลุ่ม ตลอดจนใช้เวทีของกลุ่ม BRICS ในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในทะเลจีนใต้ และปัญหาความไม่สมดุลทางการค้าระหว่างอาเซียนกับจีน ซึ่งจะช่วยฟื้นฟูสถานะทางการทูตของไทยให้กลับมามีบทบาทนำในภูมิภาคอีกครั้ง

8.2 โอกาสทางเศรษฐกิจ

การเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS จะช่วยให้ไทยสามารถเข้าถึงตลาดของกลุ่มประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงที่สุดกลุ่มหนึ่งของโลกได้มากขึ้น โดยในปี 2567 กลุ่ม BRICS มีมูลค่า GDP รวมกันกว่า 30.25 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 27.37% ของ GDP ทั้งโลก อีกทั้งยังมีอัตราการขยายตัวของ GDP อยู่ที่ 4% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งโลกที่ 3.3% และสูงกว่ากลุ่มประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำหรือ G7 ที่ 1.7% นอกจากนี้ กลุ่ม BRICS ยังมีจำนวนประชากรรวมกันมากถึง 3.86 พันล้านคน คิดเป็นสัดส่วนประมาณ 48.7% ของประชากรโลก รวมถึงมีอัตราการเติบโตของประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลก สะท้อนว่ากลุ่ม BRICS เป็นตลาดการค้าขนาดใหญ่ที่มีกำลังซื้อสูงและยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้เพิ่มโอกาสของผู้ประกอบการไทยในการขยายตลาดสินค้าและบริการ รวมถึงการถึงขยายกิจการไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ การเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ยังช่วยให้ไทยสามารถกระจายความเสี่ยงทางการค้าได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาส่งออกใดตลาดหนึ่งมากเกินไป โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาซึ่งมีความไม่แน่นอนของนโยบายการค้าและภาษีศุลกากร ควบคู่กับการสร้างพันธมิตรทางการค้าที่หลากหลาย

ตารางข้อมูลการส่งออกไทยไปยังกลุ่มประเทศ BRICS ในปี 2567

ประเทศ	อันดับการส่งออก ปี 2567	มูลค่าการส่งออก (ล้านดอลลาร์สหรัฐ)	สัดส่วน % การส่งออกไทย
จีน	2	35,277.11	11.73
อินเดีย	7	11,760.83	3.91
อินโดนีเซีย	10	9,491.20	3.16
สหรัฐอาหรับเอมิเรตส์	22	3,651.30	1.21
แอฟริกาใต้	23	3,068.61	1.02
บราซิล	25	2,236.76	0.74
รัสเซีย	38	887.42	0.30
อียิปต์	42	673.23	0.22
อิหร่าน	83	134.78	0.04
เอธิโอเปีย	105	52.37	0.02
ภาพรวมกลุ่ม BRICS		67,233.61	22.35
ภาพรวมทั่วโลก		300,739.79	100

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ ประมวลผลโดยสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.)

ในด้านการค้า กลุ่ม BRICS ถือเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย โดยในปี 2567 มูลค่าการส่งออกจากไทยไปยังกลุ่ม BRICS อยู่ที่ 67,233.61 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็น 22.35% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมดของไทย อย่างไรก็ตาม การส่งออกของไทยไปยังกลุ่ม BRICS ยังคงกระจุกตัวอยู่ใน 3 ประเทศ ได้แก่ จีน อินเดีย และอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความตกลงการค้าเสรีกับไทยแล้ว ดังนั้น การเป็นสมาชิก BRICS จึงเป็นโอกาสสำคัญของไทยในการยกระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจ และผลักดันการส่งออกไปยังประเทศสมาชิกอื่น ๆ โดยเฉพาะบราซิล แอฟริกาใต้ และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ ที่แม้จะมีสถานะเป็นตลาดรองในปัจจุบัน แต่ก็มีศักยภาพที่จะผลักดันให้เป็นตลาดส่งออกหลักในอนาคตได้ เนื่องจากแต่ละประเทศมีมูลค่าการส่งออกมากกว่า 1,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ คิดเป็นสัดส่วนมากกว่า 0.5% ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด และอยู่ใน 30 อันดับแรกของตลาดส่งออกที่ใหญ่ที่สุดของไทย นอกจากนี้ ทั้งสามประเทศยังมีบทบาทสำคัญในกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจระดับภูมิภาค โดยบราซิล เป็นสมาชิกของตลาดร่วมอเมริกาใต้ (Mercosur) แอฟริกาใต้ เป็นสมาชิกของสหภาพศุลกากรแอฟริกาตอนใต้ (SACU) และสหรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เป็นสมาชิกของกลุ่มประเทศความร่วมมืออ่าวอาหรับ (GCC) ซึ่งไทยสามารถใช้ประโยชน์จากการเป็นสมาชิก BRICS ในการปูทางไปสู่การจัดทำความตกลงทางการค้า หรือยกระดับความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศเหล่านี้ ซึ่งจะช่วยขยายตลาดส่งออกของไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ในด้านการลงทุน การเป็นสมาชิก BRICS ถือเป็นโอกาสสำคัญของไทยในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจและเพิ่มการจ้างงานในประเทศ รวมถึงอาจได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งจะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของไทยในระยะยาว ทั้งนี้ ประเทศสมาชิก BRICS หลายประเทศได้รับการยอมรับให้เป็นผู้นำของโลกในหลายธุรกิจ ซึ่งแต่ละประเทศมีความโดดเด่นที่แตกต่างกัน ในแต่ละด้าน อาทิ จีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และมีจำนวนบริษัทข้ามชาติที่ติดอันดับใน

Fortune Global 500 มากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของโลกรองจากสหรัฐอเมริกา มีความโดดเด่นในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าและแบตเตอรี่ อิเล็กทรอนิกส์ ปัญญาประดิษฐ์ และพลังงานสะอาด อินเดีย มีความโดดเด่นในอุตสาหกรรมไอที ซอฟต์แวร์ ยาและเวชภัณฑ์ บราซิล มีความโดดเด่นในอุตสาหกรรมการเกษตร และอากาศยาน รัสเซีย มีความโดดเด่นในอุตสาหกรรมปิโตรเลียม และการป้องกันประเทศ และสหรัฐอเมริกา มีความโดดเด่นในอุตสาหกรรมปิโตรเลียม การเงินการธนาคาร และการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ ในทางกลับกัน การเป็นสมาชิก BRICS ยังช่วยเพิ่มโอกาสของ ผู้ประกอบไทยในการขยายการลงทุนไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะธุรกิจที่ไทยมีศักยภาพสูง อาทิ อุตสาหกรรมอาหาร ค้าปลีก โรงแรมและร้านอาหาร และบริการทางการแพทย์

นอกเหนือจากโอกาสในด้านการค้าและการลงทุน การเป็นสมาชิก BRICS ยังช่วยเพิ่มทางเลือกในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนระหว่างประเทศ ทั้งแหล่งเงินทุนเพื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งใหม่ และแหล่งเงินทุนฉุกเฉินเพื่อรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจของประเทศจากกองทุนสำรองฉุกเฉินร่วม นอกเหนือจากการพึ่งพาสถาบันการเงินระหว่างประเทศแบบดั้งเดิมอย่างธนาคารโลกและกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รวมถึงช่วยเพิ่มบทบาทของไทยในสถาบันการเงินระหว่างประเทศ เนื่องจากสถาบันการเงินของกลุ่ม BRICS ทั้งสองแห่งได้เปิดโอกาสให้ประเทศกำลังพัฒนาเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ มากกว่าสถาบันการเงินระหว่างประเทศแบบดั้งเดิมที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของประเทศพัฒนาแล้ว ตลอดจนช่วยลดการพึ่งพาสกุลเงินดอลลาร์สหรัฐ และเพิ่มบทบาทของสกุลเงินบาทในการค้าขายกับประเทศสมาชิกอื่น ๆ ผ่านระบบการชำระเงินระหว่างประเทศของกลุ่ม BRICS หรือ BCBPI ซึ่งอยู่ระหว่างการพัฒนา นอกจากนี้ การเป็นสมาชิก BRICS ยังช่วยเพิ่มความมั่นคงทางอาหารของไทย หากมีการก่อตั้งตลาดซื้อขายธัญพืช BRICS (BRICS Grain Exchange) ขึ้นอย่างเป็นทางการ ทั้งนี้ กลุ่มประเทศ BRICS มีสัดส่วนการผลิตธัญพืชประมาณ 44% และมีสัดส่วนการส่งออกธัญพืชประมาณ 25% ของทั้งโลก

8.3 ความท้าทายทางการทูต

แม้การเป็นสมาชิก BRICS จะนำมาซึ่งโอกาสและผลประโยชน์สำหรับประเทศไทยในหลายด้าน แต่ในขณะเดียวกันก็มีความท้าทายที่ต้องพิจารณาก่อนที่จะไทยจะตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิก BRICS อย่างเป็นทางการ โดยหนึ่งความท้าทายที่สำคัญที่สุด คือ การรักษาสมดุลในความสัมพันธ์กับประเทศตะวันตก โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ซึ่งถือเป็นพันธมิตรและหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ของไทยมาอย่างยาวนาน แม้ว่ากลุ่ม BRICS จะประกอบด้วยประเทศสมาชิกที่มีความหลากหลาย ซึ่งหลายประเทศก็มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับประเทศตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นอินเดีย บราซิล สหรัฐอเมริกาและอียิปต์ แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าจีน ซึ่งเป็นประเทศที่มีบทบาทและอิทธิพลมากที่สุดในกลุ่ม BRICS มักถูกวิจารณ์ว่าเป็นฝ่ายตรงข้ามหรือเป็นคู่แข่งทางยุทธศาสตร์กับสหรัฐอเมริกา และใช้กลุ่ม BRICS เป็นเครื่องมือในการขยายอิทธิพลของตน รวมถึงรัสเซียที่ถูกประเทศตะวันตกคว่ำบาตรอย่างรุนแรงจากการรุกรานยูเครน และกับอิหร่านที่ถูกคว่ำบาตรจากโครงการนิวเคลียร์และการสนับสนุนทางทหารต่อรัสเซียในสงครามยูเครน ดังนั้น การเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS อาจทำให้ไทยถูกเพ่งเล็งจากประเทศตะวันตกว่ามีจุดยืนที่เอนเอียงไปทางจีนและรัสเซียมากขึ้น ในขณะที่ไทยพยายามรักษาความเป็นกลางในเวทีระหว่างประเทศ นอกจากนี้ การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS ยังถูกวิจารณ์ว่ามีความขัดแย้งกับเป้าหมายของไทยในการเป็นสมาชิกขององค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) เนื่องจากทั้งสององค์กรมีวัตถุประสงค์และค่านิยมที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

8.4 ความท้าทายทางเศรษฐกิจ

ในด้านเศรษฐกิจ แม้การเป็นสมาชิก BRICS จะช่วยขยายตลาดส่งออกและเพิ่มโอกาสทางธุรกิจของผู้ประกอบการไทยไปยังกลุ่มประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจรวมกันมากกว่า 1 ใน 4 และมีจำนวนประชากรเกือบครึ่งหนึ่งของทั้งโลก อีกทั้งยังมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าค่าเฉลี่ยโลกและประเทศพัฒนา แล้ว แต่ในขณะเดียวกัน ไทยอาจจะต้องเผชิญกับการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้นจากประเทศสมาชิกอื่น โดยเฉพาะจีนและอินเดีย ซึ่งมีศักยภาพทางเศรษฐกิจที่สูงกว่าไทยหลายเท่า และอาจซ้ำเติมปัญหาการทะลักเข้ามาของสินค้าราคาถูกจากต่างประเทศจนส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการไทย โดยเฉพาะธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) แม้ว่าการเป็นสมาชิก BRICS จะช่วยเพิ่มความหลากหลายของประเทศคู่ค้าและลดการพึ่งพาตลาดสหรัฐอเมริกา แต่ก็อาจทำให้ไทยต้องพึ่งพาทางเศรษฐกิจต่อจีนมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันจีนเองก็กำลังเผชิญความท้าทายจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจภายในประเทศ และความขัดแย้งทางการค้าและภูมิรัฐศาสตร์กับสหรัฐอเมริกา

ท้ายที่สุด ไทยจำเป็นต้องพิจารณาถึงผลประโยชน์และผลกระทบจากการเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS อย่างรอบคอบ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติในระยะยาว และการรักษาสมดุลในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก่อนตัดสินใจเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม BRICS อย่างเป็นทางการ

บรรณานุกรม

- Asia New Zealand Foundation. (2568). Explainer: Why did Indonesia join BRICS?
<https://www.asianz.org.nz/explainer-why-did-indonesia-join-brics>
- Barcellos de Moraes, F. (2568). “BRICS is an extremely important manifestation of multilateralism,” argues Brazilian Foreign Minister Mauro Vieira. Brics.br.
<https://brics.br/en/news/brics-is-an-extremely-important-manifestation-of-multilateralism-argues-brazilian-foreign-minister-mauro-vieira>
- BBC News ไทย. (2568). อิหร่าน-อิสราเอล: การปิดช่องแคบฮอร์มุซจะกลายเป็นไฟตายของอิหร่านได้หรือไม่?
<https://www.bbc.com/thai/articles/c625352037wo>
- Brand South Africa. (2567). SA must champion deeper trade and investment amongst BRICS Plus countries. <https://brandsouthafrica.com/174127/news-facts/sa-must-champion-deeper-trade-and-investment-amongst-brics-plus-countries/>
- Brazilian Intelligence Agency. (2568). BRICS Counter-Terrorism WG strengthens international cooperation. Brics.br. <https://brics.br/en/news/brics-counter-terrorism-wg-strengthens-international-cooperation>
- BRICS Brasil 2025. (2568). About the BRICS. Brics.br. <https://brics.br/en/about-the-brics>
- BRICS Brasil 2025. (2568a). Economy, finance, trade, and infrastructure. Brics.br.
<https://brics.br/en/documents/economy-finance-trade-and-infrastructure>
- BRICS. (2568). Areas of cooperation. <https://brics.br/en/about-the-brics/areas-of-cooperation>
- BRICS Brasil 2025. (2568b). Leaders’ Declarations. Brics.br.
<https://brics.br/en/documents/collection-of-previous-presidencies/leaders-declarations>
- BRICS South Africa 2023. (n.d.). BRICS Membership Expansion Guiding Principles, Standards, Criteria and Procedures. <http://www.brics.utoronto.ca/docs/BRICS-Membership-expansion-guiding-principles-criteria-and-standards-2023.pdf>
- Broadman, H. G. (2567). BRICS’ Aspiration To Dethrone The G7 Is Fanciful. Forbes.
<https://www.forbes.com/sites/harrybroadman/2024/01/31/brics-aspiration-to-dethrone-the-g7-is-fanciful/>
- Chia, O., & Jordan, D. (2568). Trump threatens extra 10% tariff on nations that side with BRICS. BBC News. <https://www.bbc.com/news/articles/c1dnz7gw92zo>

- Curtis, J. (2567). *The BRICS group: Overview and Recent Expansion*. The Commons Library.
<https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10136/CBP-10136.pdf>
- Department of International Relations and Cooperation, South Africa. (2568). BRICS MFA Chairs statement. https://dirco.gov.za/wp-content/uploads/2025/04/2025.04.29_BRICS-MFA-Chairs-Statement.pdf
- Devonshire-Ellis, C. (2568). Will Trumps' New 145% China Import Tariffs Increase China's BRICS Trade? - China Briefing News. China Briefing News. <https://www.china-briefing.com/news/will-trumps-new-104-china-import-tariffs-increase-chinas-brics-trade/>
- Fortune. (2567). Fortune global 500. <https://fortune.com/ranking/global500/2024/>
- German G7 Presidency. (2565). The G7 stands united alongside Ukraine.
<https://www.g7germany.de/g7-en/g7-summit/>
- Global Times. (2568). Attacking nuclear facilities under IAEA safeguards seriously violates UN Charter and international law: Chinese FM.
<https://www.globaltimes.cn/page/202506/1336773.shtml>
- Gordon, N. (2568). Trump threatens a 100% tariff on “dead” BRICS group if they “play games with the dollar.” Fortune Asia. <https://fortune.com/asia/2025/02/14/trump-threatens-brics-tariffs-challenge-us-dollar/>
- Government of the Islamic Republic of Iran. (2567). President Pezeshkian at BRICS Plus summit: “Foundations of unilateralism crumbling.” Irangov.ir.
<https://irangov.ir/detail/452258>
- Gylfason, T. (2566). G7 versus the BRICS: taking stock in 12 figures. Social Europe.
<https://www.socialeurope.eu/g7-versus-the-brics-taking-stock-in-12-figures>
- Hart, B. (2566). The 2023 BRICS Summit: *A Mixed Bag for China*. ChinaPower Project.
<https://chinapower.csis.org/analysis/the-2023-brics-summit-a-mixed-bag-for-china/>
- International Monetary Fund. (n.d.). Ethiopia Datasets.
<https://www.imf.org/external/datamapper/profile/ETH>
- International Monetary Fund. (n.d.). *GDP, current prices*. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2568, จาก
https://www.imf.org/external/datamapper/NGDPD@WEO/WEO_WORLD/CHN/IND/RUS/BR A/ZAF/IDN/ARE/ETH/EGY/IRN

- International Monetary Fund. (n.d.). *Population*. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2568, จาก
<https://www.imf.org/external/datamapper/LP@WEO/WEOWORLD/CHN/IND/IDN/BRA/ZA/F/ETH/IRN/ARE/RUS/EGY>
- International Monetary Fund. (n.d.). *World Economic Outlook (WEO) database: GDP and population estimates*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2568, จาก
<https://www.imf.org/external/datamapper/>
- Investxiamen. (2564). BRICS PartNIR Innovation Center officially established.
https://www.investxiamen.org.cn/detail_en/4471.html
- Kantha, S. (2568). The Role of BRICS Plus in India's Trade and Investment. NatStrat.org.
<https://www.natstrat.org/articledetail/publications/the-role-of-brics-plus-in-india-s-trade-and-investment-190.html>
- Lee, B. T. F., & Sims, J. P. (2567). *Legitimacy Through Diversity: China's Leadership in the BRICS + Expansion for Global Balance*. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 18. <https://doi.org/10.1007/s40647-024-00411-6>
- Liu, Z. Z., & Clark, N. (2567). Why Expanded BRICS Is Backing a Russia-Initiated Grain Exchange. Council on Foreign Relations. <https://www.cfr.org/blog/why-expanded-brics-backing-russia-initiated-grain-exchange>
- Malay Mail. (2567). Malaysia and BRICS: Balancing global opportunities and challenges — Paul Anthony Mariadas and Uma Murthy. <https://www.malaymail.com/news/what-you-think/2024/10/28/malaysia-and-brics-balancing-global-opportunities-and-challenges-paul-anthony-mariadas-and-uma-murthy/155084>
- Matelly, S. (2559). *What are the BRICS for?* *Revue Internationale et Stratégique*, 103(3), 77–87.
<https://shs.cairn.info/journal-revue-internationale-et-strategique-2016-3-page-77?lang=en>
- McKibbin, W. J. (2568). Trump's threatened tariffs projected to harm economies of US and the BRICS. PIIE. <https://www.piie.com/blogs/realtime-economics/2025/trumps-threatened-tariffs-projected-harm-economies-us-and-brics>
- Ministry of External Affairs. (2568). *Brief on BRICS*.
<https://www.mea.gov.in/Portal/ForeignRelation/BRICS-2025.pdf>

- Mooradian, M. G. (2567). *The BRICS Challenge to the G7 Established International Order*. Foreign Policy Research Institute. <https://www.fpri.org/article/2024/09/the-brics-challenge-to-the-g7-established-international-order/>
- Ndzendze, B. (2566). *The BRICS XV declaration: what it says and what it does not*. ACCORD. <https://www.accord.org.za/analysis/the-brics-xv-declaration-what-it-says-and-what-it-does-not/>
- New Development Bank. (2567). *NDB Board of Directors held 44th Meeting in Cape Town, approved loans for the water sector in South Africa and LNG Transportation Project in China*. <https://www.ndb.int/news/ndb-board-of-directors-held-44th-meeting-in-cape-town-approved-loans-for-the-water-sector-in-south-africa-and-lng-transportation-project-in-china/>
- New Development Bank. (n.d.). *Projects*. New Development Bank. <https://www.ndb.int/projects/>
- Nichols, M. (2568). UN Security Council meets on Iran as Russia, China push for a ceasefire. Reuters. <https://www.reuters.com/world/middle-east/un-security-council-meet-sunday-over-us-strikes-iran-2025-06-22/>
- Paraguassu, L. (2568). BRICS nations discuss shared response to Trump trade policies. Reuters. <https://www.reuters.com/world/brics-nations-discuss-shared-response-trump-trade-policies-2025-04-28/>
- Patrick, S., Hogan, E., & Stuenkel, O. (2568). *BRICS Expansion and the Future of World Order: Perspectives from Member States*, Carnegie Endowment for International Peace. <https://carnegieendowment.org/research/2025/03/brics-expansion-and-the-future-of-world-order-perspectives-from-member-states-partners-and-aspirants?lang=en>
- Pongsudhirak, T. (2567). Thailand's BRICS move is misguided. Bangkok Post. <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/2814974/thailands-brics-move-is-misguided>
- Rahman, S. (2568). *The Geopolitical Dynamics of BRICS and Beyond: A Complex Landscape of Alliances and Neutrality*. <https://thegeopolitics.com/the-geopolitical-dynamics-of-brics-and-beyond-a-complex-landscape-of-alliances-and-neutrality/>

- Reuters. (2568). Dollar keeps losing market share but euro slow to benefit: ECB study.
<https://www.reuters.com/business/finance/dollar-keeps-losing-market-share-euro-is-no-winner-either-ecb-study-2025-06-11/>
- Rosenbach, E., Baltussen, L., Crane, E., Kessler, E., Kolodziej, L., Lee, E., Meyer, A., Tong, C., Tran, B., & Wehn, D. (2568). *Critical and Emerging Technologies Index*. The Belfer Center for Science and International Affairs. <https://www.belfercenter.org/critical-emerging-tech-index>
- S&P Global. (2567). *New Development Bank 'AA+/A-1+' Ratings Affirmed; Outlook Stable*.
<https://www.spglobal.com/ratings/en/regulatory/article/-/view/type/HTML/id/3168604>
- Souto, M. (2568). BRICS GDP outperforms global average, accounts for 40% of world economy. Brics.br. <https://brics.br/en/news/brics-gdp-outperforms-global-average-accounts-for-40-of-world-economy>
- TASS Russian News Agency. (2567). Russia's trade turnover with BRICS states up to \$294 bln in 2023. Chamber of Commerce. <https://tass.com/economy/1769331>
- The World Bank. (2568). Data Bank. <https://databank.worldbank.org/>
- UN News. (2567). BRICS Summit: Guterres underscores bloc's role in boosting global cooperation. UN News. <https://news.un.org/en/story/2024/10/1156086>
- Woradejmongkol, K. (2565). *GDP 2023 Rankings: Comprehensive Lecture Notes on Global Economies*. Studocu. <https://www.studocu.com/en-gb/document/university-of-exeter/theory-and-practice-of-management/gdp-2023-rankings-comprehensive-lecture-notes-on-global-economies/125956478>
- Workman, D. (2568). Brazil's Top 10 Exports. World's Top Exports.
<https://www.worldstopexports.com/brazils-top-10-exports/>
- World Bank Group. (n.d.). *Population estimates and projections*. Databank.
<https://databank.worldbank.org/source/population-estimates-and-projections/Type/TABLE/preview/on>
- World Trade Organization. (n.d.). *WTO Stats*. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2568, จาก
<https://stats.wto.org/>
- Xinhua. (2565). Economic Watch: BRICS cooperation boosts common development, global recovery.
<https://english.news.cn/20220621/0a97ecd4346f489790cbe31dd9afbc5f/c.html>

- Xinhua. (2567a). China advocates BRICS enhancing counter-terrorism, cybersecurity cooperation, says Wang Yi. News.cn.
<https://english.news.cn/20240912/207e825cf4934987b520300daae867df/c.html>
- Xinhua. (2567b). Xi's trip to BRICS summit marks new chapter of unity, development for Global South: Chinese FM. News.cn.
<https://english.news.cn/20241025/c92eea9e86184ae58cf0b3119888c6f6/c.html>
- Zhao, S. (2564). *The US–China Rivalry in the Emerging Bipolar World: Hostility, Alignment, and Power Balance*. *Journal of Contemporary China*, 31(134), 1–17.
<https://doi.org/10.1080/10670564.2021.1945733>
- มูลนิธิยุวทูตความดี กระทรวงการต่างประเทศ. (n.d.). *The Group of 7 (G7)*. สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2568, จาก <http://www.yavf.or.th/knowledge/the-group-of-7-g7/>
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (n.d.). สืบค้นเมื่อ 21 กรกฎาคม 2568, จาก <https://tradereport.moc.go.th/th>

ที่ปรึกษา

นางสาวณิชาภัทร กาญจนอุดมการ

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน

คณะผู้จัดทำ

- | | | |
|-------------------|-----------------|--------------------------------|
| 1. นางสาวศุภรา | เสกอาจารย์ | นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการพิเศษ |
| 2. นายณัฐวัชร | อัครณวงศ์ | นักวิชาการพาณิชย์ชำนาญการ |
| 3. นายวัชรจักร | สุทธายน | นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ |
| 4. นายปริญญาพัฒน์ | แพ่งหลวง | นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ |
| 5. นางสาวราชภัทร | คุณกมุต | นักวิชาการพาณิชย์ปฏิบัติการ |
| 6. นางสาวนพพร | ฉัตรวิริยะเจริญ | นักวิชาการพาณิชย์ |

กองยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพการแข่งขัน

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า

กระทรวงพาณิชย์



สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
Trade Policy and Strategy Office

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า กระทรวงพาณิชย์



สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า
Trade Policy and Strategy Office
563 ถนนพหลโยธิน อำเภอเมืองนนทบุรี
จังหวัดนนทบุรี 11000